Nr. 28 13 iulie 1989

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-79

TEZELE

PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

- ***Strălucită generalizare a experienţei româneşti de edificare socialistă***
- ***Cutezătoare orizonturi dezvoltării multilaterale a patriei***
- ***Nouă şi importantă contribuţie la îmbogăţirea creatoare a socialismului ştiinţific şi practicii revoluţionare***

BUCUREŞTI *Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varşovia*

Importantă contribuţie la cauza socialismului, păcii şi colaborării în Europa, la afirmarea principiilor independenţei, suveranităţii şi neamestecului în treburile interne

Din actualitatea internaţională

BUENOS AIRES
Contextul politico-economic al preluării mandatului prezidenţial

ROMA
Noi consultări pentru depăşirea „vidului de putere“

MANILA
Un subiect controversat — bazele militare străine

POŞTA REDACŢIEI

1000 + 1

SERIAL

Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia

Importantă contribuție la cauza socialismului și păcii, ripostă fermă încercărilor de amestec în treburile interne ale altor state

Consfătuirea de la București a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia a dezbătut probleme de importanță deosebită privind situația internațională — în primul rînd problemele dezarmării, asigurării păcii și colaborării —, prilejuind, de asemenea, un cuprinzător schimb de păreri cu privire la unele probleme ale colaborării economico-sociale, ale construcției socialiste în țările respective.

Direcțiile de acțiune și măsurile propuse în cadrul Consfătuirii, consemnate în Declarația Consfătuirii și în Comunicat — documente ce oglindesc pozițiile comune ale tuturor participanților —, răspund exigențelor de cel mai înalt grad ale actualității, constituind o însemnată contribuție la promovarea cauzei socialismului, păcii și colaborării, la asigurarea, pe continentul european și în întreaga lume, a unui climat de liniște, destindere, stabilitate și înțelegere între toate națiunile. Așa după cum sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, secretarul general al partidului nostru, președintele Republicii, la dineul oferit în onoarea participanților, **„consfătuirea reprezintă un moment de importanță deosebită pentru colaborarea viitoare, atît pe plan internațional, cît și în construcția socialismului din țările noastre“.**

Documentele Consfătuirii de la București sînt, la ora apariției revistei noastre, cunoscute opiniei publice, din presa cotidiană. Cîteva accente, însă, se impun.

Este, astfel, revelator faptul că, în pozițiile exprimate, statele participante la Tratatul de la Varșovia pornesc de la realitățile lumii contemporane, călăuzindu-se după aspirațiile tuturor popoarelor de a se asigura o securitate trainică în Europa, de a se realiza noi pași în direcția dezarmării, a edificării relațiilor internaționale pe baze noi, pentru trecerea omenirii într-o nouă etapă de dezvoltare, în condiții de pace și colaborare.

Și, de asemenea, deosebit de pregnantă menționarea, la loc de frunte, a adevărului axiomatic potrivit căruia rezolvarea problemelor de care depind supraviețuirea omenirii și progresul civilizației reclamă eforturi comune, participarea activă a tuturor țărilor și popoarelor.

Pornind de la faptul că înlăturarea pericolului de război nuclear și convențional și întărirea securității internaționale reprezintă o condiție obiectivă necesară pentru supraviețuirea și progresul omenirii, statele participante la Tratatul de la Varșovia consideră că principala problemă a contemporaneității o constituie oprirea cursei înarmărilor și înfăptuirea dezarmării. Realizarea acestui obiectiv devine cu atît mai stringentă, cu cît situația din lume continuă să se mențină complexă și contradictorie. Procesele favorabile nu au devenit încă ireversibile. Nu au încetat acumularea de armamente și modernizarea acestora. Continuă experiențele nucleare, acțiunile de militarizare a Cosmosului. Este cu greu depășită concepția confruntării, apărută în anii „războiului rece“, de sprijinire pe forță, iar un anacronism periculos, în contradicție cu interesele securității generale, îl reprezintă strategia „descurajării nucleare“, care a fost reafirmată la recenta sesiune a Consiliului N.A.T.O.

În Declarația adoptată și în Comunicat se exprimă cu fermitate hotărîrea țărilor socialiste membre ale Tratatului de la Varșovia de a acționa cu întreaga răspundere pentru realizarea dezarmării, și în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru încheierea cu rezultate cît mai bune și în cel mai scurt timp a tratativelor de la Viena privind reducerea armamentelor convenționale. Participanții la Consfătuirea de la București au subliniat, de comun acord, marele pericol pe care îl reprezintă pentru pacea, pentru viața tuturor popoarelor, pentru însăși viața pe planeta noastră existența armelor nucleare, pronunțîndu-se, în deplină unanimitate, pentru trecerea cu hotărîre la lichidarea armelor nucleare, pentru ca N.A.T.O. să renunțe la modernizarea armelor nucleare, la politica

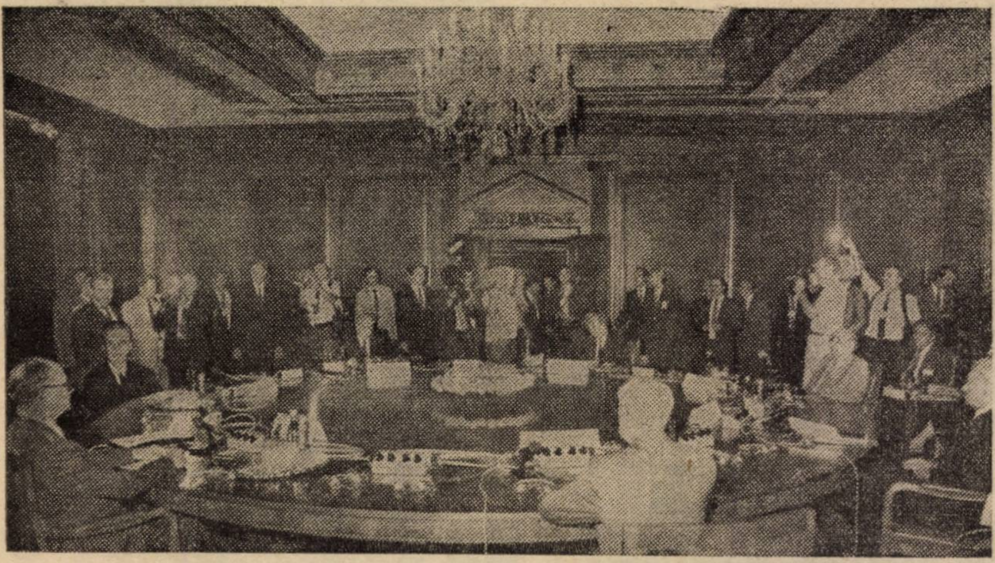

de „descurajare nucleară“, aflată în totală contradicție cu năzuința tuturor popoarelor de pace, de colaborare.

Documentele Consfătuirii de la București a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia subliniază, pregnant, hotărîrea fermă de a se trece la noi pași hotărîți pe calea lichidării totale, pînă în anul 2000, a armelor nucleare, se pronunță pentru încheierea cu rezultate cît mai bune a tratativelor dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii privind reducerea cu 50 la sută a armelor nucleare strategice, pentru încetarea experiențelor nucleare, pentru renunțarea la orice programe de militarizare a Cosmosului. Totodată, este relevată, cu putere, necesitatea înfăptuirii de noi măsuri în direcția realizării dezarmării și securității în Europa, pentru noi relații, bazate pe deplina egalitate, care să asigure progresul economic și social al fiecărui popor, să ducă la întărirea colaborării și unității statelor europene, fără deosebire de orînduire socială, la realizarea unei Europe unite, a țărilor libere și independente.

Acordînd o importanță primordială dezarmării, factor hotărîtor al întăririi păcii, securității și încrederii, adîncirii destinderii, dezvoltării unei largi colaborări internaționale, soluționării problemelor globale; statele participante la Tratatul de la Varșovia au subliniat, în documentele adoptate la București, exigența promovării ferme a unei politici de securitate, înțelegere reciprocă și colaborare între state, bazată pe respectarea strictă a independenței și suveranității naționale, a egalității, a dreptului fiecărui popor de a-și alege liber calea dezvoltării sale social-politice, fără nici un amestec în treburile sale interne, excluzîndu-se posibilitatea folosirii forței sau amenințării cu forța.

Reafirmînd hotărîrea lor de a dezvolta dialogul și colaborarea constructivă cu toate statele, țările participante la Tratatul de la Varșovia pun puternic în lumină, în Declarația adoptată, principiul potrivit căruia deosebirile de orînduire socială nu trebuie să împiedice înțelegerea reciprocă și colaborarea dintre state. Actualitatea reliefării acestuia este subliniată de însăși recrudescența unor încercări de amestec în treburile interne ale țărilor socialiste, în scopul destabilizării situației din aceste țări, din Europa și din lume. Pretextul folosit de această dată este cel „al reconcilierii europene“, pe canavaua sa brodîndu-se, din partea unor cercuri politice din țări occidentale, inclusiv din S.U.A., tentative de amestec în treburile interne, revigorarea politicii antisocialiste și anticomuniste. Faptul devine cu atît mai grav, cu cît între protagoniștii unor asemenea teorii se numără personalități care dețin înalte funcții în conducerea unora din aceste țări, încercîndu-se, astfel, să fie ridicate la rangul de politică de stat. Declarațiile făcute, în acest sens, în preajma actualului turneu în unele state europene — între care și două țări socialiste — de președintele S.U.A., George Bush, vin în totală contradicție cu normele de relații dintre state, cu noul mod de gîndire care trebuie să se afirme în viața internațională, cu cerințele spiritului de înțelegere și colaborare menite să guverneze raporturile dintre țări și națiuni. Președintele american a prezentat pe larg, în cadrul unei conferințe de presă, „politica diferențiată“ dusă de S.U.A. față de țările socialiste. Expresie fățișă a acestei politici este reînvierea unor practici vechi, reamintind recuzita „războiului rece“, promovarea unei strategii de așa-zisă „diferențiere“ a statelor socialiste, emiterea de „certificate de bună conduită“, de aprecieri tendențioase. Sînt avansate „soluții“, „sfaturi“, „recomandări“ unor țări socialiste — între acestea este inclusă și România — pentru renunțarea la principiile de bază ale socialismului, pentru restabilirea proprietății particulare, pentru revenirea la democrația de tip occidental. Se preconizează, de asemenea, un „viitor alternativ“ al țărilor socialiste, afirmîndu-se cu vădită aroganță : „dacă vă veți îndrepta în aceste direcții, atunci vom putea face mai mult pentru voi“. Este acesta, din partea președintelui american, un clar îndemn la destabilizare în țările socialiste, la amestec în treburile interne ale acestor țări. El afirmă, de altfel, fără nici un echivoc : „Vom fi acolo, împreună cu alții din Occident“. Mai mult, sînt formulate „programe“ coordonate pentru „a ajuta“ unele țări socialiste „să-și reintegreze economiile în economia globală“, respectiv economia capitalistă, se anunță organizarea la Casa Albă a unui simpozion avînd ca scop „să implice factori de conducere ai sectorului particular american“ în sprijinirea unor schimbări (se înțelege ce schimbări doresc cercurile imperialiste) în țări socialiste, subliniindu-se deschis că participarea acestui sector este „esențială“ pentru a determina aceste schimbări. Este pe deplin clar că asemenea „îndemnuri“, asemenea „strategii“ de pe poziții de mare putere contravin flagrant principiilor și normelor de drept internațional, realității epocii în care trăim, însuși spiritului Actului final de la Helsinki pe care și-au pus semnătura și S.U.A. Prin astfel de acțiuni condamnabile se deschide calea amestecului în treburile interne ale altor state, a încălcării independenței și suveranității naționale, a dreptului fiecărui popor de a se dezvolta liber, de sine stătător, potrivit propriei voințe, propriilor aspirații. În Declarația pe care țările socialiste au adoptat-o la Consfătuirea de la București se subliniază necesitatea de a se da o ripostă hotărîtă tuturor acestor încălcări, precum și oricăror altor manifestări și forme de învrăjbire între popoare, de amestec direct sau indirect în treburile interne ale statelor. „Nici o țară — se subliniază, cu claritate, în Declarația de la București — nu are dreptul să dicteze evenimentele dintr-o altă țară, să se erijeze în judecător sau arbitru“. „Statele socialiste aliate — se relevă în document — acordă o importanță primordială asigurării stabilității militare, politice și teritoriale în Europa. Ele pornesc de la faptul că fiecare popor hotărăște singur soarta țării sale, are dreptul de a alege singur sistemul său social-politic și economic, orînduirea de stat pe care le consideră potrivite“.

Informîndu-se reciproc asupra dezvoltării interne din țările lor, asupra desfășurării și problemelor construcției socialiste, participanții la Consfătuire au evidențiat forța de influență a ideilor socialismului, subliniind că edificarea noii societăți este un proces creator, care se realizează în fiecare țară potrivit tradițiilor, condițiilor concrete și necesităților acesteia. Ei pornesc de la faptul — după cum se relevă în Declarația adoptată — că nu există anumite modele universale de socialism, că nimeni nu deține monopolul adevărului.

La Consfătuire s-a reafirmat năzuința comună de a se acționa în interesul socialismului, fiind subliniată, de asemenea, necesitatea dezvoltării raporturilor dintre statele ce edifică noua orînduire pe baza egalității, independenței și a dreptului fiecăruia de a-și elabora linia politică proprie, strategia și tactica, fără amestec din afară.

O însemnătate deosebită revine concluziei, unanim împărtășite, de necesitate a întăririi, pe baza egalității în drepturi și avantajului reciproc, a conlucrării multilaterale și solidarității statelor socialiste. Este, într-adevăr, un imperativ stringent ca, în condițiile actuale, cînd se manifestă tot mai evident tendințele cercurilor reacționare de a lovi, sub o formă sau alta, în socialism, în țările care au pășit pe această cale, toate țările socialiste să-și întărească tot mai mult colaborarea și solidaritatea în promovarea principiilor socialismului științific, în apărarea cuceririlor lor socialiste, manifestînd, totodată, o vigilență sporită față de orice încercări de destabilizare a situației din aceste țări, din Europa în general.

În ceea ce o privește, România — salutînd rezultatele Consfătuirii de la București — este ferm hotărîtă să nu-și precupețească eforturile nici în viitor pentru ca, acționînd împreună cu celelalte state socialiste, cu forțele progresiste de pretutindeni, cu toate popoarele, să determine măsuri hotărîte și semnificative de dezarmare, în vederea asigurării unui climat trainic de securitate și pace, de colaborare, înțelegere și prosperitate în Europa și în întreaga lume.

Întîlniri ale tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU

secretar general al partidului, preşedintele Republicii

tovarăşul MIHAIL GORBACIOV,

secretar general al C. C. al P. C. U. S., preşedintele Sovietului Suprem al U.R.S.S.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășa Elena Ceaușescu s-au întîlnit, în seara zilei de 7 iulie a.c., cu tovarășul Mihail Gorbaciov, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S., și tovarășa Raisa Gorbaciova.

În timpul întrevederii, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Mihail Gorbaciov au exprimat satisfacția de a se reîntîlni și de a avea împreună un schimb de păreri în probleme de interes comun.

Cei doi conducători de partid și de stat s-au informat reciproc în legătură cu preocupările partidelor, țărilor și popoarelor noastre, cu mersul construcției socialiste în România și Uniunea Sovietică.

Au fost abordate o serie de aspecte ale relațiilor bilaterale, care se dezvoltă în baza înțelegerilor convenite la nivel înalt, exprimîndu-se hotărîrea de a se acționa pentru amplificarea continuă a prieteniei și colaborării româno-sovietice, în interesul reciproc, al cauzei generale a socialismului, al înțelegerii și păcii în lume.

Este cunoscut că raporturile de colaborare dintre țările noastre înregistrează o evoluție ascendentă pe plan politic, economic, tehnico-științific și cultural, în toate domeniile de interes reciproc.

În ansamblul relațiilor româno-sovietice o însemnătate deosebită are colaborarea economică și tehnico-științifică. Evoluția colaborării în aceste domenii se înscrie pe linia aplicării în viață a prevederilor Programului pe termen lung al colaborării economice și tehnico-științifice pe perioada pînă în anul 2000, semnat la nivel înalt. În acest cadru, o însemnătate crescîndă revine, de asemenea, intensificării cooperării și specializării în producție, prin promovarea unor forme noi, moderne de conlucrare.

În timpul întîlnirii a fost reafirmată necesitatea de a conlucra tot mai activ pe arena internațională în vederea întăririi păcii, securității în Europa și în întreaga lume.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au oferit un dineu în onoarea tovarășului Mihail Gorbaciov și a tovarășei Raisa Gorbaciova.

Întîlnirea și dineul s-au desfășurat într-o atmosferă de caldă prietenie, de stimă și înțelegere reciprocă.

Informînd despre întîlnire ,ziarul sovietic „Pravda“ subliniază că, în cadrul acesteia, „s-a relevat cu satisfacție că înțelegerile realizate anterior la cel mai înalt nivel sînt transpuse în viață cu succes“. „În același timp, menționează cotidianul, există multe resurse care pot fi folosite în interesul celor două țări“. „Conducătorii sovietic și român, arăta «Pravda», au fost de acord că răspunderea partidelor de guvernămînt în fața propriului popor, suveranitatea lor în elaborarea liniei politice nu numai că nu exclud, ci, dimpotrivă, presupun un schimb activ de experiență, confruntarea pozițiilor, abordări coordonate în problemele cardinale ale contemporaneității“.

tovarăşul REZSÖ NYERS,

preşedintele Partidului Muncitoresc Socialist Ungar

Cu prilejul participării la Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, la 8 iulie a avut loc o întîlnire între tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășul Rezsö Nyers, președintele Partidului Muncitoresc Socialist Ungar.

La întîlnire au participat tovarășii Constantin Dăscălescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-ministru al guvernului, Ion Stoian, membru supleant al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Ioan Totu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., ministrul afacerilor externe.

Au luat parte, de asemenea, tovarășii Miklós Németh, președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Ungare, Gyula Horn, ministrul afacerilor externe, Pál Szüts, ambasadorul R.P. Ungare la București.

Cu acest prilej s-a efectuat un schimb de păreri asupra problemelor bilaterale, subliniindu-se necesitatea ca, de ambele părți, să se acționeze pentru dezvoltarea raporturilor dintre cele două țări, în spiritul bunei vecinătăți, în interesul reciproc, al cauzei socialismului, colaborării internaționale și păcii.

tovarăşul YASSER ARAFAT,

preşedintele Statului Palestina, preşedintele Comitetului Executiv al O. E. P.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, s-a întîlnit, la 5 iulie, cu tovarășul Yasser Arafat, președintele Statului Palestina, președintele Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei, care a efectuat o vizită de lucru în țara noastră, la invitația conducătorului partidului și statului român.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a salutat vizita în România a tovarășului Yasser Arafat în calitate de președinte al Statului Palestina, apreciind că aceasta va contribui la realizarea de noi pași în dezvoltarea relațiilor bilaterale, la întărirea raporturilor de prietenie și strînsă colaborare dintre poporul român și poporul palestinian.

Tovarășul Yasser Arafat a exprimat tovarășului Nicolae Ceaușescu calde mulțumiri și profunda recunoștință pentru sprijinul permanent acordat cauzei poporului palestinian, pentru poziția consecventă a României privind rezolvarea pe cale politică a problemelor din Orientul Mijlociu. Totodată, oaspetele a dat o înaltă apreciere marilor realizări obținute de poporul român în dezvoltarea economiei, științei și culturii, menționînd în mod deosebit lichidarea completă de către România a datoriei externe, care constituie un exemplu pentru toate popoarele lumii în lupta pentru apărarea și consolidarea independenței naționale.

În cadrul întrevederii, tovarășul Yasser Arafat a informat despre ultimele evoluții privind problema palestiniană, precum și în legătură cu noile acțiuni întreprinse de Organizația pentru Eliberarea Palestinei în vederea reglementării situației din Orientul Mijlociu și instaurării unei păci juste în această zonă.

În timpul convorbirilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Yasser Arafat au subliniat, și cu această ocazie, importanța proclamării Statului Palestina, precum și a Declarației politice adoptate cu acest prilej, apreciind că, în condițiile actuale, mai favorabile, sînt necesare noi acțiuni în vederea convocării, într-un timp cît mai scurt, sub egida Națiunilor Unite, a unei conferințe internaționale în problemele Orientului Mijlociu, la care să participe toate părțile interesate, inclusiv Statul Palestina, precum și Israelul și membrii permanenți ai Consiliului de Securitate.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a reafirmat — și de această dată — hotărîrea partidului și statului nostru, a poporului român de a sprijini și în viitor lupta și eforturile neobosite ale poporului palestinian pentru a se ajunge la o soluție politică globală, justă și durabilă a situației din Orientul Mijlociu, pentru înfăptuirea aspirațiilor sale legitime de a trăi în

(Continuare în pag. 4)

(Urmare din pag. 3)

pace, într-o patrie liberă și independentă.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Yasser Arafat au exprimat hotărîrea de a dezvolta și întări, în noile condiții, relațiile de prietenie și colaborare dintre România și Statul Palestina, dintre Partidul Comunist Român și Organizația pentru Eliberarea Palestinei, în interesul ambelor popoare, al cauzei păcii și înțelegerii internaționale.

La încheierea convorbirilor, cei doi conducători au apreciat caracterul rodnic al noului dialog la nivel înalt, manifestîndu-și încrederea că relațiile românopalestiniene se vor dezvolta în continuare pe multiple planuri.

Primirea delegației Uniunii Interparlamentare Arabe

Președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a primit, marți, 11 iulie, delegația Uniunii Interparlamentare Arabe, condusă de Abdelrahman Bouraoui, secretar general al uniunii, care, la invitația Marii Adunări Naționale, efectuează o vizită în țara noastră.

Membrii delegației Uniunii Interparlamentare Arabe au adresat vii mulțumiri tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru primirea acordată, pentru invitația de a vizita România, pentru posibilitatea oferită de a cunoaște unele din marile realizări obținute de poporul român în dezvoltarea economico-socială a patriei. Totodată, ei au relevat înalta apreciere de care se bucură în țările arabe politica externă a României, acțiunile și demersurile președintelui Nicolae Ceaușescu privind soluționarea constructivă a problemelor complexe cu care se confruntă omenirea, și îndeosebi rezolvarea pe cale politică a situației din Orientul Mijlociu.

Adresîndu-se președintelui Nicolae Ceaușescu, conducătorul delegației Uniunii Interparlamentare Arabe a spus :

„Vă rog să-mi permiteți să vă adresez un cald salut din partea conducătorilor statelor arabe de care dumneavoastră sînteți legat prin relații de prietenie care au dat un examen glorios de trăinicie și care au contribuit la dezvoltarea relațiilor de prietenie ale României cu țările arabe în toate domeniile de activitate".

În 1981 — a spus în continuare vorbitorul —, tot în această sală am ascultat cu deosebit interes o valoroasă expunere a dumneavoastră asupra situației internaționale, și îndeosebi asupra situației din Orientul Mijlociu, expunere ale cărei concluzii și aprecieri sînt pe deplin valabile și astăzi, iar evoluția evenimentelor le-a demonstrat clarviziunea și justețea.

Împărtășind impresiile din actuala vizită în țara noastră, secretarul general al Uniunii Interparlamentare Arabe a spus :

„În perioada scurtă pe care am petrecut-o în țara dumneavoastră, am putut vedea o parte din realizările concrete pe care le-a obținut România în anii de cînd vă aflați la conducerea acestei țări. Ne-am dat seama că aceasta este o perioadă de dezvoltare fără precedent.

Pe plan internațional, numele dumneavoastră este numele revoluționarului de excepție care a militat și militează neobosit pentru dezvoltarea relațiilor dintre țările lumii, pentru dezarmare, pentru soluționarea tuturor problemelor dintre țări pe calea pașnică, a tratativelor, pentru respectarea drepturilor sacre ale popoarelor la pace, la dezvoltare".

„Dăm o înaltă apreciere — a spus conducătorul delegației — rolului pe care România, sub conducerea dumneavoastră înțeleaptă, îl are pe calea găsirii unei soluții juste, pașnice și globale problemei Orientului Mijlociu — problemă a cărei esență o reprezintă asigurarea drepturilor poporului palestinian. Sîntem ferm convinși că veți continua eforturile dumneavoastră deosebite, pînă cînd lupta poporului palestinian va fi încununată de succes, pînă cînd acest popor va putea să trăiască în statul său independent".

Apreciind în mod deosebit politica externă a României, vorbitorul a spus : „Ne dăm seama că țara dumneavoastră militează ferm pentru o destindere reală, pentru pace, pentru o lume lipsită de arme, care să nu fie dominată de nimeni și să nu fie amenințată cu forța sau recurgerea la forță.

Vizitînd țara dumneavoastră și cunoscînd mai bine realitățile românești am putut să ne dăm seama de dimensiunea campaniei perfide și răuvoitoare pe care unele cercuri o duc împotriva României, împotriva dorinței acestei țări de a nu se lăsa dominată de nimeni.

Vă putem spune că experiența dumneavoastră, unică în lume, privind lichidarea datoriei externe reprezintă un exemplu demn de urmat pentru toate țările lumii, în special pentru țările în curs de dezvoltare, țări care zac sub povara datoriilor externe și a căror dezvoltare este amenințată sau chiar dată înapoi, de aceste datorii, iar suveranitatea și independența lor sînt puse în pericol. Ne-am bucurat să vedem că România a reușit să-și consolideze independența, să-și asigure o dezvoltare impetuoasă care poate să fie exemplu pentru toată lumea.

Principiile de politică externă pe care și le-a făurit și le urmează România fac din ea un model exemplar în lume, asigurîndu-i un rol important pe scena evenimentelor internaționale".

Vorbitorul a exprimat convingerea că România va continua să acționeze și să-și aducă contribuția la impulsionarea negocierilor de pace dintre Iran și Irak, la soluționarea pe cale pașnică a problemelor din Orientul Mijlociu, din zona Golfului și din alte regiuni ale lumii.

Oaspetele a adresat tovarășului Nicolae Ceaușescu, poporului român calde felicitări cu ocazia apropiatei sărbători a zilei naționale a României.

Luînd cuvîntul în cadrul întîlnirii, Abdallah Abdallah, vicepreședinte al Grupului palestinian din cadrul Uniunii Interparlamentare, a spus :

„Cunoaștem, stimate tovarășe președinte, că ați fost întotdeauna în fruntea celor care s-au pronunțat pentru rezolvarea tuturor diferendelor și conflictelor pe cale pașnică, pe calea negocierilor. Ați fost primul șef de stat care v-ați pronunțat pentru o conferință internațională în Orientul Mijlociu — idee care în momentul de față este acceptată și îmbrățișată de toate popoarele lumii. Ne-am dat seama că palestinienii și Palestina au un prieten sincer în persoana președintelui Nicolae Ceaușescu, în poporul român".

În cuvîntul său, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** salutînd vizita delegației Uniunii Interparlamentare arabe în țara noastră și mulțumind pentru aprecierile pe care parlamentarii arabi le-au făcut la adresa României, a politicii sale de colaborare cu țările arabe, cu toate statele lumii, a relevat succesele obținute de poporul român în cei 45 de ani de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

Referindu-se la aprecierile privind plata datoriei externe de către România, care ar trebui să devină un exemplu, președintele Republicii a spus : **„Desigur, România a făcut acest efort, și ca acțiune economică, dar și politică. Însă țările în curs de dezvoltare, care au o datorie uriașă, nu pot să urmeze exemplul României. Aceasta pentru că, în perioada cînd s-a creat această datorie, de peste 1 200 miliarde dolari, ele au plătit de cîteva ori creditele pe care le-au primit, prin dobînzile foarte mari. În fiecare an, zeci de miliarde de dolari din țările în curs de dezvoltare merg spre țările dezvoltate, care folosesc acești bani pentru a menține un anumit nivel general în țările lor, însă pe seama asupririi a aproape 4 miliarde de oameni. Ele își permit ca din ceea ce jefuiesc din țările în curs de dezvoltare să arunce cîteva milioane de dolari în dreapta și în stînga, în numele așa-ziselor libertăți democratice. Cu aceiași bani ei finanțează acțiunile antiguvernamentale în diferite țări din America Latină și din alte zone. Ceea ce se poate spune este că se impune ca țările în curs de dezvoltare să-și întărească solidaritatea, unitatea pentru a se ajunge la o rezolvare globală a problemei datoriei, la o nouă ordine economică internațională."**

În continuare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a reafirmat poziția țării noastre privind necesitatea dezarmării, eliminării subdezvoltării, soluționării pe cale politică a tuturor conflictelor militare, a diferendelor dintre state.

„În ce privește Orientul Mijlociu — a arătat tovarășul **Nicolae Ceaușescu** —, **ne-am pronunțat totdeauna pentru o soluție politică. Acum o săptămînă aici, în această sală, am avut o convorbire cu tovarășul Arafat. Am discutat mai pe larg problemele activității în direcția instaurării păcii în Orientul Mijlociu. Există, într-adevăr, posibilități reale de a se ajunge la o conferință internațională și trebuie să facem totul în direcția aceasta. Noi apreciem că există posibilități reale pentru a se organiza această conferință. Schimbările din însăși opinia publică din Israel sînt favorabile în această direcție. Dar, desigur, nu trebuie să se aștepte, ci să se acționeze zilnic — dacă se poate spune așa — în direcția aceasta, pentru că sînt și forțe care consideră că pot să liniștească lucrurile și să tărăgăneze soluționarea problemelor."**

„Noi considerăm — a spus, în continuare, tovarășul **Nicolae Ceaușescu — că menținerea unității, solidarității și poziția fermă a poporului palestinian constituie o necesitate pentru soluționarea justă a problemelor, pentru autodeterminare, pentru un stat palestinian". „Soluționarea acestei probleme** — a subliniat președintele **Nicolae Ceaușescu — trebuie să asigure egalitatea pentru toate statele, să asigure suveranitatea — și, vreau să vă spun deschis, noi totdeauna am fost pentru ca, în acest cadru, și Israelul să aibă asigurată suveranitatea sa. Sînt condiții favorabile acum pentru a se realiza acest obiectiv și România este hotărîtă ca, împreună cu țările arabe, cu alte state, să acționeze în această direcție".**

Arătînd că România dorește să dezvolte larg relațiile cu toate țările arabe, să colaboreze cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus : **„Sîntem împotriva oricărei politici de amestec în treburile altor state. Am fost și vom fi totdeauna alături de popoarele care luptă pentru independență, pentru a fi deplin libere să-și hotărască dezvoltarea așa cum o doresc".**

TEZELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

23 AUGUST
1944 - 1989

— strălucită generalizare a experienţei româneşti de edificare socialistă, aport de inestimabilă valoare la îmbogăţirea teoriei şi practicii revoluţionare

După proiectul Programului-Directivă, săptămîna trecută au fost date publicităţii Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român — documente definitorii pentru imaginea de mîine a României socialiste.

Congreşul al XIV-lea al partidului reprezintă un eveniment de însemnătate istorică în viaţa social-politică a ţării, în activitatea partidului şi poporului nostru. Desfăşurarea lucrărilor sale în anul celei de-a 45-a aniversări a victoriei revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă va prilejui — aşa cum se subliniază în Tezele publicate recent — o profundă şi multilaterală evaluare a drumului parcurs de poporul român în construcţia socialistă, îndeosebi de la Congresul al IX-lea al partidului, a activităţii desfăşurate pentru înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea şi ale Conferinţei Naţionale, o cuprinzătoare analiză a stadiului actual şi a perspectivelor societăţii româneşti. Prin hotărîrile pe care le va adopta, forumul din noiembrie se va înscrie în istorie drept congresul marilor victorii socialiste, al triumfului principiilor socialismului ştiinţific în transformarea revoluţionară a societăţii româneşti, al adevăratei suveranităţi şi al independenţei depline, economice şi politice, a României.

Date publicităţii cu patru luni şi jumătate înainte de marele eveniment din noiembrie a.c., Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului vor face obiectul unei largi dezbateri în rîndul comuniştilor, al tuturor oamenilor muncii, a problemelor fundamentale ale activităţii de construcţie socialistă din patria noastră, asigurînd elaborarea democratică a liniei generale şi a orientărilor de perspectivă ale dezvoltării ţării. În acest fel, documentele Congresului, hotărîrile acestuia vor fi emanaţia întregului popor, vor întruchipa năzuinţele şi voinţa societăţii româneşti în ansamblul său. Aprecierile şi orientările cuprinse în expunerile secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, la şedinţa Comitetului Politic Executiv din aprilie 1988, la marele forum democratic din noiembrie anul trecut şi la Plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1989 — larg dezbătute de comunişti, de oamenii muncii şi adoptate de întregul partid şi popor ca documente programatice ale construirii noii orînduiri în actuala etapă istorică, pe baza aplicării consecvente, creatoare, a principiilor socialismului ştiinţific la condiţiile concrete din România —, precum şi magistrala expunere a secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, la plenara din 27—28 iunie constituie baza pe care sînt întemeiate Tezele Congresului. Toate acestea pun cu putere în lumină contribuţia decisivă la elaborarea acestor documente — care stabilesc direcţiile prioritare de dezvoltare economico-socială a patriei în perspectiva anilor ce vin, a începutului de mileniu al treilea — a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, rolul său hotărîtor în amplul proces revoluţionar pe care îl cunoaşte România de aproape un sfert de veac, în strălucitoarea epocă inaugurată, în 1965, de Congresul al IX-lea al partidului. Deosebit de grăitoare dovadă a înaltei aprecieri, a recunoştinţei profunde cu care este înconjurat tovarăşul Nicolae Ceauşescu de întregul nostru popor este, în acest sens, entuziasmul cu care naţiunea a primit hotărîrea plenarei din iunie privind realegerea sa la Congresul al XIV-lea în funcţia supremă de secretar general al partidului. Dau, toate acestea, expresie încrederii comuniştilor, a întregului popor că, avînd în frunte prestigioasa personalitate a eminentului nostru conducător de partid şi de stat, România va înscrie noi şi remarcabile succese pe drumul său neabătut pe calea socialismului şi comunismului.

În anii socialismului — aşa cum se subliniază şi în Teze — ţara noastră a parcurs un drum uriaş, dobîndind realizări mărețe în dezvoltarea sa economico-socială multilaterală : lichidarea exploatării, a inegalităţii, instituirea unor raporturi sociale de egalitate şi colaborare, dezvoltarea puternică, de neconceput altădată, a forţelor de producţie, repartizarea lor armonioasă pe întreg teritoriul ţării, înfăptuirea unui vast program de construcţii de locuinţe, înflorirea învăţămîntului, cercetării ştiinţifice, a culturii etc. Toate acestea ilustrează pregnant forţa transformatoare a noii orînduiri, capacitatea ei de a soluţiona într-un mod superior problemele dezvoltării. Sînt realizări care, aşa cum se arată în documentele plenarei din iunie, au fost posibile numai în condiţiile socialismului. Pornind de la acest adevăr fundamental subliniat de secretarul general al partidului, în Teze sînt formulate exigenţe noi pentru activitatea teoretică şi practică, pentru munca oamenilor consacrată dezvoltării patriei. În primul rînd, este vorba de cerinţa ca preocupările pentru dezvoltarea socialismului existente în diferite ţări să pornească nu de la poziţii de negare sau subapreciere a potenţialului de progres al noii societăţi, ci de la adevărul, verificat de viaţă, al superiorităţii acesteia, al capacităţii sale de a asigura o viaţă mai bună, o viaţă demnă, eliberată de nesiguranţă, de exploatare, de povara raporturilor sociale inechitabile, specifice orînduirii capitaliste.

Contribuţia inestimabilă a tovarăşului Nicolae Ceauşescu la elaborarea importantelor documente adoptate de plenara din 27—28 iunie în perspectiva Congresului al XIV-lea este elocvent pusă în lumină şi de deosebita valoare a dezvoltărilor teoretice — proprii gîndirii sale novatoare, revoluţionare — cu privire la creşterea rolului statului socialist în opera de edificare a socialismului cu poporul şi pentru popor. „Şi în teorie, şi în practică — se subliniază în Teze —, în lumea contemporană se confruntă două orientări diametral opuse — aceea a statului socialist, în care puterea aparţine poporului, şi a statului capitalist, prin care monopolurile, minoritatea exploatatoare domină poporul. Nu se poate concepe ca statul socialist să împrumute forme tipice orînduirii capitaliste, depăşite din punct de vedere istoric şi condamnate dispariţiei, ci trebuie să se perfecţioneze continuu, în spiritul noilor legităţi ale dezvoltării sociale.

Partidul nostru consideră că teza revenirii în socialism la sistemul pluripartit este greşită şi profund dăunătoare, ea deschizînd calea reîntoarcerii la formele anacronice ale sistemului politic capitalist. Viața demonstrează că în condițiile noi, create după dispariția claselor exploatatoare, existența unui partid unic al clasei muncitoare și întărirea unității poporului în jurul partidului reprezintă o necesitate istorică obiectivă“.

Vorbind despre forța de progres a societății socialiste, despre capacitatea sa de a asigura cerințele concrete ale umanismului revoluționar, se cuvine subliniată importanța deosebită pe care o deține în acest context împletirea armonioasă a dezvoltării creatoare a teoriei revoluționare cu promovarea consecventă a principiilor fundamentale ale socialismului științific. Așa cum se subliniază în Teze, este o mare victorie a mișcării comuniste că s-a depășit teoria „modelului unic“, că este tot mai larg recunoscută necesitatea aplicării creatoare a principiilor generale la condițiile concrete din fiecare țară, la particularitățile fiecărei etape de dezvoltare. Dar acest lucru nu poate fi în nici un fel contrapus sau invocat drept justificare pentru încercările de a se renunța la principii fundamentale ale teoriei revoluționare, care conferă identitate distinctă acestei concepții. Asemenea cerințe fundamentale, cum sînt instituirea și consolidarea permanentă a proprietății socialiste, recunoașterea partidului ca forță politică conducătoare, a clasei muncitoare ca forță hotărîtoare a progresului social alcătuiesc coloana vertebrală a concepției revoluționare a clasei muncitoare. Renunțînd la unul din ele, cu sau fără voie, se deschid porțile pentru instituirea de raporturi economice și politice străine socialismului, pentru influențe care nu concordă cu valorile, idealurile și opțiunile acestei orînduiri. „Viața — se arată în Tezele pentru Congresul al XIV-lea — demonstrează caracterul profund eronat și dăunător al tezei potrivit căreia, în condițiile actuale ale dezvoltării construcției socialiste, nu mai este necesar ca partidul comunist să-și exercite rolul conducător în societate. Teoriile despre așa-zisa diminuare a rolului conducător al partidului sînt de natură să lipsească societatea de forța politică cea mai conștientă, cea mai înaintată, înarmată cu concepția științifică despre lume și viață, capabilă să unească și să organizeze toate forțele națiunii. Dacă partidul comunist nu își mai asumă răspunderea pentru realizarea programului său revoluționar, în societate se creează un vid politic care, neîndoios, este umplut de alte forțe.

Partidul comunist nu poate să împartă, cu atît mai puțin să renunțe, la rolul său de forță politică conducătoare a societății, fără riscul periclitării grave a înseși cauzei socialismului, a intereselor vitale ale poporului. Tezele potrivit cărora partidul trebuie să cedeze o parte din atribuțiile și răspunderile sale sau să se lase înlocuit de alte forțe politice nu au nimic comun cu teoria revoluționară a clasei muncitoare, cu principiile socialismului științific, sînt, în fond, teze capitularde, lichidatoriste, pe care partidul nostru le respinge în modul cel mai hotărît“.

Publicarea proiectului Programului-Directivă și a Tezelor a inaugurat, de fapt, dezbaterea în partid, cu întregul popor, a acestor documente de istorică însemnătate pentru opera de construcție socialistă din țara noastră, pentru prezentul și viitorul României. O dezbatere amplă, de largi proporții, menită să asigure însușirea de către comuniști, de către întregul popor a fondului de idei și orientări din aceste documente, idei și orientări care jalonează drumul luminos pe care se află angajată România socialistă și pe care îl va urma cu hotărîre, spre împlinirea obiectivului suprem al poporului nostru — edificarea societății comuniste.

N. Pătrașcu

23
AUGUST
1944 - 1989

PROIECTUL PROGRAMULUI-DIRECTIVĂ (2)

Largă participare la schimburile internaționale, la soluționarea echitabilă a problemelor economiei mondiale

Atît în cincinalul 1991—1995, cît și în perspectiva anului 2000, o dimensiune fundamentală a dezvoltării economico-sociale a țării o constituie participarea intensă a României la diviziunea internațională a muncii — cerință a progresului fiecărei economii naționale în condițiile contemporane, ale interdependențelor crescînde din economia mondială.

Dezvoltarea puternică a economiei românești a creat condițiile necesare participării active la diviziunea internațională a muncii, la schimbul de valori materiale și spirituale cu alte state ale lumii, fără deosebire de orînduire socială. Schimburile economice și de cooperare în producție ale României cu alte state au crescut de peste 45 de ori față de 1950.

Un loc important îl ocupă schimburile economice și de cooperare cu țările socialiste, care au o pondere de circa 50 la sută din volumul comerțului exterior românesc. Relațiile economice cu țările în curs de dezvoltare au crescut continuu și astăzi reprezintă circa 25 la sută. S-au extins, de asemenea, relațiile cu țările capitaliste dezvoltate, care dețin, la rîndul lor, 25 la sută din comerțul exterior al României. Ținînd cont de nivelul actual al schimburilor internaționale și de programul de dezvoltare economico-socială a patriei — releva la plenară tovarășul **Nicolae Ceaușescu — „avem în vedere să extindem schimburile economice, cooperarea în producție cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială“.** Lichidarea datoriei externe creează, de altminteri, condiții pentru dezvoltarea schimburilor economice externe, prin urmărirea unei eficiențe superioare la export și relaxarea constrîngerilor la import.

În conformitate cu exigențele de calitate și eficiență ce caracterizează ansamblul procesului de dezvoltare economico-socială a țării în noua etapă și în corelație strînsă cu prefacerile moderne din întreaga economie, se are în vedere o îmbunătățire mai marcată, sub raportul structurii și eficacității, a necesarei participări a României la schimburile mondiale. Pe această linie, se urmărește creșterea ponderii mașinilor și utilajelor, a celorlalte produse prelucrate și mai ales înalt prelucrate în cadrul exporturilor, ridicarea generală a nivelului tehnic și competitivității produselor livrate, adaptarea flexibilă la cerințele piețelor internaționale, valorificarea superioară a materiilor prime importate. O importantă extindere vor căpăta formele moderne de cooperare în producție, știință și tehnică cu alte state, acțiunile de specializare, de executare a unor obiective pe terțe piețe, promovîndu-se, în general, legături economice pe termen lung și așezarea lor pe baza unor acorduri și instrumente de colaborare stabile și de durată.

Este vorba în noua etapă de dezvoltare a țării — cînd creșterea economică urmează a se obține, în mod precumpănitor, pe seama factorilor intensivi, printr-o valorificare superioară a resurselor umane, materiale, științifico-tehnice — ca aceasta să se realizeze, așa cum se precizează în

Proiectul Programului-Directivă, **„de asemenea pe baza extinderii în tot mai mare măsură a schimburilor comerciale, a cooperării și specializării în producție cu alte state“**. O expresie, în acest sens, este devansarea prevăzută, în cursul viitorului cincinal 1991—1995, a creșterii venitului național (35—40 la sută), de către cea a volumului comerțului exterior (54—58 la sută). O asemenea evoluție se înscrie organic în tendințele manifestate pe plan internațional — care potrivit prognozelor se vor prelungi — de creștere mai rapidă a comerțului în comparație cu produsul brut, traducînd realizarea într-o proporție sporită a acestuia din urmă pe piața mondială. Ca urmare, pînă în anul 2000, exportul ar urma să reprezinte circa 30 la sută din totalul producției-marfă.

Referindu-se la rolul important pe care l-a avut și îl are C.A.E.R. în dezvoltarea cooperării și colaborării între țările socialiste membre, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a spus în cadrul cuvîntării rostite la Plenară : **„Acum se discută mult în C.A.E.R. despre problemele perfecționării activității economice. Unii economiști ar dori să se renunțe la principiile C.A.E.R. și ne recomandă să luăm ca bază Piața Comună și principiile din Piața Comună. Este evident că asemenea recomandări sînt cu totul străine de socialism și de C.A.E.R. După părerea noastră, cadrul actual și principiile de bază ale C.A.E.R. reprezintă o bază bună și trebuie să constituie cadrul pentru dezvoltarea colaborării viitoare“**. Aceasta presupune, însă, să se înfăptuiască neabătut prevederile din statutul C.A.E.R. privind necesitatea unei egalizări relative a nivelurilor de dezvoltare ale țărilor membre. Perfecționîndu-se formele și relațiile de colaborare, de specializare și cooperare în producție trebuie să se pornească de la necesitatea dezvoltării fiecărei economii naționale, a unei dezvoltări relativ egale, să se asigure independența economică, tehnică și științifică a țărilor membre. **„Fără a se izola, dezvoltînd colaborarea cu Piața Comună și alte organisme regionale** — a subliniat tovarășul **Nicolae Ceaușescu — C.A.E.R. trebuie să-și păstreze independența și să aibă un rol mult mai activ în asigurarea progresului economico-social al țărilor membre. În general, noi considerăm că, în actuala etapă de dezvoltare și pentru multă vreme de acum înainte, păstrarea independenței economico-sociale a țărilor din C.A.E.R., a altor state, constituie o necesitate vitală și că orice abatere de la aceasta va avea efecte negative. În acest spirit, România este hotărîtă să participe activ la activitatea C.A.E.R., la realizarea programelor adoptate în comun pînă în anul 2000, așa cum este hotărîtă ca, și în cadrul C.A.E.R. și bilateral, să dezvolte relațiile cu diferite alte organisme economice și să realizeze o largă colaborare și cooperare — repet — cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială“.**

Acordînd în programele sale de perspectivă — ca și pînă acum — o atenție de prim ordin dezvoltării relațiilor economice cu țările C.A.E.R., în general cu țările socialiste, România va amplifica și diversifica în continuare schimburile și cooperarea economică cu toate statele lumii, fără deosebire de mărime, potențial, nivel de dezvoltare, situare geografică sau sistem politico-social, înțelegînd să așeze, pe mai departe, la baza raporturilor sale economice cu toate acestea respectarea strictă a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității depline în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc.

În acest cadru, o preocupare constantă o va constitui extinderea și aprofundarea legăturilor economice cu țările în curs de dezvoltare, îndeosebi lărgirea cooperării în producție cu aceste țări. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, indiferent de nivelul dezvoltării viitoare a țării, România va colabora și conlucra strîns cu țările în curs de dezvoltare în promovarea obiectivelor de progres economico-social pe care le împărtășesc deopotrivă, a acțiunii lor unite în raporturile cu țările dezvoltate, în vederea luării în considerare a cerințelor lor legitime pe linia restructurării relațiilor economice internaționale, a ordinii economice mondiale.

Potrivit programelor pentru perioada următoare, România concepe în continuare participarea sa la viața economică internațională nu numai ca angrenare intensă în schimburile mondiale, ci și ca acțiune efectivă în direcția unei contribuții concrete, cu ideea și fapta, la soluționarea efectivă și echitabilă a marilor probleme economice ale omenirii, în primul rînd a lichidării subdezvoltării, cea mai presantă dintre ele, de care depinde în mod nemijlocit progresul general și pacea mondială. Cu atît mai mult cu cît ultimii ani au marcat, în loc de o intensificare, o stagnare și chiar un regres în procesul lichidării subdezvoltării, perioada următoare trebuie, în concepția României, să aducă o cotitură în domeniu.

Așa cum se apreciază în Proiectul Programului-Directivă, se impune ca, în cadrul soluționării problemelor majore ale lumii contemporane de care depinde soarta însăși a umanității, să se realizeze o nouă diviziune internațională a muncii, mai echitabilă, relații noi, întemeiate pe egalitate și echitate, care să asigure lichidarea subdezvoltării, industrializarea a noi și noi state, ridicarea economico-socială a țărilor în curs de dezvoltare.

„Avînd în vedere problemele actuale economice grele, manifestările puternice ale crizei economice mondiale și înrăutățirea considerabilă a situației țărilor în curs de dezvoltare — a apreciat tovarășul **Nicolae Ceaușescu — este necesar să se ajungă la înlăturarea vechilor practici de inegalitate și de asuprire a acestora, să se ajungă la principii noi de relații care să permită dezvoltarea economico-socială, a independenței fiecărei națiuni, să asigure stabilitatea economiei mondiale și progresul fiecărui popor. Aceasta presupune o îmbunătățire radicală a sistemului financiar internațional, renunțarea cu desăvîrșire la condiționarea relațiilor economice de considerente politice sau de altă natură. Este necesar ca toate statele și, îndeosebi, organismele economice internaționale, băncile mondiale, să renunțe la practicile de a condiționa acordarea de credite numai dacă acestea sînt destinate proprietății capitaliste particulare. Dimpotrivă, normal ar fi ca băncile internaționale să acorde credite tocmai pentru dezvoltarea economico-socială, pe baza proprietății de stat și cooperatiste, care asigură adevărata independență economico-socială a popoarelor și reprezintă viitorul“.**

O cerință legică, inexorabilă, a progresului contemporan, a dezvoltării omenirii — se subliniază în Proiectul Programului-Directivă — o reprezintă lichidarea divizării societății în bogați și săraci, a gravelor disparități în consum, generate de relațiile capitaliste de producție, de mecanismele imperialiste și neocolonialiste de spoliere a bogățiilor naționale și a muncii altor popoare. **„Realitățile lumii de azi pun cu tot mai multă stringență problema înlăturării vechilor relații de dominație și asuprire, a instaurării unor raporturi noi, de egalitate între state, a creării condițiilor pentru folosirea echitabilă a resurselor planetei, care să permită progresul multilateral al tuturor națiunilor, iar în cadrul fiecărei țări satisfacerea corespunzătoare a necesităților de viață ale tuturor cetățenilor. Acestui imperativ istoric îi răspunde pe deplin socialismul, ca orînduire care — eliminînd exploatarea socială și națională — situează în centrul dezvoltării economice omul, înflorirea personalității umane, ridicarea gradului de civilizație, materială și spirituală, a întregii societăți“.**

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat că România, împreună cu alte state, este gata să participe activ la elaborarea în comun a măsurilor privind soluționarea problemelor complexe economice, a datoriilor externe ale țărilor în curs de dezvoltare, la elaborarea principiilor noi în relațiile economice internaționale, arătînd că toate acestea constituie cerințe obiective pentru progresul economico-social, pentru depășirea crizei economico-sociale mondiale. **„România** — se spune în Proiectul Programului-Directivă — **va milita, în mod consecvent, pentru instaurarea unei noi ordini economice mondiale, care să permită lărgirea schimburilor pe baze echitabile, accesul fără restricții la știința și tehnologiile moderne, participarea activă și în condiții de avantaj reciproc a tuturor țărilor la circuitul economic, eliminarea oricăror bariere și discriminări în raporturile dintre state, stimularea cursului spre colaborare, destindere și securitate, spre realizarea unei lumi mai bune și mai drepte, în care fiecare națiune să se poată dezvolta liber și independent, corespunzător năzuințelor sale, fără nici un amestec din afară !“**

În general, în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, gravele și complexele probleme economice care afectează progresul global și pacea mondială pot fi rezolvate, în perioada următoare, cu condiția, însă, să se treacă de urgență la abordarea frontală, într-un spirit nou, democratic, a acestora, la măsuri concrete, convenite prin negocieri globale, pe calea noii ordini economice internaționale.

dr. Ilie Şerbănescu

BUENOS AIRES

Debutul unui nou mandat prezidențial

Cu 155 de zile înainte de data prevăzută de Constituție, Carlos Saul Menem a fost instalat oficial ca nou șef al statului argentinian. La festivitate, desfășurată la 8 iulie, au luat parte mai mulți președinți din regiune, ca și înalți reprezentanți din partea a numeroase state ale lumii.

În cadrul ceremoniei, din partea tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, și a tovarășei Elena Ceaușescu au fost transmise președintelui Carlos Saul Menem și doamnei Zulema Yoma de Menem cele mai calde felicitări și urări de sănătate și fericire, de progres și prosperitate poporului prieten argentinian. Președintele Carlos Saul Menem și doamna Zulema Yoma de Menem au rugat să se transmită președintelui Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu cele mai călduroase și sincere urări de sănătate și fericire, de noi succese poporului prieten român.

Președintele Republicii Socialiste România a fost reprezentat la festivitățile de instalare a noului președinte argentinian de tovarășul Manea Mănescu, vicepreședinte al Consiliului de Stat.

Carlos Saul Menem, noul președinte al Argentinei, reprezentant al Partidului Justițialist (peronist), și-a sărbătorit victoria în alegerile de la 14 mai a.c. în provincia natală La Rioja, al cărui guvernator a fost timp de trei mandate

În momentul în care Raul Alfonsin — președintele care și-a încheiat mai devreme mandatul, prin demisia prezentată la 30 iunie — i-a înmînat eșarfa și bastonul puterii — simbolurile prezidențiale în Argentina — lui Carlos Saul Menem, acesta din urmă a fost investit oficial drept nou șef al statului argentinian. Carlos Saul Menem, avocat în vîrstă de 60 de ani, a devenit, astfel, al 46-lea președinte al țării, mandatul său avînd, potrivit Constituției, durata de șase ani. Reprezentant al Partidului Justițialist (peronist), el a cîștigat alegerile prezidențiale de la 14 mai a.c. cu 47 la sută din voturi. Radicalii au părăsit, iar peroniștii au revenit, astfel, la guvern în Argentina.

Ceremonia a reprezentat primul transfer constituțional al puterii din ultimii circa 60 de ani. Respectiv, pentru întîia oară, în perioada menționată, un președinte ales transmite prerogativele supreme altui președinte ales. Ultima asemenea festivitate avusese loc la 12 octombrie 1928, cînd Hipolito Yrigoyen (radical) i-a succedat la putere lui Marcelo de Alvear. De atunci, au avut loc intervenții militare succesive în viața politică a țării. În această perioadă, un singur președinte, Juan Peron, și-a putut încheia mandatul constituțional, fiind, apoi, înlăturat de la putere, prin puci, în 1955 (în timp ce se afla pentru a doua oară la conducerea statului). Făcînd un bilanț al sistemului prezidențial de guvernare a Argentinei, sistem inaugurat în 1854, observatorii remarcă faptul că țara a numărat 33 de președinți constituționali (aleși pe calea urnelor) și 12 militari constituind șefi de stat „de facto“ (instalați prin lovituri de stat).

În același timp, observă comentatorii politici, Carlos Saul Menem este al cincilea peronist care își asumă președinția țării. Înaintea sa s-a aflat Juan Domingo Peron, de trei ori președinte și fondator al Partidului Justițialist (ce îi poartă, de altfel, în limbajul uzual al argentinienilor, numele) și Hector Campora (șef de stat timp de numai două luni, în primăvara anului 1973). Preluîndu-și funcția, noul președinte, reprezentant al peroniștilor, l-a înlocuit la conducerea statului pe radicalul Raul Alfonsin. Deși acesta ar fi trebuit să guverneze țara pînă la 10 decembrie, el a luat decizia de a-și prezenta demisia, pentru a grăbi astfel transferul puterii către peroniști, cîștigători ai ultimelor alegeri generale, și a facilita o urgentare a redresării economiei interne.

În această săptămînă...

Paris. Propuneri în domeniul dezarmării

Vorbind, în timpul recentei vizite pe care a întreprins-o în Franța, în fața membrilor Adunării Consiliului Europei de la Strasbourg, Mihail Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S., a relevat că recunoașterea apartenenței statelor europene la sisteme sociale diferite și respectarea drepturilor suverane ale fiecărei națiuni de a-și alege în mod liber sistemul social constituie premisa majoră pentru un proces european normal. Orice amestec în treburile interne și orice încercări de a limita suveranitatea statelor, atît prietene și aliate, cît și a oricăror altora, sînt inadmisibile.

Este timpul, a arătat vorbitorul, să începem convorbiri în legătură cu sistemele nucleare tactice între toate țările interesate. Țelul final este eliminarea totală a acestor arme.

Uniunea Sovietică și alte țări membre ale Tratatului de la Varșovia, din afara cadrului convorbirilor de la Viena, își reduc deja unilateral forțele armate și armamentele de pe teritoriul Europei. Structura și capacitatea lor de luptă se modifică în conformitate cu doctrina suficienței raționale în domeniul apărării.

În context, Mihail Gorbaciov a arătat că Uniunea Sovietică poate, fără amînare, să treacă la reducerea unilaterală în continuare a rachetelor nucleare tactice pe care le are în Europa, dacă țările N.A.T.O. ar fi dispuse să înceapă negocieri în privința armamentelor nucleare tactice. Sîntem — a spus el — pentru o lume liberă de arme nucleare și pentru eliminarea tuturor armelor nucleare pînă la începutul secolului viitor ; pentru lichidarea totală a armelor chimice cît mai curînd posibil și pentru distrugerea definitivă a bazei de producție pentru dezvoltarea unor asemenea arme ; pentru o reducere radicală a armelor și forțelor armate convenționale pînă la nivelul suficienței defensive raționale, care să excludă folosirea forței militare împotriva altor state în scopuri de atac ; pentru retragerea totală a tuturor trupelor străine de pe teritoriile altor țări ; în mod hotărît împotriva dezvoltării oricăror arme spațiale de orice fel ; pentru lichidarea blocurilor militare și pentru desfășurarea neîntîrziată în acest scop a unui dialog politic între ele și pentru crearea unei atmosfere de încredere care să excludă orice surpriză ; pentru un control profund, consecvent și eficient asupra tuturor tratatelor și acordurilor care ar putea fi încheiate în probleme ale dezarmării.

Sîntem convinși — a subliniat M. Gorbaciov — că europenii au nevoie de o Europă pașnică și democratică, o Europă care să-și păstreze întreaga diversitate și să respecte idealurile umane comune, o Europă prosperă care să întindă o mînă restului omenirii, o Europă care să pășească cu încredere în viitor. În această Europă vedem propriul nostru viitor.

Sesiunea de vară a ECOSOC

Cea de a 2-a sesiune a Consiliului Economic și Social al O.N.U. (ECOSOC), ale cărei lucrări se desfășoară în perioada 5—26 iulie, la Geneva, are înscrise pe ordinea de zi probleme vizînd domenii ca ajutorul destinat țărilor în curs de dezvoltare, adoptarea unei Carte a dreptului la locuință, combaterea maladiei SIDA etc.

Luînd cuvîntul în ședința de deschidere, secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a arătat că numeroase probleme de pe agenda sesiunii au o importanță vitală pentru omenire, fiind legate de instalarea unor relații economice echitabile între state. Evenimentele din ultimul an, a relevat vorbitorul ,au arătat interdependența directă între asigurarea stabilității politice și progresul economico-social. În pofida tuturor decepțiilor pe care le-au

Pe fondul criticilor aspre la adresa eșecului politicii sale economice (vezi „Lumea“ nr. 25), Raul Alfonsin s-a retras de la putere într-o atmosferă de unanimă recunoaștere, din partea argentinienilor, a reușitei sale în ce privește consolidarea procesului democratic intern și asigurarea libertăților individuale, ce fuseseră afectate grav de cei șapte ani de regim militar autoritar. Acestea sînt considerate principalele sale merite, nu puține și nu lipsite de o deosebită importanță, mai ales ținînd cont de perioada cînd Raul Alfonsin a fost președinte. În timpul mandatului său au fost restabilite pe deplin drepturile cetățenești și aduși în fața justiției — pentru prima oară în istoria țării — principalii militari acuzați de politica de represiune. Condamnarea a cinci foști conducători din forțele armate, între care doi foști președinți, și a generalului Ramon Camps, considerat unul dintre ideologii represiunii politice din timpul așanumitei „lupte antisubversive“ dusă de fostul regim „de facto“ (1976—1983), a constituit un fapt fără precedent în Argentina. Prin aceste măsuri s-au înăsprit, în cele din urmă — apreciază observatorii —, tradiționalele raporturi dificile dintre civili și militari (care și azi reclamă „justețea“ politicii lor de reprimare a forțelor de stînga și a grupărilor de gherilă). Raul Alfonsin și-a ținut, însă, promisiunea de a investiga numeroasele cazuri de încălcări ale drepturilor omului, care au avut ca rezultat peste 10 000 de „persoane dispărute“. „Vă las, între altele, ca amintire, ecoul vocii mele, azi poate puțin obosită și răgușită — a spus Raul Alfonsin la 29 iunie, în ultimul său discurs ca președinte —, cu certitudinea că acesta va răsuna în viitor, de fiecare dată cînd Argentina va intona un cîntec de libertate“.

Depunînd jurămîntul, noul președinte s-a angajat să-și îndeplinească această sarcină „cu onoare, respectînd și făcînd să fie respectată Constituția țării“. El a anunțat că va forma un guvern „de unitate națională“, a subliniat necesitatea „reconcilierii“ dintre civili și militari și s-a referit la intențiile cabinetului său, legate de depășirea dificilei situații economice a țării. A relevat, de asemenea, că va cere băncilor creditoare „o perioadă de așteptare“ în ce privește plata datoriei externe (circa 60 miliarde dolari), propunînd, totodată, „formule flexibile“ de reglementare a acestei probleme.

„Nu doresc să fiu președintele unei noi frustrări, a spus el cu referire la fostul guvern, ci președintele unei Argentine unite, care să progreseze în ciuda dificultăților“. În scopul depășirii acestora, mai ales a celor generate de criza economică, a cerut argentinienilor „sacrificiu, muncă și speranță“. Programul economic „nu va putea da rezultate atît de rapide cum le dorim“, a declarat Carlos Saul Menem ; guvernul va lupta însă ferm împotriva „politicii speculațiilor financiare“ și va da „un atac frontal“ împotriva hiperinflației, motiv pentru care a făcut un apel urgent la colaborarea tuturor sectoarelor politice, sociale și economice din țară. În mod simbolic, făcînd aluzie la grava criză economică, cea mai puternică din istoria țării, noul președinte a repetat insistent chemarea : „Argentina, ridică-te și mergi înainte !“. „Nu lăsați brațele în jos, pentru că ne așteaptă timpuri foarte dure pînă cînd vom începe să culegem ceea ce semănăm acum“, a mai spus noul șef al statului, susținîndu-și insistent apelul la necesitatea „sprijinului tuturor“ pentru atingerea idealurilor de progres ale națiunii.

Discursul de învestitură al lui Carlos Saul Menem a stîrnit în rîndul mulțimilor de argentinieni care s-au adunat în Plaza de Mayo — loc tradițional de întrunire al locuitorilor capitalei țării — un puternic sentiment de încredere în viitor și de optimism. De altfel, presa argentiniană a reflectat imediat această stare de spirit, numindu-l aproape unanim pe noul șef de stat „președintele speranței“. Între primele decizii ale guvernului s-au aflat devalorizarea drastică a monedei argentiniene (australul) în raport cu dolarul. Planul economic include o serie de alte măsuri de austeritate, existînd intenția — se afirmă în noile cercuri guvernamentale — de a se trimite Congresului Național (parlamentul) un proiect de lege ce propune declararea „stării de urgență economică și socială“ în țară. Creșterea considerabilă a tarifelor și a serviciilor publice, atragerea capitalurilor străine, dezvoltarea producției de export și acordarea de asistență financiară diverselor provincii sînt, de asemenea, incluse în programul economic al peroniștilor. Acesta va fi dezbătut de parlament și va trebui să primească sprijinul mai ales al deputaților radicali, încă majoritari. Căci, dacă schimbarea la nivelul conducerii statului s-a făcut anticipat, nu același lucru s-a petrecut în ceea ce privește componența Congresului. Noii săi membri — rezultați în urma alegerilor din mai, cînd peroniștii au ieșit victorioși și în scrutinul legislativ — se vor instala la data prevăzută de Constituție, respectiv la 10 decembrie. Pînă atunci, un acord încheiat între radicali și peroniști prevede sprijinul celor dintîi față de propunerile celorlalți, acum la guvern. Acest sprijin, în mod sigur, se va manifesta, ținînd cont de situația economică internă ce impune măsuri urgente în interes național, ca și de însăși decizia lui Raul Alfonsin de a facilita o preluare anticipată a puterii de către peroniști, decizie presupunînd, din partea radicalilor, în general, aceeași atitudine de cooperare și în viitorul imediat. Fostul președinte radical rămîne, în continuare, liderul de necontestat al partidului pînă acum la guvern, determinîndu-i pe observatori să aprecieze că apelul la colaborare lansat de actualul șef al statului va primi un prompt și larg răspuns favorabil din partea radicalilor și, în general, al altor cercuri politice și sociale argentiniene.

Anca Voican

---

avut de suferit numeroase țări în curs de dezvoltare, există speranțe că pînă în anul 2000 situația va fi mai bună decît în prezent, a arătat secretarul general al O.N.U.

ECOSOC, din care fac parte 54 de țări, se reunește de două ori pe an pentru a elabora documente și studii asupra diferitelor aspecte din domeniile economiei și drepturilor omului. Acest organism adoptă rezoluții care sînt înaintate ulterior ca propuneri Adunării Generale.

În cadrul sesiunii au început dezbaterile generale asupra situației economiei mondiale și relațiilor economice internaționale. Acestea au loc pe baza documentului, elaborat de Secretariatul ONU, intitulat „Studiu privind situația economică mondială în 1989“, în care se relevă că — pe fondul general al situației favorabile a conjuncturii economiei mondiale — se mențin instabilitatea și lipsa de uniformitate a acestui proces.

Decalajul dintre țările bogate și cele sărace se adîncește în mod grav, iar criza datoriei, caracterizată anul trecut prin transferuri-record de 33 miliarde dolari de resurse financiare dinspre Sud către Nord, nu și-a redus intensitatea, se relevă în raport. Insistînd asupra situației deosebit de critice a majorității țărilor din Africa și America Latină, raportul subliniază că venitul mediu pe locuitor în țările industrializate este de 50 de ori mai mare, comparativ cu cel al țărilor celor mai puțin dezvoltate, iar creșterea anuală a acestui venit, în cazul principalelor țări industrializate, este echivalentă cu însuși venitul propriu-zis al țărilor celor mai sărace, adică de ordinul a 300 dolari.

ECOSOC notează, de altfel, că, practic, nici o țară puternic îndatorată în 1982—1983 nu a reușit să-și normalizeze situația balanței de plăți și nici să-și sporească investițiile din resurse proprii.

„După ani de eforturi vizînd ameliorarea balanțelor comerciale la un cost social și economic ridicat, aceste țări manifestă o oarecare «pierdere a suflului» în acțiunea de ajustare structurală. Chiar țările care au înregistrat importante excedente comerciale par mai vulnerabile, în prezent, decît erau atunci cînd a izbucnit criza datoriilor“, afirmă raportul.

Documentul, care subliniază — așa cum au făcut-o deja principalele organisme internaționale — că ritmul de creștere al economiei mondiale se va încetini (3,5 la sută în 1989 și 1990 — față de 4,3 la sută anul trecut), evocă riscul unor schimbări bruște în evoluția piețelor financiare internaționale și al unei înăspriri a politicilor monetare. Un asemenea scenariu — apreciază raportul — ar avea un efect nefavorabil asupra comerțului internațional și ar antrena o nouă creștere a ratelor dobînzilor. Creșterea deja înregistrată a acestor rate a determinat o intensificare a transferurilor financiare nete din partea țărilor în curs de dezvoltare și — potrivit autorilor raportului — este posibil ca acestea să sporească în continuare în anul în curs.

Printre celelalte caracteristici ale evoluției economiei mondiale, ECOSOC evidențiază un recul sensibil al ritmului de creștere a produsului intern brut în America Latină (0,7 la sută în 1988, față de 2,5 la sută anul trecut), o relativă stagnare în Africa, unde evoluția produsului intern brut (PIB) nu a urmat-o pe cea a demografiei (2,4 la sută față de, respectiv, 3,1 la sută), precum și o puternică expansiune în Asia (peste 5,4 la sută pentru țările dezvoltate și peste 9,4 la sută pentru cele în curs de dezvoltare, din sudul și din estul continentului).

Vor fi abordate, de asemenea, problema mediului înconjurător, îndeosebi protecția stratului de ozon, și eventualitatea adoptării unei Carte internaționale a dreptului la locuință, propusă de „Uniunea internațională a orașelor și și autorităților locale“. Această organizație internațională evidențiază corelația dintre grija pentru respectarea drepturilor omului și cea pentru asigurarea unor condiții decente de locuit.

Pe agenda de lucru a sesiunii ECOSOC sînt înscrise și situația din Africa și din teritoriile arabe ocupate de Israel, un document cu privire la dezvoltarea turismului mondial ca principală resursă economică pentru numeroase țări în curs de dezvoltare.

PARIS

Înaintea întîlnirii la nivel înalt a „celor șapte“

— *Declarații în contratimp cu cerințele vieții internaționale* —

La 14 iulie, Franța marchează bicentenarul Revoluției, și la festivități au fost invitați să participe și liderii principalelor țări occidentale — S.U.A., R.F.G., Marea Britanie, Japonia, Canada și Italia, precum și reprezentantul Pieței comune. Oricum, ei trebuiau să se întîlnească în cadrul reuniunii lor anuale, a 15-a, de la cea organizată de V. G. D'Estaing la Rambouillet. Totodată, Grupul celor șapte (G-7) și-a propus să abordeze probleme politice, economice și ecologice. La 8 iulie, chiar de ziua căderii Bastiliei, a avut loc o uriașă demonstrație la Paris, împotriva conclavului celor bogați și în favoarea țărilor îndatorate.

În primul rînd, din luările de poziție exprimate înaintea întîlnirii la nivel înalt a principalelor țări occidentale industrializate a reieșit că problematica politică va fi axată pe relațiile cu „unele țări socialiste“ — de reținut, de la bun început, conceptul discreționar de „diferențiere“ în funcție de propriile interese —, ca și pe abordarea unor chestiuni regionale legate de Orientul Mijlociu, America Centrală ș.a. În ce privește raporturile cu țările socialiste, intenția de a efectua presiuni și de a impune condiționări, de pe o platformă concertată, a fost fățiș exprimată de secretarul de stat american, James Baker, care declara la 29 iunie, în cursul unei informări de presă la Casa Albă, că participanții „vor examina măsurile pe care le-ar putea adopta împreună pentru a sprijini schimbările ce au loc în Europa răsăriteană“. Președintele George Bush tocmai își va fi încheiat vizitele în Polonia (9—11 iulie) și Ungaria (11—13 iulie) și va părăsi continentul la 19 iulie, nu înainte de a vizita și Olanda. „Președintele (american) — arăta Baker — va încuraja aceste țări în eforturile lor de tranziție spre societăți libere, democratice, orientate spre economia de piață“. Explicitînd poziția ofensivă americană — care amintește de practici mai vechi din era războiului rece, cînd Occidentul își permitea să facă aprecieri tendențioase, să încerce să ofere „soluții“, „sfaturi“ și „recomandări“ (ce sînt împărtășite, după cît se pare, în cadrul G-7, vizita anterioară a președintelui francez în Polonia ilustrînd-o elocvent) —, secretarul american l-a citat, în continuare, pe G. Bush : „în măsura posibilă, vom ajuta aceste țări să facă reformele politice necesare și le vom ajuta să facă reformele economice necesare. În mod deosebit, președintele — a precizat Baker — va accentua importanța dezvoltării unui activ sector particular, a unui sistem politic pluralist și a unei societăți deschise“ Întîlnirea la vîrf a G-7 „reprezintă un prilej pentru reafirmarea valorilor fundamentale occidentale de libertate politică și economică bazate pe economia de piață“. Nonșalanța cu care șeful Executivului american exprimă dorințe puternice ale cercurilor imperialiste, dar naive în raport cu realitatea socialistă, exprimă, de fapt, iluzia în posibilitatea revenirii la o democrație de tip occidental și constituie, în esență, o gravă tentativă de amestec în treburile interne.

În al doilea rînd, la reuniunea „celor șapte“, „atenuarea poverii datoriei va fi un subiect major care va fi discutat“, a spus Baker, arătînd, totodată, că discuțiile vor include atît datoriile țărilor din lumea a treia, cît și pe cele ale unor țări est-europene. El s-a referit la o cuvîntare a președintelui Bush ținută, în aprilie, la Hamtramck, Michigan, în care acesta a spus că Statele Unite sînt dispuse să se alăture celorlalte guverne creditoare membre ale Clubului de la Paris pentru a lua în considerare o reeșalonare substanțială a datoriei oficiale a Poloniei, fără să se angajeze, însă, pe lîngă „sfaturi“, să întreprindă și ceva concret în această direcție. (Clubul de la Paris se referă la un aranjament pentru organizarea de discuții în vederea reeșalonării datoriei oficiale a unui guvern către alte guverne sau organizații internaționale). Dar Baker a subliniat că orice se întreprinde ar trebui făcut „în așa fel încît să nu se repete greșelile din anii '70“, cînd împrumuturi au fost acordate fără să se insiste asupra unei reforme economice corespunzătoare. Drept consecință, unele țări sînt acum împovărate cu datorii grele, a spus secretarul de stat, adăugînd că „aceasta nu le-a ajutat să se îndrepte spre un sistem economic de piață liberă“. Afirmații sentențioase, cu nedisimulată aroganță de mare putere, expresii ale unui flagrant amestec în treburile interne, culminează cu enumerarea temelor majore ale acestui an : „protejarea și expansiunea comunității valorilor occidentale, mai ales în Europa răsăriteană“, coordonarea politică, comerțul și datoria lumii a treia. Ulterior, adjunctul său, C. Kamman, a declarat, la Clubul presei străine, din Washington, că problema reeșalonării datoriilor va fi, probabil, abordată la reuniune, dar transpunerea ei în practică va fi lăsată pe seama Clubului de la Paris, deci amînată sine die.

Lipsa de angajare concretă în problema datoriilor a reprezentanților principalelor șapte țări occidentale industrializate a fost concludentă la reuniunea de anul trecut de la Toronto. Ea s-a manifestat, și în această primăvară, prin opoziția față de propunerile miniștrilor de finanțe ai „Grupului celor 8“ țări latino-americane, elaborate la 28 aprilie, în capitala braziliană, și care preconizau și o întîlnire, la Paris, între „Grupul celor 7“ (țările industrializate occidentale) și „Grupul celor 8“. Documentul oficial al G-8 exprimă punctul de vedere al principalelor țări debitoare din lumea a treia : se atrage atenția asupra dificultăților legate de soluționarea problemei datoriilor externe, care reprezintă o piedică în calea dezvoltării țărilor debitoare și o cauză principală a instabilității politice ; documentul arată că țările debitoare trebuie să-și continue eforturile pentru redresarea economică și bugetară, iar țările creditoare și instituțiile internaționale financiare (FMI și Banca Mondială) și țările industrializate trebuie să accepte unele sacrificii, care s-ar putea concretiza fie în răscumpărarea unor datorii la prețul pieței, fie în transformarea datoriilor vechi în noi credite cu o valoare nominală inferioară sau cu rate ale dobînzilor mai reduse.

G-7 a refuzat o întîlnire pe această bază și orice angajament concret, sub pretextul că dorește să evite un climat de confruntare politică internațională în problema datoriilor externe, înaintea festivităților de la Paris.

În al treilea rînd, „cei șapte“ nu se pot, desigur, aștepta ca reuniunea să evite discordanțele, divergențele și fricțiunile existente în relațiile lor comerciale. Mai ales de cînd așa-zisul „super-301“ a generat mînia majorității. Într-adevăr, prevalîndu-se de un articol — „super-301“ — al noii legislații comerciale americane, adoptate în 1988, SUA au somat, pur și simplu, țările trecute pe lista lor să-și „normalizeze“ practicile vamale, amenințînd că, în caz contrar, vor fi adoptate represalii împotriva lor, mergînd pînă la impunerea unor taxe vamale de 100 la sută. Nu numai India și Brazilia, dar și țările membre ale Pieței comune, ca și Japonia, Australia s-au alăturat condamnării folosirii acestui articol, care conferă SUA puteri deosebite și periculoase (ca restricții și măsuri de represalii) pentru supraviețuirea sistemului comerțului multilateral din cadrul Acordului General pentru Tarife și Comerț (GATT).

Numeroase țări în curs de dezvoltare, socialiste și dezvoltate se pronunță împotriva măsurilor protecționiste, a caracterului agresiv al legislației americane în domeniul comerțului, a impunerii unor bariere tarifare sau netarifare prin măsuri legislative ale Congresului SUA, împotriva recurgerii la practici și măsuri restrictive, a condiționării desfășurării relațiilor comerciale, în funcție de criterii extraeconomice, și exercitării de presiuni care urmăresc obținerea, cu orice preț, de avantaje economice și politice.

Doina Topor

ROMA

O criză prelungită

În cea de-a 48-a zi a celei de-a 48-a crize de guvern de după război, democrat-creştinul Ciriaco De Mita — însărcinat, la 13 iunie a.c., cu formarea unui nou cabinet — îl anunţa, la Palatul Quirinale, pe şeful statului, Francesco Cossiga, că se află în imposibilitatea de a-şi continua misiunea. După consultări cu liderii principalelor partide politice, preşedintele Cossiga a apelat la o altă personalitate democrat-creştină, Giulio Andreotti, titularul portofoliului externelor în guvernul demisionar.

Giulio Andreotti este cel de al treilea politician la care şeful statului a recurs pentru a soluţiona criza de guvern declanşată la 19 mai, cînd premierul Ciriaco De Mitta şi-a prezentat demisia în mod destul de precipitat. Fostul premier, ţinta criticilor, din ce în ce mai vehemente, ale partidului socialist (P.S.I.) şi, în special, ale liderului acestei formaţiuni, Bettino Craxi, a decis să demisioneze în urma discursului deosebit de virulent rostit de vicesecretarul socialist, Claudio Martelli, la Congresul P.S.I. de la Milano, care conchidea : „Actualul guvern a ajuns la punctul terminus : toată lumea coboară din tren, inclusiv mecanicul“.

O săptămînă mai tîrziu, la 26 mai, Cossiga îi încredinţa preşedintelui Senatului, republicanul Giovanni Spadolini, sarcina de a „explora“ terenul politic italian, în vederea găsirii unei soluţii optime la criza de guvern. Practic, „misiunea exploratorie“ încredinţată liderului republican (a opta în istoria crizelor politice italiene) avea drept finalitate căutarea de noi elemente care să ducă la „împăcarea“ foştilor aliaţi din coaliţia pentapartită (democrat-creştini, socialişti, socialist-democratici, republicani şi liberali). Sarcina sa de a concilia antagonismele dintre diversele personalităţi şi a apropia punctele de vedere ale principalilor „aliaţi-rivali“ (democraţia creştină şi partidul socialist) s-a dovedit imposibilă. De altfel, părea evident că alegerea sa făcea parte dintr-o strategie a „îngheţării“ crizei, în perspectiva alegerilor pentru Parlamentul vest-european, de la 18 iunie. Cînd, la 13 iunie, după suspendarea „misiunii exploratorii“, a lui Giovanni Spadolini, preşedintele Italiei îi cerea premierului demisionar Ciriaco De Mitta să formeze un nou guvern, el spera într-o aplanare a divergenţelor tot mai acute apărute în timpul campaniei electorale pentru scrutinul vest-european între unii parteneri ai coaliţiei pentapartite. Ca şi în celelalte ţări membre ale C.E.E., campania electorală vest-europeană a reprezentat o reflectare a confruntărilor dintre forţele politice italiene privind situaţia internă a ţării, şi mai puţin o dezbatere pe teme specifice comunitare. Rata inflaţiei, de 7 la sută, nivelul cel mai ridicat din ultimii ani, şomajul, ce afectează, în sudul ţării — Mezzogiorno, peste 20 la sută din forţa de muncă, recrudescenţa activităţilor de tip mafiot, lipsa tot mai acută de locuinţe, situaţia precară din domeniul asigurărilor sociale — au fost tot atîtea probleme reliefate în cursul acestei campanii, în care s-a vorbit mai mult despre Italia decît despre Europa occidentală, foarte rare fiind mitingurile în care tema principală a ocupat-o piaţa unică din 1992.

Era evident pentru toată lumea că, pînă nu se vor fi cunoscut rezultatele votului de la 18 iunie, De Mitta nu avea nici o şansă în a rezolva criza.

În urma votului vest-german (v. „Lumea“ nr. 25 a.c.), ecuaţia politică a devenit şi mai complicată, mai ales după încheierea alianţei dintre republicani şi liberali cu radicalii conduşi de Marco Pannella, unul din liderii cei mai critici la adresa socialiştilor. Încă de la prima analiză a rezultatelor votului pentru Parlamentul de la Strasbourg, presa italiană înclina să creadă că soluţionarea crizei va mai întîrzia. Şi aceasta — era de părere „Il Giornale“ —, deoarece „partidele învingătoare se vor gîndi de mai multe ori înainte de a se îmbarca pe o navă ministerială“. Criza — susţine Bettino Craxi — a fost şi rămîne „o criză politică“, fapt ce împiedică reeditarea formulei pentapartite. Marcaţi de „marele refuz“ al socialist-democraticilor de a se unifica cu P.S.I. şi „scandalizaţi“ de decizia liberalilor şi republicanilor de a intra într-o federaţie alături de radicali, socialiştii — care şi-au intensificat criticile la adresa politicii economice şi a ritmului lent de aplicare a reformelor instituţionale — au refuzat să mai participe la un al doilea „guvern De Mitta“. Premierul demisionar, în vîrstă de 61 de ani, lider al curentului de stînga din cadrul democraţiei creştine şi, pînă în luna februarie a.c., secretar general al partidului, a fost nevoit să-şi recunoască eşecul. Retragerea sa este privită în cercurile politice şi de către observatori ca un eşec personal, căci el a pierdut, în decurs de cîteva luni, atît funcţia de secretar general, cît şi pe cea de premier. Renunţînd la mandat, De Mitta deschide o nouă etapă în această criză prelungită.

Va reuşi Giulio Andreotti să găsească soluţia optimă ? Mulţi analişti se arată sceptici. Din acest „tunel“ — scrie „Il Messaggero“ — „nu se va ieşi cu un guvern puternic şi durabil“, ci „cu un guvern de tranziţie spre alegeri politice anticipate“. Este o eventualitate pe care o consideră mai mult decît probabilă şi cotidianul comunist „L'Unità“.

Rodica Dumitrescu

În această săptămînă...

Necesitatea reformei sistemului financiar internaţional

Laureatul Premiului Nobel pe anul 1988 pentru ştiinţe economice, Maurice Allais, s-a pronunţat — după cum relatează agenţia „China Nouă“ — în favoarea unei reforme a instituţiilor monetare şi financiare internaţionale, pentru a se evita pericolul unei noi prăbuşiri.

Potrivit profesorului Allais, citat de ziarul britanic „The Guardian“, o reformă urgentă este singura cale de a se evita o nouă perioadă de instabilitate, asemenea celei care a urmat după prăbuşirea bursei din 1987.

Maurice Allais este unul dintre puţinii economişti care au prevăzut această prăbuşire. El afirmă acum că perspectivele pe termen scurt ale economiei mondiale sînt „în mare măsură imprevizibile“ şi arată că pesimismul privind perspectivele economice a dispărut după ce un crah total, „stil 1929“, a fost evitat după octombrie 1987, printr-o creştere a rezervelor monetare, dar avertizează că acum sporirea cheltuielilor a provocat puternice creşteri ale inflaţiei.

„Principala problemă cu care se confruntă pieţele economice ale ţărilor occidentale este total nerezolvată astăzi. Este vorba de fluctuaţiile şi variaţiile în ce priveşte valoarea reală a banilor care compromit eficienţa economică, distribuirea justă a veniturilor, securitatea locurilor de muncă şi a resurselor, precum şi stabilitatea industrială“, afirmă Allais.

Laureatul Premiului Nobel relevă că singura modalitate de a face faţă unei noi creşteri a cererii este de a plasa activitatea economică internaţională într-un cadru instituţional adecvat. În acest sens, el a criticat majoritatea principiilor primului ministru britanic, Margaret Thatcher, privind economia de piaţă liberă.

Economiile de acest tip „sînt strîns legate de instituţiile monetare şi financiare ale statelor occidentale. Fluctuaţiile în ce priveşte valoarea reală a banilor fac imposibilă administrarea eficientă şi justă a economiilor de piaţă“, a subliniat Allais.

Profesorul Allais a afirmat că lumea a devenit un vast „cazinou“, ca urmare a speculaţiilor cu devize şi de bursă, şi a avertizat că marile crize din secolele al XIX-lea şi al XX-lea s-au datorat dezvoltării excesive a operaţiunilor de credit şi speculaţiilor.

El a apreciat totuşi că răspunderea pentru actuala dezordine nu revine factorilor de speculaţie, ci a fost provocată de cadrul necorespunzător oferit de instituţiile financiare internaţionale.

MANILA

Bazele militare străine — o prezență contestată

Din Manila s-a comunicat că, înainte de sfîrșitul acestui an, se are în vedere organizarea de negocieri cu privire la viitorul bazelor militare americane de pe teritoriul filipinez. Între timp, la încărcatul „dosar“ al controversatei probleme a prezenței militare americane în Filipine se adaugă noi file.

Demonstrație împotriva bazelor militare americane, aflate pe teritoriul filipinez

În 1946, la numai un an după ce arhipelagul filipinez și-a proclamat independența, a fost semnat un acord în virtutea căruia Statele Unite au instalat în Filipine o serie de baze și instalații militare, pentru trupe terestre, aeriene și navale, pe o perioadă de 99 de ani. Între ele, se află baza navală de la Subic Bay și cea aeriană de la Clark Field, considerate drept cele mai mari instalații militare americane din afara S.U.A. Ele reprezintă o verigă esențială a sistemului punctelor de sprijin de care dispune Pentagonul în vederea controlării unei mari părți din vitala regiune a Pacificului și Oceanului Indian. Filipinezii, însă, resimt prezența bazelor militare americane ca pe „un corp străin“, stînjenitor pentru exercitarea prerogativelor de deplină independență și suveranitate națională. În consecință, prin negocieri purtate de-a lungul timpului, atît teritoriul, cît și perioada de funcționare a bazelor s-au restrîns. Astfel, termenul de retragere a forțelor americane a fost redus de la 99 la 44 de ani.

În rîndurile opiniei publice filipineze, ca și a unei părți însemnate a cercurilor politice din această țară, există un puternic curent potrivnic prezenței în arhipelag a instalațiilor militare americane, mai cu seamă a prelungirii acestei prezențe dincolo de anul 1991, cînd expiră actualul acord filipinezo-american cu privire la baze. O înțelegere, încheiată în octombrie, anul trecut, la Washington — după șapte luni și jumătate de negocieri dificile — stabilește condițiile funcționării bazelor americane în următorii doi ani, pînă la expirarea acordului. Decizia filipineză în problema viitorului bazelor trebuie, însă, luată pînă în luna septembrie 1990. Dacă pînă atunci autoritățile de la Manila nu vor emite o notă de încheiere a acordului amintit, acesta se prelungește în mod automat. Conform actualei Constituții filipineze, adoptată în 1987, nu se mai acceptă prezența militară străină pe teritoriul țării decît pe baza unui tratat ratificat de cel puțin două treimi din senatori. Numeroși senatori și deputați filipinezi se pronunță împotriva prelungirii acordului. De pildă, senatorul W. Tanada — inițiatorul unui proiect de lege interzicînd prezența în Filipine a armelor nucleare, document destinat să sporească eficiența prevederilor constituționale ce declară prohibite aceste arme în arhipelag — consideră că o prelungire după anul 1991 a acordului privind folosirea de către forțele americane a bazelor strategice din Filipine ar servi doar intereselor americane. Împotriva prezenței bazelor străine în țară s-a pronunțat și liderul opoziției, senatorul Juan Ponce Enrile, iar alți senatori au exprimat rețineri față de reînnoirea acordului. Amînarea luării unei decizii nu va fi în interesul nostru — a apreciat Juan Ponce Enrile, arătînd că, prin abrogarea tratatului de apărare mutuală dintre Filipine și S.U.A., țara sa ar putea încheia pacte de neagresiune cu statele vecine în zona Pacificului.

Deputați ai parlamentului de la Manila au solicitat, recent, președintelui țării să-și facă imediat cunoscută poziția în legătură cu viitorul bazelor militare americane. În cadrul dezbaterilor din organul legislativ suprem, deputații Bonifacio Guillego, Felicito Payumo, Miguel Romero au afirmat, între altele, că tăcerea șefului statului în această problemă pune țara într-o situație dificilă în ajunul negocierilor cu S.U.A. privind soarta bazelor. De asemenea, ei au cerut ca Washingtonul să fie înștiințat în legătură cu intenția guvernului filipinez de a nu mai prelungi valabilitatea actualului acord.

Președintele Filipinelor, Corazon Aquino, a declarat că, după toate probabilitățile, spre sfîrșitul acestui an, vor avea loc negocieri cu oficialitățile americane privind soarta bazelor deținute de S.U.A. pe teritoriul filipinez. „Pînă în luna septembrie 1990, trebuie să aducem la cunoștința Administrației S.U.A. dacă va mai putea menține sau nu, în viitor, obiectivele sale militare în Filipine — a precizat Corazon Aquino. Este logic de presupus că vom purta negocieri pînă atunci și, pe baza acestor tratative, vom ajunge la o hotărîre“.

Viitorul bazelor militare ale S.U.A. în Filipine va fi rezolvat ținîndu-se seama exclusiv de interesele naționale și nu poate fi legat de nici un fel de condiții puse de o țară străină — a subliniat ministrul de externe, Raul Manglapus. Arătînd că situația din regiunea Asiei și Pacificului s-a schimbat, el a apreciat că nu există nici o amenințare exterioară care să determine semnarea unui nou acord de apărare mutuală cu Statele Unite. Afirmațiile sale au fost interpretate și ca o replică la tendințele existente în Congresul S.U.A. de a condiționa ajutorul economic

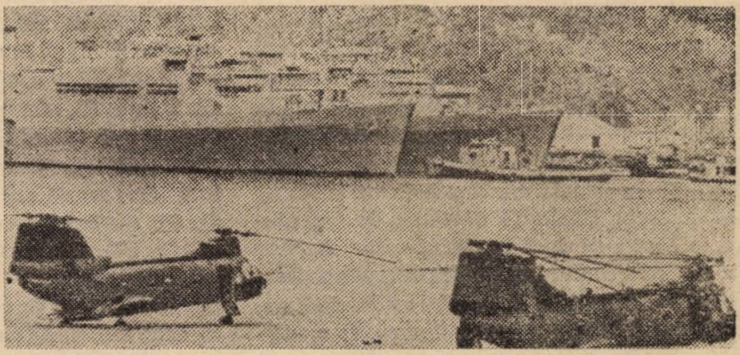

Baza navală Subic Bay

În această săptămînă...

Pretoria. Prea tîrziu...

La Capetown a avut loc o întîlnire fără precedent între președintele Africii de Sud, Pieter Botha, și liderul Congresului Național African (ANC), Nelson Mandela, aflat în închisoare de 27 de ani. După cum a informat K. Coetsee, ministrul justiției sud-african — citat de agenția „EFE“ —, la 5 iulie Mandela a fost autorizat să părăsească închisoarea pentru a avea o întîlnire „neoficială“ cu șeful statului sud-african. După anunțarea întrevederii, ministrul de externe al R.S.A. nu a ezitat să afirme că „probabil acesta este evenimentul cel mai important din istoria recentă a țării“.

Convorbirile s-au desfășurat „într-o atmosferă cordială“ — a precizat ministrul justiției, adăugînd că „nu au existat negocieri și nici chiar o dezbatere asupra problemelor politice“. „Totuși, a relevat Coetsee, P. Botha și N. Mandela au profitat de acest prilej pentru a-și reafirma atașamentul față de o evoluție pașnică a situației din Africa de Sud“.

Acest eveniment a fost amplu comentat de ziarele naționale și a stîrnit reacții — chiar contradictorii — din partea tuturor grupurilor politice sud-africane.

Ziarul de limbă afrikaans „Rapport“ a apreciat că declarația oficială în legătură cu întîlnirea, în special ultimul paragraf, „este de o importanță capitală, deoarece se referă la problema-cheie a condițiilor privind eliberarea lui Mandela“. P. Botha a condiționat permanent eliberarea liderului istoric al ANC de necesitatea ca acesta să renunțe oficial la activitatea politică. Frederik de Klerk, succesorul desemnat al lui P. Botha, nu a mai menționat această condiție, limitîndu-se să afirme că un angajament față de o formulă de de reglementare pașnică a situației din R.S.A. ar fi suficient. Observatorii apreciază că acest angajament este un fapt aproape împlinit și că Mandela ar putea fi eliberat înainte de alegerile generale de la 6 septembrie.

Pe de altă parte, unii comentatori consideră că decizia lui Pieter Botha de a se întîlni cu Mandela a fost un gest calculat pentru a-l pune în dificultate pe Frederik de Klerk.

O întîlnire mult prea tîrzie — este. aceasta, concluzia majorității observatorilor politici.

acordat Filipinelor de prelungirea prezenţei bazelor militare instalate în această ţară. Tendinţă cu care autorităţile filipineze nu sînt de acord.

În suita preocupărilor privind destinul instalaţiilor militare americane din Filipine se înscrie şi iniţiativa guvernului de la Manila de alcătuire a unui dosar complet, cu studii şi aprecieri privind folosirea bazelor militare americane de pe teritoriul ţării după încetarea, în 1991, a acordului existent. Aşa-numitul „plan de conversiune a bazelor militare“, de peste 270 de pagini, cuprinde sugestii şi propuneri de reorientare a infrastructurii militare existente spre necesităţile economice ale ţării.

De asemenea, în conformitate cu o rezoluţie adoptată la o şedinţă comună a comisiilor pentru afaceri externe ale Senatului şi Camerei Reprezentanţilor ale Congresului Filipinelor, urmează a fi creat un Consiliu legislativ executiv, care se va ocupa de problemele folosirii alternative a bazelor S.U.A. din Filipine. Principala sarcină a noului organ este elaborarea unui program de utilizare a obiectivelor militare americane de pe teritoriul ţării, în scopul dezvoltării economice şi sociale a Filipinelor, precum şi pentru consolidarea securităţii naţionale.

Tot Senatul filipinez a aprobat, de curînd, o rezoluţie prin care se opune unui amendament la acordul cu privire la bazele militare străine, care ar permite tranzitul, survolarea şi vizite ale unor avioane şi nave cu propulsie nucleară în Filipine. Simpla prezenţă a navelor şi avioanelor cu propulsie nucleară ar reprezenta o încălcare a interdicţiei constituţionale referitoare la prezenţa armelor atomice în Filipine — se arată în rezoluţie.

Sensibilitatea manifestată în acest sens de cercurile politice, de opinia publică din arhipelag s-a vădit cu prilejul recentelor afirmaţii ale ministrului adjunct de externe, Jose Ingles, care a arătat că deţine informaţii în legătură cu prezenţa unor focoase nucleare la bazele americane din Filipine. Deîndată, şeful statului a dat dispoziţii ministrului apărării să procedeze la verificarea respectării de către S.U.A. a înţelegerii convenite cu privire la modul de utilizare a bazelor în aceşti ultimi doi ani a aplicării prevederilor acordului. (În baza înţelegerii stabilite, partea americană nu poate instala sau stoca arme nucleare în Filipine decît cu încuviinţarea guvernului de la Manila). Un grup de ofiţeri superiori filipinezi a inspectat baza aeriană Clark, unde — potrivit raportului întocmit — nu a fost constatată existenţa unor arme nucleare. În legătură cu aceasta, preşedintele Corazon Aquino a declarat că, în continuare, Filipinele „vor controla sistematic“ dacă la bazele militare americane de pe teritoriul lor sînt depozitate astfel de arme.

O ştire, de asemenea semnificativă în contextul ultimelor evoluţii, face cunoscut că, din vara acestui an, comandamentul forţelor operativ-tactice ale Flotei a VII-a a Statelor Unite, amplasat, în prezent, la baza Subic Bay, din Filipine, va fi transferat în Japonia. Noul cantonament — a precizat un purtător de cuvînt oficial al forţelor armate americane — se va afla la baza militară maritimă a S.U.A. din oraşul nipon Yokosuka. După părerea observatorilor, hotărîrea Pentagonului de a transfera acest comandament este o dovadă în plus că Statele Unite rezervă Japoniei un rol tot mai important în perspectiva reducerii prezenţei sale militare din Filipine. Perspectivă în favoarea căreia se pronunţă cercuri largi ale opiniei publice filipineze, pentru care prioritară se vădeşte a fi posibilitatea de a se dedica, cu toate forţele, ameliorării situaţiei economice din ţară.

Liana Enescu

BRUNEI

Conferinţa ministerială a A.S.E.A.N.

În capitala statului Brunei, Bandar Seri Begawan, s-au desfăşurat lucrările reuniunii anuale a miniştrilor de externe din ţările membre ale Asociaţiei Naţiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN), organizaţie de cooperare regională din care fac parte statele : Brunei, Filipine, Indonezia, Malayezia, Singapore şi Thailanda.

Reuniunea a fost dedicată examinării situaţiei din regiune, căilor de transformare a Asiei de Sud-Est într-o zonă a păcii şi neutralităţii, liberă de arme nucleare, precum şi altor probleme regionale, inclusiv perspectivelor soluţionării conflictului kampuchian, iar pe plan internaţional, între altele, instaurării unei noi ordini economice mondiale.

Problemele dezbătute, concluziile la care s-a ajuns şi-au găsit reflectare în documentele adoptate, care — potrivit aprecierilor unuia dintre participanţi — au reprezentat „un dosar complet al punctelor de vedere exprimate“.

Într-o declaraţie comună a miniştrilor afacerilor externe ai ţărilor membre ale ASEAN, se afirmă, astfel, că hotărîrea R. S. Vietnam privind retragerea trupelor sale de pe teritoriul Kampuchiei pînă la sfîrşitul lunii septembrie, anul acesta, constituie o „evoluţie pozitivă“ în procesul reglementării problemei kampuchiene. Participanţii s-au pronunţat pentru o „reglementare politică cuprinzătoare, care să ţină seama de aspectele interne şi externe ale problemei“, şi au chemat părţile implicate în conflict „să manifeste flexibilitate“ în elaborarea unei formule politice de soluţionare.

„Sîntem mai optimişti ca înainte în ce priveşte posibilitatea găsirii unei soluţii politice acceptabile şi durabile problemei kampuchiene“ — a declarat, la o conferinţă de presă, ministrul filipinez de externe. El a exprimat speranţa că propusa conferinţă internaţională în această problemă, ce ar urma să aibă loc luna viitoare, la Paris, „va fi fructuoasă“ şi că toate cele patru fracţiuni kampuchiene vor participa la convorbiri. Deocamdată, sînt aşteptate cu interes rezultatele celei de a cincea întîlniri dintre reprezentanţii guvernului tripartit de coaliţie, condus de Norodom Sianuk, şi reprezentanţii regimului de la Pnom Penh, preconizată pentru 24 iulie, în Franţa.

În comunicatul comun, adoptat la încheierea recentei reuniuni a miniştrilor de externe, statele ASEAN îşi reafirmă decizia de a contribui la transformarea Asiei de sud-est într-o zonă fără arme nucleare, a păcii, libertăţii, neutralităţii. Este, totodată, constatată „continua interdependenţă asimetrică între ţările dezvoltate şi cele în curs de dezvoltare“, ca şi efectele negative ale practicilor comerciale şi economice ale unora din statele dezvoltate asupra ţărilor în curs de dezvoltare ; se subliniază necesitatea instituirii unei noi ordini economice mondiale, mai echitabile, a lichidării protecţionismului din relaţiile comerciale.

Asemenea teme au revenit în dezbatere cu prilejul consultărilor pe care miniştrii de externe ai statelor ASEAN le-au avut, îndată după reuniunea lor, cu reprezentanţi ai ministerelor de externe din Australia, Canada, Japonia, Noua Zeelandă, Piaţa comună şi Statele Unite. În cadrul consultărilor, secretarul de stat al S.U.A., James Baker, a fost de părere că un obiectiv prioritar al discuţiilor trebuie să-l constituie stabilirea unui consens pentru a transforma în realitate ideea cooperării economice în zona Asia şi Pacific. Sensul şi conţinutul cooperării, în concepţia demnitarului american, au făcut însă obiectul unor observaţii critice şi evidente reţineri.

Precizîndu-şi intenţiile, James Baker a declarat, după convorbiri, ziariştilor că „există şanse rezonabile“ ca o întîlnire a miniştrilor economiei din ţările regiunii Asiei şi Pacificului să aibă loc în luna noiembrie, pentru a pregăti crearea unei organizaţii economice regionale. Secretarul de stat american a adăugat că va discuta detaliat această problemă cu omologii săi din ţările membre ale ASEAN, precum şi din Australia, Japonia, Canada, Noua Zeelandă şi Piaţa comună. Unele ţări ale ASEAN — consemna agenţia japoneză „Kyodo“ — şi-au manifestat, însă, rezerve în ce priveşte crearea unei astfel de organizaţii, pornind de la ideea că de aceasta ar putea profita numai marile puteri din regiune. Pe de altă parte, nota agenţia „China Nouă“, reprezentanţi ai Pieţei comune — obiectînd faţă de excluderea Comunităţii Economice (vest-) Europene de la o întîlnire economică privind o regiune spre care se îndreaptă un procent însemnat din exporturile comunitare — au exprimat temerea de a vedea dezvoltîndu-se preconizatul forum ca pe un bloc comercial antagonist.

În cele din urmă, la încheierea consultărilor, miniştrii de externe ai ASEAN şi omologii lor din ţări recunoscute drept principali parteneri comerciali şi-au declarat sprijinul faţă de propunerea australiană de creare a unei organizaţii economice în regiunea Asiei şi Pacificului, informează „China Nouă“, adăugînd că ţările ASEAN nu au reuşit, însă, să obţină din partea Japoniei — principalul lor creditor — reducerea ratei dobînzilor la împrumuturile acordate.

În sfîrşit, cu prilejul reuniunii din Bandar Seri Begawan, s-a anunţat că Papua-Noua Guinee — care a participat, începînd din 1976, ca observator, la reuniunile ministeriale ale ASEAN — a semnat Tratatul de prietenie şi cooperare din Asia de sud-est. Ea este, astfel, prima ţară din afara comunităţii ASEAN care a aderat, la acest tratat, încheiat în februarie 1976, în Indonezia.

Fondată, în august 1967, de Filipine, Indonezia, Malayezia, Singapore şi Thailanda, Asociaţia Naţiunilor din Asia de Sud-Est şi-a alăturat, în 1984, drept al şaselea membru, Bruneiul. Asociaţia s-a declarat deschisă participării tuturor statelor din Asia de sud-est, care subscriu la obiectivele, principiile şi scopurile cuprinse în declaraţia de constituire. Următoarea reuniune anuală a miniştrilor de externe din statele membre ale ASEAN va avea loc în Indonezia

L. Nichifor

ATENA

Opţiunile cabinetului interimar

La 9 iulie, parlamentul elen a acordat votul de încredere guvernului interimar format în urmă cu o săptămînă. Noi alegeri legislative vor fi organizate în luna octombrie. Cabinetul premierului Tzannis Tzannetakis şi-a definitivat obiectivele ce urmează a fi puse în practică în cele trei luni de guvernare.

După aproape o lună de la scrutinul legislativ „nedecisiv", ce a avut loc în Grecia, şi o suită de consultări dificile — eşuate, de altfel — vizînd formarea unui guvern de coaliţie, pe scena politică a ţării, în noul context generat de alcătuirea unui cabinet interimar şi în conformitate cu prevederile constituţionale, se derulează obişnuitele proceduri postelectorale. Astfel, la 3 iulie, forul legislativ unicameral elen, format din 300 de membri, a depus jurămîntul.

Aşa cum este cunoscut, în urma alegerilor generale de la 18 iunie, nici un partid nu a reuşit să obţină o majoritate absolută în parlament, ceea ce i-ar fi conferit posibilitatea formării unui guvern stabil, monocolor. În noul parlament, partidul Noua Democraţie (conservator) deţine 145 de mandate. Îi urmează, cu 125 de locuri, Mişcarea Socialistă Panelenă (PASOK), partid care s-a aflat la conducerea treburilor naţionale în ultimii opt ani. Pe locul al treilea se situează Alianţa forţelor democratice şi progresiste, constituită, în luna februarie a acestui an, din P.C. din Grecia, Noul Partid al Stîngii Elene, alte formaţiuni mai mici şi unii disidenţi socialişti, cu 28 de mandate.

În dezbaterile din forul legislativ, ce s-au desfăşurat timp de trei zile, Athanasios Tsaldaris, deputat al Partidului Noua Democraţie, a fost ales în funcţia de preşedinte al parlamentului, în locul lui Yannis Alevras. Au fost aleşi, de asemenea, cei cinci vicepreşedinţi şi responsabili ai diverselor compartimente.

Urmînd seria de „reaşezări" ale conducerii unor sectoare ale societăţii elene, în cursul unei şedinţe a Consiliului pentru afacerile externe şi apărare, prezidată de premierul Tzannis Tzannetakis, noul guvern a procedat la remanierea conducerii forţelor armate, numindu-l pe general-locotenentul Stamatis Velides în funcţia de şef al Statului Major General şi pe generalul Ioannis Varivakis în funcţia de comandant al armatei.

Între timp, s-a definitivat şi componenţa guvernului interimar alcătuit din 22 de membri, dintre care patru aparţin Alianţei — respectiv portofoliile justiţiei, internelor, muncii şi culturii. Noul premier şi-a păstrat şi portofoliul afacerilor externe. Aşa cum anticipau observatorii înainte de alegeri, Alianţa a devenit, în prezent, un factor de seamă al spectrului politic elen, a cărei pondere s-a dovedit a fi hotărîtoare în negocierile, complexe şi dificile, de formare a unei coaliţii guvernamentale. Referindu-se la actualul raport de forţe de pe scena politică elenă postelectorală, secretarul general al P.C. din Grecia, Harilaos Florakis, a declarat că e prima dată în istoria ţării că stînga deţine un rol hotărîtor în formarea guvernului. „Decizia Alianţei privind crearea unei majorităţi guvernamentale, împreună cu Noua Democraţie, a fost dictată de interesele ţării". Totodată, într-un document dat publicităţii, Biroul Politic al C.C. al P.C. din Grecia apreciază că alcătuirea guvernului de tranziţie al premierului Tzannis Tzannetakis constituie cea mai bună soluţie posibilă pentru însănătoşirea vieţii politice şi ieşirea democratică din criza guvernamentală. Făcînd unele precizări în legătură cu sprijinul acordat conservatorilor, în document se arată că aceasta nu echivalează cîtuşi de puţin cu o guvernare în comun a grupării conservatoare reprezentate de Noua Democraţie şi forţele de stînga şi nici nu reprezintă un compromis în ceea ce priveşte poziţia şi programul acestora din urmă.

După conturarea profilului cabinetului interimar, premierul Tzannis Tzannetakis a prezentat, în parlament, obiectivele echipei sale guvernamentale pînă la scrutinul din octombrie. Denumit de presa elenă guvern de „katharsis", una din sarcinile sale de seamă o va constitui însănătoşirea vieţii politice, apoi refacerea ţării în domeniul economic şi pregătirea de noi alegeri. Comentatorii de la Atena notează, însă, că echipa condusă de Tzannetakis nu va lua decizii mari pe termen lung în probleme interne şi externe. Printre priorităţile de ordin economic ale programului guvernamental se află, aşa cum arăta Tzannetakis, reducerea deficitului, care, la sfîrşitul primului semestru al acestui an, era de 4,5 miliarde dolari.

Unul din importantele dosare de politică externă, cel al viitorului bazelor americane de pe teritoriul Greciei, va rămîne în suspensie. Tzannetakis a făcut doar precizarea că ţara sa va dezvolta relaţiile cu Statele Unite, urmînd ca guvernul ales în octombrie să hotărască asupra „dosarului bazelor".

În schimb, eforturile pentru reglementarea problemei Ciprului şi îmbunătăţirea relaţiilor greco-turce se pare că vor continua ; conservatorii din Noua Democraţie şi membrii Alianţei au „aceeaşi opinie în legătură cu cele două dosare", potrivit declaraţiilor primului ministru.

În sfîrşit, guvernul interimar elen va avea sarcina de a organiza noile alegeri într-un răstimp care nu trebuie să depăşească trei luni.

În urma „decantărilor" ce au avut loc pe scena politică elenă postelectorală, Mişcarea Socialistă Panelenă (PASOK), situată pe locul al doilea după verdictul urnelor, se află, şi ea, în perioada conturării unei noi platforme politice. Comitetul Central al PASOK şi grupul său parlamentar urmează să se reunească separat pentru a defini programul de acţiune viitoare. Se precizează, însă, că liderul partidului, fostul prim-ministru Andreas Papandreu, nu va asista la nici una din aceste reuniuni, fiind spitalizat de la 22 iunie. În rîndul membrilor partidului se înregistrează unele opinii diferite faţă de actuala guvernare interimară de la Atena. O parte a socialiştilor nu sînt de acord cu „responsabilităţile comune" asumate de Alianţă şi conservatori. Totuşi, potrivit observatorilor, o parte a conducerii PASOK nu este de acord cu criticile împotriva coaliţiei de stînga. Comentatorii politici sînt de părere că asemenea neînţelegeri interne sînt favorizate de rezultatul alegerilor din iunie, ca şi de sănătatea şubredă a lui Andreas Papandreu, fondatorul, în 1974, al partidului.

Referindu-se la unele luări de poziţie în acest cadru postelectoral destul de fragil, noul premier aprecia că „avem trei luni pentru a realiza reconcilierea naţională".

Deocamdată, parlamentul elen a acordat votul său de încredere guvernului de coaliţie, 174 de deputaţi votînd în favoarea sa. Alte nuanţări sau readaptări ar putea să apară, apreciază comentatorii, în intervalul următoarelor trei luni.

Mihaela Brumă

În această săptămînă...

Khartum. Măsuri şi precizări de poziţii

Prin decret, Consiliul Comandamentului Revoluţiei de Salvare Naţională, noul organism care a preluat conducerea politică în Sudan, a format guvernul ţării, condus de preşedintele Consiliului, generalul Omar Hassan Ahmed al Bashir, care deţine şi funcţia de ministru al apărării — informează agenţiile MENA şi QNA. În funcţia de vicepremier a fost numit generalul Zobair Mohamed Saleh, vicepreşedinte al Consiliului Comandamentului Revoluţiei, iar portofoliul Ministerului de Externe a fost încredinţat lui Ali Sahlul. În componenţa noului cabinet de la Khartum intră şi 19 civili.

Potrivit unei declaraţii a generalului Bashir, Consiliul Comandamentului Revoluţiei de Salvare Naţională va funcţiona ca organ legislativ al ţării.

Generalul Ahmed Al Bashir a subliniat, de asemenea, că acordul de pace dintre fostul guvern de la Khartum şi Mişcarea Populară de Eliberare a Sudanului (S.P.L.A.) a fost declarat nul şi neavenit. Într-un interviu acordat agenţiei sudaneze „SUNA", liderul sudanez a relevat că noile autorităţi nu acceptă şi nu impun nici un fel de condiţii stabilite anterior, prin această

TEL AVIV

Criză de guvern în perspectivă?

Scena politică israeliană este tulburată, în prezent, de perspectiva unei iminente crize de guvern, la mai puțin de șapte luni de la formarea actualului cabinet prezidat de Yitzhak Shamir, liderul grupării de dreapta „Likud“. Rod al unui compromis fragil, mezalianța dintre cele două principale forțe politice din această țară — gruparea „Likud“ și Partidul Muncii — se află acum în pragul destrămării, divergențele dintre părțile componente ajungînd la un punct critic.

Alegerile parlamentare de la 1 noiembrie 1988, încheindu-se cu un scor aproape egal între Likud și Partidul Muncii (40 la 39 din totalul de 120 de locuri în Knesset), ambele forțe politice s-au aflat în imposibilitatea de a forma separat guvernul, recurgînd doar la alianțe cu grupările mai mici — 13 la număr —, care împart între ele restul de 41 de mandate.

După șapte săptămîni de pertractări, fiind epuizate alte soluții, s-a recurs din nou la formarea unei coaliții de bază Likud — Partidul Muncii, care funcționase și în cursul legislaturii anterioare. Această garnitură ministerială, cu două locomotive, ce adeseori manevrau în sensuri opuse, a reușit totuși, de bine, de rău, să funcționeze în prima jumătate a acestui an, în ciuda divergențelor de opinii asupra unor probleme de importanță majoră ale politicii interne și externe israeliene.

Este de menționat faptul că înțelegerea dintre cei doi principali parteneri la guvernare s-a bazat, de la început, pe anumite concesii reciproce. Likudul a redus atunci pretențiile în legătură cu noi implantări de așezări evreiești în teritoriile ocupate și a promis să aibă în vedere inițierea unor acțiuni favorabile privind procesul de pace în Orientul Mijlociu. În schimb, Partidul Muncii s-a declarat de acord ca ambele formațiuni să nu ducă tratative cu O.E.P. și să nu admită crearea statului palestinian independent (care fusese deja proclamat la acea dată și recunoscut oficial de numeroase state ale lumii). La 22 decembrie 1988, noul guvern (format din 11 membri ai Likudului, 10 ai Partidului Muncii și 5 din partea partidelor religioase Mahdal și Shas) a primit învestitura parlamentului cu 84 de voturi pentru, 19 contra, restul pînă la 120 abținîndu-se sau fiind absenți.

Guvernul instalat în decembrie anul trecut s-a confruntat, de la început, cu probleme extrem de dificile și, în primul rînd, cu continuarea și dezvoltarea Intifadei (revolta palestiniană din teritoriile ocupate), în ciuda măsurilor represive tot mai drastice întreprinse de autoritățile militare israeliene. Desfășurarea Intifadei a influențat și influențează — prin consecințele economice, politice și morale — opinia publică israeliană îngrijorată tot mai mult atît de starea de insecuritate pe care o resimte cotidian, cît și de deteriorarea crescîndă a imaginii Israelului în mijloacele de informare în masă internaționale.

Proclamarea statului independent palestinian și recunoașterea sa largă pe plan mondial, dublată de opțiunile tot mai clare ale numeroaselor guverne și cercuri politice străine în favoarea unei reglementări negociate a situației din Orientul Mijlociu, prin organizarea unei conferințe internaționale de pace sub egida O.N.U. și cu participarea tuturor părților interesate — inclusiv O.E.P. și Israelul — au creat noi probleme pentru politica ce o avea de urmat noul guvern israelian. Acesta a răspuns prin inițierea unei vaste campanii diplomatico-propagandistice în centrul căreia s-a situat așa-numitul „Plan Shamir“, a cărui componentă de bază a constituit-o organizarea de alegeri în teritoriile ocupate și acordarea, ulterioară, a unui statut de autoadministrare populației palestiniene, în consens cu acordurile de la Camp David de acum un deceniu, considerate depășite în această direcție chiar de către unii dintre semnatari.

Alegerile sub ocupație militară prevăzute de „Planul Shamir“ au fost respinse atît de palestinienii din teritorii, cît și de O.E.P., precizîndu-se că un eventual scrutin în Cisiordania și Gaza ar putea fi luat în considerare doar în anumite condiții : evacuarea, în prealabil, a trupelor israeliene și control internațional. „Planul Shamir“ în formularea sa inițială n-a fost acceptat nici de conducerea propriei sale grupări „Likud“, care a cerut introducerea a patru amendamente menite să-i reducă la zero orice eficiență practică. Acestea prevăd neparticiparea la vot a palestinienilor din Ierusalimul de Est (130 000 de locuitori), încetarea Intifadei, continuarea implantărilor de așezări evreiești în teritoriile ocupate, respingerea creării unui stat palestinian independent pe orice bucată de teritoriu dintre Marea Mediterană și rîul Iordan (practic, în Cisiordania și Gaza). Cu aceste adăugiri, impuse de aripa extremistă a Likudului, gruparea sa a aprobat, săptămîna trecută, planul de pace al premierului Shamir, fapt ce a provocat o reacție imediată pe plan politic intern și internațional.

Alinierea premierului Shamir la tezele aripii extremiste a grupării sale a fost comentată de Bassam Abu Sharif, consilierul președintelui Statului Palestina, Yasser Arafat, ca reprezentînd „o grea lovitură dată eforturilor de pace“. Aceasta constituie, după opinia lui Abu Sharif „o nouă dovadă a faptului că politica israeliană respinge negocierile ca mijloc de a realiza o pace globală“. Dar, a subliniat consilierul președintelui palestinian, O.E.P. „își va continua eforturile în vederea instaurării păcii“ și „va opune rezistență ocupației, prin intermediul revoltei“.

Conducerea Partidului Muncii a primit hotărîrea partenerilor de guvernare din Likud cu critici vehemente. Liderul Partidului Muncii, Shimon Peres, locțiitor al primului ministru și ministru de finanțe, s-a pronunțat, în cadrul unei reuniuni a conducerii formației sale politice, desfășurată la începutul acestei săptămîni, pentru ruperea actualei coaliții guvernamentale cu Blocul Likud al lui Yitzhak Shamir. În intervenția sa, transmisă direct de postul național de radio, Shimon Peres a precizat că din cauza refuzului premierului Shamir de a ajunge la un acord cu Partidul Muncii asupra planului oficial de pace „nu mai există o motivație pentru a continua participarea noastră la guvern“. Peres a apreciat că ruptura coaliției se impune, deoarece „Likudul a pus capăt speranțelor de pace în regiune“. Problema ruperii coaliției cu Likudul urma să fie dezbătută într-o reuniune a Comitetului Central al Partidului Muncii, care va fi chemată să adopte o decizie definitivă.

Perspectiva destrămării coaliției dintre Partidul Muncii și Likud prefigurează o criză politică ce ar putea conduce, în actuala aritmetică parlamentară nefavorabilă unei alte soluții de formare a cabinetului, la o criză de guvern antrenînd, după ea, chiar și posibile noi alegeri parlamentare. Deocamdată însă este prea devreme pentru o prognoză precisă a urmărilor ultimelor evenimente de pe scena politică israeliană.

Crăciun Ionescu

---

poziție urmărindu-se desfășurarea de negocieri directe cu insurgenții din sudul țării.

Pe de altă parte, șeful noii junte militare sudaneze a decretat o încetare a focului de o lună pe ansamblul teritoriului sudanez și l-a invitat pe colonelul John Garang, șeful Armatei Populare de Eliberare a Sudanului (S.P.L.A.), care luptă împotriva forțelor de la Khartum, să negocieze pentru a se pune capăt războiului civil.

Încetarea focului fusese instituită în regiunea de sud a Sudanului, încă de la începutul lunii mai, după ce luptătorii de gherilă din S.P.L.A. și guvernul de la Khartum își dăduseră acordul pentru trimiterea de provizii în această regiune în cadrul unei operațiuni desfășurate sub egida O.N.U.

Consiliul Comandamentului Revoluției de Salvare Naționlă (CCRSN) a decretat, de asemenea, o amnistie pentru toți cei aflați în ilegalitate începînd din 1983, ca urmare a opoziției lor față de guvernul central. Potrivit observatorilor, această măsură se referă în special la luptătorii de gherilă din S.P.L.A.

Măsurile adoptate de junta militară sudaneză urmăresc — după cum apreciază comentatorii politici — să dovedească „buna credință“ a noilor autorități față de luptătorii de gherilă, reglementarea problemei sudului figurînd în fruntea priorităților activităților lor. Locotenent-colonelul Mohamed el Amine Khalifa Younes, membru al juntei, a declarat că CCRSN a intrat, deja, în contact cu S.P.L.A. și rezultatele contactelor vor fi cunoscute în următoarele zile.

WASHINGTON

Semnificațiile unor decizii judiciare

Cîteva decizii recente ale Curții Supreme a Statelor Unite — cu tentă conservatoare — atrag atenția, în mod indirect, asupra stării de spirit a Americii la începutul acestei noi Administrații.

La aproximativ o jumătate de an de la instalarea noii Administrații americane, conduse de George Bush, sînt conturate, destul de vizibil, tendințele majore, și constatarea cea mai pregnantă a unui analist lucid pare să fie precauția și amestecul ideologic, în sensul existenței unui hiatus între dorințe, angajamente și realitate. Oricare președinte american, chiar dacă n-a îndeplinit această funcție decît un singur mandat, a încercat să rămînă în conștiința concetățenilor printr-o formulă cît mai lapidară și să guverneze oarecum deasupra partidelor. George Bush și-a început activitatea prezidențială cu dorințe similare. Alegerea sa ca președinte, perioada de alcătuire a echipei și cuvîntarea inaugurală s-au remarcat prin două trăsături principale : pe de o parte, căutarea acestei formule înnoitoare, a „semnului unor vremuri noi“ ; pe de altă parte, continuitatea (care i-a și asigurat ajungerea la Casa Albă) multor caracteristici esențiale ale fostei Administrații. Dar chiar și din acest diptic apare evidentă ambiguitatea, echivocul ,deoarece, deși își propunea „să creeze o Americă mai bună“, noua Administrație nu intenționa să schimbe radical pozițiile reaganiste. Or, precedenții opt ani au fost o perioadă net conservatoare, în care programele sociale și cele favorizîndu-i pe nevoiași au fost drastic reduse, învățămîntului nu i s-a acordat întîietate, discriminarea s-a accentuat, inegalitățile s-au adîncit și s-a creat o prăpastie între păturile sociale, recunoscută chiar de membri ai Partidului Republican. Noul președinte prelua puterea cu un angajament de a îmbunătăți această imagine, cu anunțul că își va îndeplini „obligațiile față de cei nevoiași“ și cu încrederea „într-o societate liberă de orice discriminare și fanatism“, deși, concomitent, se mai angaja (conform mandatului alegătorilor) să continue „realizările Administrației precedente“. În principiu, o asemenea dilemă putea fi soluționată sau cel puțin diminuate contradicțiile, întrucît George Bush a preluat conducerea într-o situație internă și externă cu mult mai stabilă decît predecesorii săi și se putea angaja fără împotriviri majore pe o cale relativ nouă. Surpriza a fost foarte mare cînd s-a constatat, de fapt, o precauție ce nu-și avea fundament din multe puncte de vedere.

La o jumătate de an de la preluarea puterii se poate observa că în timp ce în unele direcții abia s-au schițat planurile, în altele, lucrurile nu s-au modificat în sensul dorit, al unei liberalizări. Tendințele conservatoare se mențin în mai multe planuri. De pildă, în domeniul extern, revista „Newsweek“ constata : „Potrivit sondajelor de opinie, conservatorii ar putea să-l submineze pe președintele SUA dacă acesta ar părea dispus să ajungă la o înțelegere cu sovieticii“. Faptul că politica față de America Centrală nu s-a modificat substanțial se înscrie în aceeași ordine de idei.

Dar elementele cele mai evidente ale dominantei stări de spirit se întrevăd, în mod firesc, în domeniul intern. „Există oameni fără adăpost, pierduți și fără căpătîi ; există copii lipsiți de mijloace, de dragoste și de o viață normală. Există oameni incapabili să se elibereze de sclavia drogurilor, există probleme de sănătate, demoralizarea care domnește în cartierele sărace“, afirma președintele Bush în cuvîntarea sa inaugurală. Programele sociale elaborate pentru eradicarea acestor tare ,la fel ca și pentru combaterea criminalității și a drogurilor (cu care, de altfel, se află într-o strînsă conexiune) nu sînt nici suficiente, nici pe măsura promisiunilor. De aceea, de pildă, la o recentă întîlnire a congresmenilor de culoare cu președintele Bush, inegalitățile sociale s-au aflat în centrul discuțiilor.

Însă discriminările, inegalitățile în învățămînt, în condițiile de locuit, în locuri de muncă ș.a. au în mod firesc la bază o stare de spirit, o concepție conservatoare care poate fi alimentată de elemente extremiste, dar care, în același timp, este rezultanta dominantei sistemului. În anii '80, dominantă a fost în societatea americană latura conservatoare, practic în toate domeniile, cu accent pe individualism, pe inegalitate în venituri, pe creștere economică fără garantarea locului de muncă ș.a. Toate aceste coordonate ale așa-numitei „revoluții conservatoare“ (sau „reaganism“) se mențin în mare măsură. În plus, primii ani ai deceniului au imprimat o tendință, într-un anume domeniu, cu urmări posibile, decenii la rînd de acum încolo.

Anume, este vorba de modificările petrecute în componența Curții Supreme. Acest organism judiciar este arbitrul final al semnificațiilor Constituției, toate legile elaborate de legislaturile statale sau naționale, împreună cu toate acțiunile executive, putînd fi revizuite de tribunal. Ca instanță finală de apel, Curtea Supremă are puterea legală de a declara neconstituțională orice acțiune a oricărei ramuri a guvernului. Este alcătuită din nouă judecători care sînt numiți pe viață, de către președinte, cu acordul Senatului. Or, apare lesne de înțeles că un președinte cu vederi conservatoare va tinde să numească judecători cu opinii similare, impunînd o asemenea tentă deciziilor multă vreme după ce el și-a încheiat mandatul.

Exact un asemenea proces s-a petrecut în timpul președinției Reagan, cînd, prin

---

În această săptămînă...

S.U.A. Sentințe pentru Oliver North

Gerhard Gesell este unul dintre cei mai cunoscuți judecători din Statele Unite, deoarece hazardul l-a implicat în cîteva din cele mai controversate cazuri sau scandaluri din ultimii douăzeci de ani. În 1971, el a respins încercările guvernului de a interzice ziarului „Washington Post“ publicarea „Documentelor Pentagonului“ (din care reieșea o imagine a implicării americane în războiul din Vietnam, diferită de cea oficială). Ceva mai apoi, el a decretat că demiterea procurorului special Archibald Cox, care ancheta scandalul Watergate, era ilegală ; și tot el i-a trimis la închisoare pe John Ehrlichmann și alți patru consilieri ai Casei Albe.

Săptămîna trecută, judecătorul Gerhard Gesell a pronunțat sentința în cazul Oliver North, lt-col. acum în retragere, adjunct al consilierului pentru securitatea națională, pînă la sfîrșitul lui 1986, cînd a fost demis. Împreună cu alții, Oliver North a vîndut, prin intermediari, o cantitate de arme și a deturnat profiturile către forțele „contras“, ce luptau împotriva regimului din Nicaragua, într-o perioadă în care Congresul interzisese ajutorarea acestor forțe, dar în care Administrația se străduia, pe orice cale, să încalce decizia forului legislativ. Implicați în scandal au fost generali de dreapta în retragere, membri și foști membri ai CIA, un număr de oameni de afaceri veroși, toți reuniți în cadrul unei scheme complicate de firme fictive și a unei rețele și mai complicate de transferare a banilor sau a echipamentului militar, cu ajutorul unor foști luptători în Indochina. Descoperirea afacerii a stîrnit un scandal enorm, superiorul lui North, amiralul John Poindexter, a renunțat la funcție (și urmează a fi judecat spre sfîrșitul acestui an), s-au creat mai multe comitete de anchetă și personajele direct implicate, în număr de opt, au fost sau urmează a fi deferite justiției și judecate. Dar aceștia acționau în baza unor sugestii sau recomandări sau cel puțin conform cadrului politic general al Administrației, convinși — cum a susținut mereu Oliver North — că șeful Executivului nu numai că este la curent, dar și aprobă acțiunea. Comisiile de anchetă i-au absolvit însă de vreun amestec pe cei aflați în ierarhie deasupra consilierului pentru securitatea națională — vicepreședintele și președintele de atunci.

Oliver North a fost judecat în primăvara acestui an (procesul său trebuia să se desfășoare în toamna anului trecut, dar a fost amînat pentru a nu influența alegerile prezidențiale). Deși unele acuzații formulate împotriva lui au fost eliminate, la indicațiile Curții Supreme, pentru a nu se aduce prejudicii securității naționale, și o seamă de documente n-au fost citate, Oliver North a fost găsit vinovat de juriu pentru trei capete de acuzare : obstrucție a acțiunii Congresului, falsificarea, modificarea și distrugerea unor documente publice, acceptarea de cadouri ilegale. Judecătorul Gerhard Gesell a pronunțat la 5 iulie o sentință „blîndă“: trei ani de închisoare cu suspendare, doi ani libertate condiționată, o amendă de 150 000 de dolari și efectuarea a 1 200 ore de muncă publică. Dacă, în retrageri datorită vîrstei înaintate sau decese, au fost numiți trei noi judecători în Curtea Supremă, toți cu vederi conservatoare. Noul președinte al Curții Supreme, William Rehnquist, Sandra Day O'Connor, Antonin Scalia și Anthony Kennedy (cei trei judecători numiți de Reagan), alăturați lui Byron White, au înclinat radical balanța de partea lor, judecătorii cu opinii liberale din anii '60 fiind azi în minoritate. Mai multe decizii din ultimele luni au fost amplu comentate, deoarece răsturnau decizii mai liberale din urmă cu 15—20 de ani, în domeniul drepturilor civice, al egalității șanselor și poziției femeii în societate ș.a.m.d. Deși decizii judiciare, latura lor politică este considerată cu mult mai importantă decît ar apărea la o primă vedere, generînd chiar o anume dilemă pentru republicani (după aprecierile săptămînalului „Newsweek“). Pe de o parte, este evident că asemenea hotărîri sînt și emanația stării de spirit mai generale, existente în America, deci conservatorismul, chiar dacă mai atenuat decît în anii din urmă, persistă. Pe de altă parte, cel puțin unele din aceste tendințe sau hotărîri conservatoare contravin promisiunilor Administrației și lasă să se întrevadă, în fapt, puține schimbări în mentalitate, cu posibil ecou ulterior în oricare proces major de decizie, inclusiv în alegeri.

Iar, în perspectivă, o asemenea instanță supremă — care, în principiu, este „apolitică“ și nici nu poate fi influențată — poate contribui și mai mult la instalarea și menținerea unei atmosfere conservatoare, deoarece grupurile nemulțumite de deciziile mai liberale ale deceniilor trecute tind să aducă în fața acestui tribunal suprem cît mai multe cazuri, în speranța revizuirii acelor decizii. Desigur, din numărul uriaș de dosare care ajung anual la Curtea Supremă, un număr infim sînt luate în considerare și atrag un verdict, dar și acestea sînt suficiente pentru a alimenta și întări o stare de spirit care, se spera, se va modifica la sfîrșitul deceniului și începutul anilor '90. „Justiția se îndreaptă într-o direcție radical diferită“ („Newsweek“) ,fiind inevitabil exponentul lumii politice.

Stelian Țurlea

În această săptămînă...

Secretarul general al O.N.U. despre evoluția conflictelor regionale

În cursul unei conferințe de presă, ținută la Geneva, secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a apreciat că reglementarea majorității conflictelor regionale este blocată, opinînd că această stare de lucruri se datorează „neîncrederii reciproce între părțile implicate“. El a precizat că dezamăgirea sa — care intervine după un an, 1988, „plin de speranțe“ — este determinată atît de tergiversarea soluționării conflictului dintre Iran și Irak, de evoluția negocierilor cu privire la Sahara occidentală, de amînarea reglementării pașnice în America Centrală, cît și de nereușita, pînă în prezent, a eforturilor vizînd convocarea unei conferințe internaționale de pace asupra Orientului Mijlociu.

Perez de Cuellar a recunoscut, implicit — apreciază agențiile de presă — cu acest prilej că negocierile de pace iraniano-irakiene, începute la 25 august 1988, nu au progresat deloc. „Nu se poate face mare lucru fără voință politică, a relevat el. Nu există nici un fel de soluție posibilă fără concesii, fără compromisuri. Încercăm să-i convingem și pe unii, și pe ceilalți să manifeste o mai mare flexibilitate“. Reafirmînd că „aceasta este problema iranienilor și a irakienilor“, și nu a sa, secretarul general al O.N.U. și-a exprimat totuși satisfacția în legătură cu faptul că ostilitățile nu au fost reluate și că, de la încetarea focului, nu s-au mai înregistrat pierderi de vieți omenești. „Ne consacrăm toate eforturile pentru a obține punerea în aplicare integrală a Rezoluției 598 a Consiliului de Securitate“ (care constituie baza reglementării), a relevat el.

Abordînd problema Saharei occidentale, Cuellar a insistat asupra neîncrederii care domnește între părțile aflate în conflict, apreciind că organizarea „unui referendum onest, care să reflecte în mod absolut dorința poporului saharian, presupune negocieri meticuloase și îndelungate“. El s-a declarat, totuși, „satisfăcut“ de recentele întîlniri pe care le-a avut în regiune, anunțînd că experții diferitelor părți au acceptat să se reîntîlnească la New York, pentru a încerca să progreseze în examinarea detaliată a planului de pace prezentat de O.N.U.

Referindu-se la procesul de pace în America Centrală, inițiat prin acordurile de la Esquipolas, Perez de Cuellar și-a exprimat dezamăgirea că acesta „nu avansează așa cum ar fi trebuit“.

Cuellar a confirmat, în altă ordine de idei, că nu există nici o schimbare în atitudinea țărilor interesate în convocarea unei eventuale conferințe internaționale de pace în Orientul Mijlociu. Statele Unite au acceptat ideea de principiu, dar consideră că este „prematură“ convocarea conferinței. În ce privește Israelul, acesta insistă să se ajungă la o soluție prin negocieri bilaterale.

---

următorii doi ani de libertate condiționată, North nu comite nici un delict (în care caz va trebui să efectueze și pedeapsa de trei ani închisoare), practic el nu va fi trimis în spatele gratiilor. Lee Hamilton, membru al Camerei Reprezentanților, care a prezidat comitetul ce a anchetat scandalul „Iran — contras“, a declarat că judecătorul „a luat în considerare că North nu era liderul acțiunii, ci acționa cu autorizarea directă sau credea că acționează cu autorizarea directă a președintelui“. Tocmai datorită acestui motiv, unii comentatori (precum editorialista liberală Mary Mc Grory, de la „Washington Post“) scriau că generozitatea judecătorului poate deveni un precedent pentru vini și acțiuni similare.

Oricum, scandalul „Iran — contras“, pe de o parte, nu s-a încheiat deoarece alți cîțiva participanți cu renume urmează a fi judecați, iar, pe de altă parte, a dezvăluit politica de subterfugii, de încălcare a legalității la care a recurs adeseori Administrația anterioară pentru a obține rezultatul dorit: ajutorarea forțelor „contras“, al căror scop era răsturnarea de la putere a unui regim legal, instaurat prin voința poporului.

Beirut. Continuarea luptelor afectează eforturile de mediere

Zilele trecute, la Beirut a fost ridicată blocada terestră care a durat 105 zile. După ce au fost deschise punctele de trecere (în număr de trei) între zona controlată de milițiile creștine și restul Libanului, acestea au fost, practic, luate cu asalt de mii de automobiliști. Pe de altă parte, singura cale de trecere dintre cele două sectoare (de est și de vest) ale Beirutului a fost, la rîndul ei, invadată de mii de pietoni încărcați cu mărfuri devenite rare într-unul sau altul dintre sectoare.

În schimb, în sectorul de vest al capitalei libaneze au fost semnalate, în același interval de timp, noi ciocniri între milițiile șiite rivale „Amal“ și „Hezbollah“. Totodată, unități militare musulmane și creștine au supus unor tiruri de artilerie cartiere de locuit și zone de coastă din Beirut și împrejurimile acestuia, în cursul luptelor zeci de persoane fiind ucise sau rănite.

Desigur că aceste confruntări, ce au o evoluție ciclică, nu fac decît să afecteze eforturile de mediere întreprinse de Liga Arabă, care, în ciuda vicisitudinilor, continuă într-un ritm alert. În acest sens, la sfîrșitul săptămînii trecute, președintele Algeriei, Chadli Bendjedid, a conferit din nou cu regele Fahd al Arabiei Saudite, care a făcut o scurtă escală în capitala algeriană. De asemenea, la Alger a avut loc o întîlnire a miniștrilor de externe din Algeria, Arabia Saudită și Maroc. Ulterior, ei au fost primiți de președintele algerian și de suveranul saudit. Au fost examinate rezultatele recentelor acțiuni întreprinse de șefii diplomațiilor acestor țări în cadrul eforturilor Comisiei tripartite a Ligii Arabe privind soluționarea situației din Liban. Ministrul de externe marocan, Abdellatif Filali, a declarat că există condiții favorabile pentru reglementarea problemei libaneze și că au fost realizate progrese ca urmare a contactelor stabilite de adjunctul secretarului general al Ligii Arabe, L. Ibrahimi, cu părțile libaneze aflate în conflict.

1000+1

Campanie

În aceste zile, în Japonia se desfăşoară campania electorală pentru alegerea a jumătate din cei 252 de membri ai Camerei Consilierilor a parlamentului — Dieta, ce va avea loc la 23 iulie. Noul scrutin este aşteptat cu un deosebit interes în cercurile politice, mai ales ca urmare a reculului sprijinului electoral faţă de candidaţii PLD — partidul de guvernămînt — în ultimele alegeri parlamentare parţiale sau pentru adunarea metropolitană Tokio. La urne sînt chemaţi circa 90 milioane de cetăţeni cu drept de vot ; ei îi vor alege pe cei 126 de consilieri, dintre care 50 pe baza sistemului de reprezentare proporţională naţională, iar 76 într-un număr de 47 circumscripţii electorale. Totalul candidaturilor cuprinde numele a 670 de persoane. PLD a înscris 78 de candidaţi, iar PSJ, principalul partid de opoziţie, 55 de candidaţi.

Grevă

Îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi de viaţă constituie obiectivul pe care îl urmăresc cei circa 4 000 de lucrători de la 30 de platforme petroliere din Marea Nordului care au declanşat o grevă pe termen nelimitat. Acţiunea se adaugă celei iniţiate, în acelaşi scop, în luna mai, de muncitorii din construcţii de la aceste platforme. La 6 iulie, organizaţiile sindicale au iniţiat o manifestaţie în memoria celor 167 de muncitori care şi-au pierdut viaţa în urmă cu un an în explozia de la platforma petrolieră Alpha Oil, dorind prin aceasta să atragă atenţia asupra necesităţii ca guvernul şi companiile petroliere să ia măsuri pentru ameliorarea securităţii muncii.

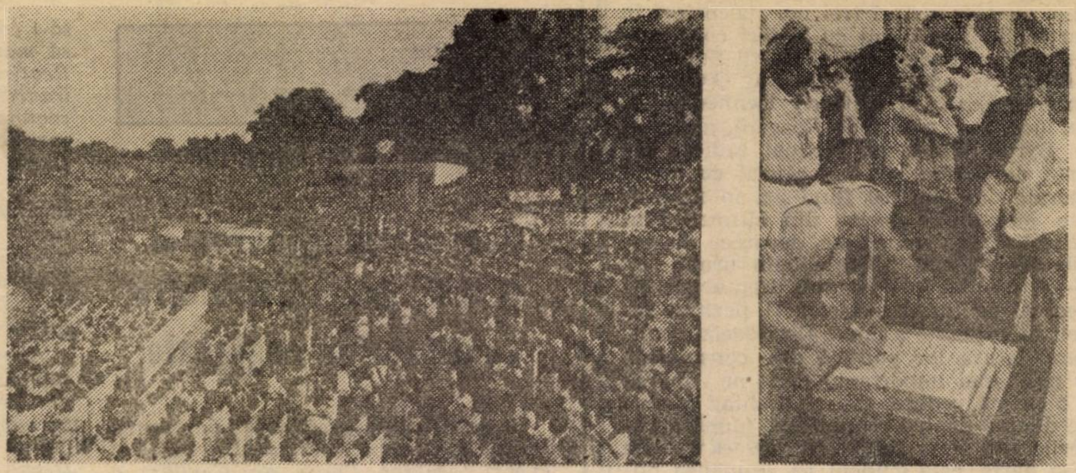

FESTIVAL. La 8 iulie, s-a încheiat cel de-al XIII-lea Festival Mondial al Tineretului şi Studenţilor. La 7 iulie a avut loc, în capitala RPD Coreene, o acţiune de solidaritate (imaginea *din stînga, sus) şi dată publicităţii o declaraţie comună a studenţilor din Nord şi Sud referitoare la reunificarea independentă şi paşnică a patriei, semnată de preşedintele Comitetului studenţilor din Coreea de Sud, „Chondaehyop" — transmite agenţia nord-coreeană „ACTC". În declaraţie se arată, între altele, că reunificarea patriei pe principiile independenţei, păcii şi unităţii naţionale reprezintă obiectivul principal al tinerilor şi studenţilor din Nord şi Sud. Avînd în vedere faptul că înlăturarea pericolului de război şi reducerea încordării în Peninsula Coreea reprezintă o condiţie pentru reunificarea naţională — se arată în declaraţie —, tinerii şi studenţii din Nord şi din Sud se angajează că vor milita pentru înlocuirea acordului de armistiţiu în Coreea printr-un acord de pace, pentru retragerea treptată a forţelor americane din Coreea de Sud şi adoptarea unei declaraţii Nord-Sud referitoare la neagresiune şi reunificarea paşnică. Ei îşi exprimă, totodată, hotărîrea de a se opune politicii „celor două Corei", care urmăreşte menţinerea actualei divizări a ţării.*

În celelalte trei imagini*, aspecte de la alte acţiuni politice şi culturale, organizate în cadrul Festivalului.*

Anchetă

O vastă anchetă a poliţiei italiene din zona Napoli în legătură cu „infiltrarea" membrilor „Camorrei" (Mafia napolitană) în activităţile administrative locale s-a soldat cu punerea sub anchetă judiciară a 33 de persoane şi emiterea a opt ordine de arestare — informează agenţia „ANSA". Aceasta subliniază că cei arestaţi sînt cunoscuţi capi ai Camorrei.

ONUDI

La Viena s-au încheiat lucrările celei de a 5-a sesiuni a Consiliului Dezvoltării Industriale al Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (ONUDI), la care au participat delegaţii din 53 de state membre ale Consiliului, precum şi din peste 30 de state membre ale ONUDI, observatori din partea unor organizaţii internaţionale. Au fost examinate probleme actuale ale accelerării dezvoltării industriale a ţărilor în curs de dezvoltare, ale adîncirii colaborării internaţionale în domeniul industriei, aspecte legate de realizarea programului ONUDI privind mediul înconjurător. Au fost adoptate programe de dezvoltare industrială pentru ţările Americii Latine, Africii şi Asiei, precum şi programe de asistenţă pentru statele arabe şi Namibia.

Observatori

Secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a anunţat că va trimite în Nicaragua un grup de observatori ai Naţiunilor Unite pentru a supraveghea desfăşurarea procesului electoral din această ţară, ce se va încheia la 25 februarie 1990. Un prim grup al O.N.U. a sosit, la 8 iulie, la Managua, unde, timp de o săptămînă, va avea consultări cu funcţionari guvernamentali şi reprezentanţi ai diferitelor sectoare politice nicaraguane. Delegaţia definitivă a O.N.U. va pleca în Nicaragua în luna august şi îşi va îndeplini misiunea de observare a procesului electoral — a informat un purtător de cuvînt al Organizaţiei mondiale.

Arme

„Grupul de cercetări şi informaţii pentru pace" (GRIP), cu sediul la Bruxelles, a cerut noului Parlament (vest-) european să organizeze, cît mai curînd, o dezbatere cu privire la vînzările de arme ale ţărilor membre — informează agenţia „IPS". Cercetătorii GRIP au propus iniţierea unor negocieri internaţionale în vederea limitării vînzărilor de armament. Ei consideră că aceste tratative trebuie să se desfăşoare sub auspiciile O.N.U., deoarece problema proliferării armamentelor de diverse tipuri aduce grave prejudicii păcii generale, întreţinînd focare de război deosebit de periculoase. În martie a.c., deputatul britanic Glyn Ford prezentase Parlamentului (vest-) european o rezoluţie în care se cerea Comisiei Executive a CEE să adopte măsuri în vederea „unei mai mari relevări asupra vînzărilor de arme ale ţărilor membre ale CEE".

Denuclearizare

Locuitorii Danemarcei sprijină în proporție de 71 la sută ideea creării de zone denuclearizate în nordul Europei, atestă un sondaj de opinie publicat la Copenhaga. În alte țări ale nordului Europei, relevă rezultatele sondajului, populația exprimă un sprijin și mai mare în favoarea unei asemenea zone. Astfel, în Finlanda, în favoarea unei zone denuclearizate s-au pronunțat 91 la sută dintre cei chestionați, în Islanda — 86 la sută, în Norvegia — 88 la sută iar în Suedia — 85 la sută. Sondajul de opinie pune în evidență faptul că în țările nordice nu se dorește sporirea cheltuielilor militare.

Antarctica

Un program pentru protejarea mediului înconjurător al Antarcticii va fi promovat de Noua Zeelandă și Australia, a anunțat ministrul neozeelandez pentru mediul ambiant, Geoffrey Palmer. Printre domeniile și situațiile avute în vedere, ca potențiale surse de deteriorare a mediului, se află activitățile de explorare și forare, depozitarea deșeurilor, deversările accidentale de țiței și utilizarea calotei de gheață a Antarcticii.

Vulcan

Autoritățile mexicane au luat măsuri preventive de ocrotire a populației din localitățile situate în preajma vulcanului Popocatepetl, în urma avertismentelor centrului seismologic din capitală, care a înregistrat o serie de cutremure ușoare, dar a căror frecvență ar putea prefigura o erupție periculoasă. Popocatepetl, avînd o înălțime de 5 452 metri, este inactiv de mai multe decenii. Specialiștii din Mexic, țară în care există peste 3000 vulcani, țin în permanență sub observație craterul „colosului“ Popocatepetl, în jurul căruia se află circa 300 de localități rurale.

春闘勝利銀行労働者中央行動
労働時間短縮 労働基準法違反と過当競争をなくせ

MARȘ. Tradiționalul Marș Național al Păcii, care se desfășoară anual între orașele Tokio și Hiroshima, a început recent în Japonia, participanții pronunțîndu-se în favoarea interzicerii bombelor atomice și cu hidrogen

Candidat

Forțele de opoziție din Chile l-au desemnat drept candidat unic pentru alegerile prezidențiale din decembrie pe Patricio Aylwin, liderul Partidului Democrat Creștin. Decizia în acest sens a intervenit la capătul a șapte luni de negocieri între cele 17 formațiuni politice membre ale „Concertării Partidelor pentru Democrație“ (CPPD), ce reunește forțe de centru, de stînga și de dreapta. Aylwin se va bucura și de sprijinul celor două partide socialiste chiliene (unul de orientare marxistă și celălalt renovator).

SIDA

Directorul general al Organizației Mondiale a Sănătății (O.M.S.), Hiroshi Nakajima, a dat publicității, la Națiunile Unite, un raport privind SIDA (Sindromul Imunodeficienței Dobîndite), care urmează să fie supus dezbaterii Adunării Generale a O.N.U. Potrivit datelor comunicate de un număr de 149 de state, la 31 iunie 1989, numărul cazurilor de SIDA înregistrate în lume se ridica la 167 373. În Europa, la data menționată erau înregistrate 22 609 cazuri, pe primul loc aflîndu-se Franța. În Statele Unite erau consemnați 112 839 de bolnavi. În rîndul țărilor latino-americane, pe primul loc se situează Brazilia, cu 6 421 de cazuri declarate.

Unificare

La Harare a avut loc o ședință a CC al Partidului Uniunea Națională Africană din Zimbabwe — Frontul Patriotic (ZANU-FP), în cadrul căreia au fost analizate probleme referitoare la situația politică din Zimbabwe. Comitetul Central a hotărît să finalizeze, pînă la 31 iulie, unificarea ZANU-FP cu Partidul Uniunea Poporului African din Zimbabwe (ZAPU) și să înceapă pregătirile în vederea congresului național, care urmează să aibă loc pînă la sfîrșitul acestui an. În cadrul ședinței a fost evidențiată necesitatea sporirii investițiilor de stat pentru crearea de noi locuri de muncă.

Poliție

În Marea Britanie s-a anunțat constituirea unei poliții speciale pentru combaterea crimei organizate. Potrivit ziarului „Daily Express“, acest departament special al poliției va fi alcătuit din 43 de secții și va fi subordonat ministrului justiției. Specialiștii susțin că înființarea acestei poliții se datorează cererii opiniei publice de a se pune capăt infracțiunilor și traficului de stupefiante. Așa cum a recunoscut, recent, ministrul britanic de interne, Douglas Hurd, „britanicii sînt înfricoșați“ de amploarea crimei organizate, căreia poliția nu poate să-i pună capăt.

Decret

Regele Hussein al Iordaniei a semnat un decret prin care se ratifică decizia guvernului cu privire la organizarea de alegeri generale în țară, în luna noiembrie a acestui an, pe baza amendamentelor aduse legii electorale, informează agenția „QNA“. În virtutea acestor amendamente, Camera Deputaților va avea 80 de locuri, din care 21 sînt atribuite deputaților din capitala țării, iar 19 celor din orașul Irbid, unul din primele trei mari orașe ale Iordaniei, informează aceeași agenție.

Avion

La 4 iulie, în timpul efectuării unui zbor de antrenament în spațiul aerian al R. P. Polone, din cauza unei defecțiuni tehnice, pilotul unui avion militar sovietic „MIG-23 M“, aparținînd unei unități de aviație a Grupului nordic al trupelor sovietice, a fost nevoit să se catapulteze, — relatează agenția „TASS“. Pilotul trăiește. Avionul și-a continuat zborul, nepilotat, în direcția vestică și s-a prăbușit pe teritoriul belgian.

Ministrul apărării al URSS, Dmitri Iazov — citat de agenția „TASS“ — a declarat că este posibil ca, la originea accidentului avionului sovietic de tipul „MIG-23 M“, care s-a prăbușit în Belgia, să se fi aflat o serie de defecțiuni ale motoarelor, dar a relevat că o concluzie definitivă va putea fi formulată numai după ce comisia specială își va încheia cercetările.

Generalul Iazov a arătat că avionul „MIG-23 M“ a parcurs aproximativ 900 km nepilotat. Fără cercetări este greu de spus cum s-a întîmplat aceasta. Dar, după cum susține pilotul avionului, în cursul operațiunii de decolare, avionul a început să piardă din viteză. După catapultarea aviatorului, avionul și-a continuat zborul, probabil prin forța inerției.

Citind o serie de surse de informare occidentale, ministrul sovietic al apărării a declarat că avionul s-a prăbușit la 80 km vest de Bruxelles. În timpul zborului său deasupra orașului Köln (RFG), două avioane americane l-au interceptat, dar, convingîndu-se că zboară fără pilot și fără lumini, nu l-au doborît, întrucît se afla deasupra unei zone dens populate.

Potrivit datelor de care dispunem în prezent — a spus Dmitri Iazov — avionul s-a prăbușit peste o locuință, care a fost avariată. Un tînăr de 18 ani a fost ucis. Comisia însărcinată cu anchetarea accidentului, ca urmare a înțelegerii convenite cu partea belgiană, va soluționa, totodată, și problemele legate de compensarea pagubelor materiale.

Întrebat de corespondentul „TASS“ de ce zborul avionului nepilotat nu a fost întrerupt deasupra Poloniei de mijloacele de apărare antiaeriană poloneze sau de Grupul de nord al trupelor sovietice, generalul Iazov a precizat : „Este greu de spus de ce nu a fost doborît avionul, de ce nu a fost depistat. Trebuie să se facă ample cercetări“.

PILOT. În vîrstă de 11 ani, Tony Alliengena (SUA), este, fără îndoială, cel mai tînăr pilot din lume. El întreprinde un zbor în jurul Terrei, la bordul unui avion tip sport. Iată-l, în imaginea alăturată, (în centrul grupului) vizitînd Piața Roșie, în cursul unei escale la Moscova

1000+1

PEC

La Geneva s-au încheiat lucrările primei Conferințe asupra planului special de cooperare pentru America Centrală (PEC), ce urmează să fie coordonat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. PEC, a cărui valoare globală se ridică la aproximativ 4,3 miliarde dolari, urmînd să fie aplicat pe o perioadă de trei ani, vizează reactivarea economică a țărilor centro-americane bazată pe reorientarea și restructurarea industrială, dezvoltarea agriculturii și pe un plan de acțiuni imediate destinate soluționării problemei datoriilor externe. În numele statelor din America Centrală, vicepreședintele Republicii Costa Rica, Manuel Dengo, a exprimat optimismul față de rezultatele reuniunii. El a apreciat că sprijinul acordat PEC va contribui în mare măsură și la înfăptuirea acordurilor de pace regionale „Esquipolas II".

Deceniu

În ultimii 20 de ani, în urma calamităților naturale și-au pierdut viața aproximativ 3 milioane de oameni, cel puțin 800 milioane au rămas fără adăpost, au contractat diferite maladii și au suferit pierderi materiale în valoare de zeci de miliarde de dolari, subliniază raportul secretarului general al O.N.U. referitor la Deceniul internațional privind reducerea pericolului catastrofelor naturale, dat publicității la New York. Țările și oamenii pot preîntîmpina calamitățile naturale și se pot apăra împotriva lor. De aceea, Deceniul internațional privind reducerea pericolului catastrofelor naturale „constituie atît o necesitate morală, cît și o oportunitate pentru comunitatea internațională de a folosi potențialul tehnico-științific disponibil în scopul reducerii suferințelor oamenilor și creșterii securității economice", relevă documentul.

Șomaj

Într-un studiu dat publicității de „Institutul sindical (vest-) European", organism avînd sediul la Bruxelles, se relevă că, după ce în 1988 șomajul a fost foarte ridicat în țările CEE, afectînd circa 15,8 milioane de persoane, în anul în curs, ca urmare a diminuării previzibile a ritmului de dezvoltare economică, situația pe acest plan se menține deosebit de dificilă — relevă agenția „ANSA". Astfel, se arată că, în Franța, 70 la sută din posturile nou create „au un caracter precar", iar în Spania 25 la sută din noile contracte de muncă sînt pe o perioadă de timp determinată. Această situație se înregistrează după ce rata medie a șomajului în țările CEE a fost, anul trecut, de 10,3 la sută din populația activă, procentul femeilor șomere fiind și mai ridicat — 13,4 la sută din totalul forței de muncă feminine.

Lege

Parlamentul portughez a adoptat o lege care sancționează drastic pe cei care încalcă regulile de circulație auto. Noua lege, citată de agenția „ADN", prevede pedeapsa cu un an de închisoare pentru cei care conduc sub influența alcoolului, precum și amenzi substanțiale pentru alte încălcări ale codului de circulație rutieră. Anul trecut, accidentele de circulație rutieră s-au soldat în Portugalia cu 2 600 de morți. Din acest punct de vedere, Portugalia deține unul dintre primele locuri din Europa.

O.U.A.

Capitala Etiopiei va găzdui, între 24—26 iulie a.c., reuniunea la nivel înalt a celui mai important forum al continentului : Organizația Unității Africane. Anterior, de la 17 iulie, se vor desfășura lucrările O.U.A. la nivel ministerial. Participanții vor definitiva agenda de lucru pentru reuniunea la nivel înalt. Observatorii politici relevă că la forumul reprezentanților continentului vor fi abordate, cu prioritate, probleme legate de evoluția situației din Orientul Mijlociu, situația din Namibia, problema refugiaților africani, ca urmare a politicii de destabilizare promovată de mulți ani de regimul rasist de la Pretoria, aspecte legate de întărirea cooperării afro-arabe.

Pod

Un pod cu o lungime de 3340 metri, cu o singură deschidere, avînd opt benzi de circulație pentru autovehicule și trei linii de cale ferată, la un preț de cost de peste 4 milioane dolari, urmează a fi construit peste strîmtoarea Messina, care separă sudul Italiei de insula Sicilia. După cum transmite agenția „ANSA", acesta va fi unul dintre cele mai mari poduri din lume, întregul proiect urmînd să fie realizat într-un interval de 11 ani.

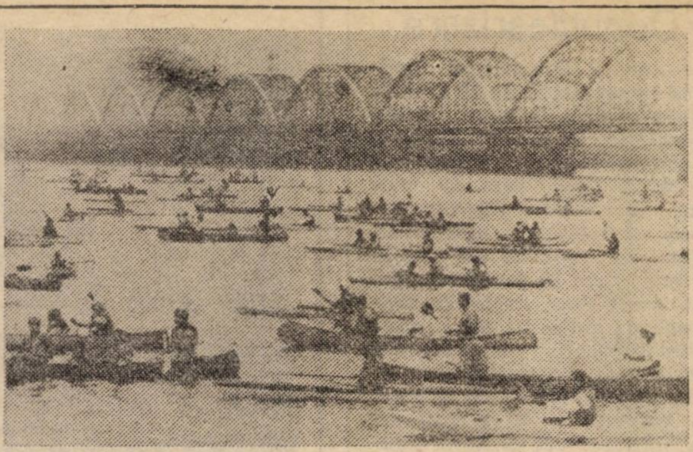

ECOLOGICĂ. Aproximativ 2 320 de canoiști veniți din întreaga Japonie au participat la o acțiune desfășurată, recent, pe rîul Nagara, în prefectura Gifu, în scopul de a atrage atenția asupra necesității conservării biotopului acestui rîu renumit pentru o specie de pește (denumită ayu), care trăiește numai în apă nepoluată

Propunere

Președintele Comitetului Central Executiv al Partidului Socialist din Japonia, Takako Doi, a avansat propunerea de a se conferi putere de lege „celor trei principii nenucleare" ale Japoniei — a nu avea, a nu produce și a nu depozita arme nucleare pe teritoriul țării. (Principiile respective au fost proclamate de guvern, încă la mijlocul anilor '60, drept bază a politicii nipone). Takako Doi a propus, de asemenea, organizarea unei conferințe internaționale consacrate măsurilor de încredere, cu participarea țărilor din nord-vestul Pacificului.

Cauze

Investigarea cauzelor care au dus la accidentul unui avion de pasageri aparținînd companiei „Surinam Airways", care s-a prăbușit la 7 iunie, provocînd moartea a 173 de persoane, a pus în evidență existența unor practici ilegale ale unor companii nord-americane din Florida, care contractează piloți și avioane pentru țările în curs de dezvoltare. Ziarul „Miami Herald" informează, în acest sens, că cel puțin 5 companii aeriene din Miami, care efectuează zboruri din acest oraș spre Venezuela, Republica Dominicană și Belize, sînt în curs de cercetare pentru posibile încălcări ale normelor de securitate aeriană. În cazul accidentului amintit, deși cercetările nu s-au încheiat, au existat erori umane de pilotaj, vîrsta avansată a căpitanului fiind ilegală atît în Surinam, cît și în Statele Unite și Olanda, unde a început cursa, menționează „Miami Herald".

Document

Un grup de lucru al Partidului Social-Democrat din R.F.G. a prezentat, la o conferință de presă la Bonn, un document referitor la securitatea în Europa în anul 2000, care cuprinde propuneri privind o a treia și o a patra opțiune zero în domeniile rachetelor cu rază scurtă, altor rachete nucleare tactice, inclusiv al armelor de pe teatrul de operațiuni, precum și noi măsuri de dezarmare în scopul de a se ajunge la o incapacitate structurală de a declanșa un atac în Europa. Grupul de lucru al P.S.D. consideră că aceste propuneri ar trebui avute în vedere în elaborarea unui concept global al NATO privind securitatea în Europa. Obiectivul unui asemenea concept îl constituie realizarea stabilității în domeniul convențional la un nivel cît mai scăzut posibil și fără arme nucleare strategice pînă în anul 2000. Conceptul P.S.D. propune, de asemenea, crearea unor zone de securitate — pe o adîncime de 100 de km de ambele părți ale frontierei dintre NATO și Tratatul de la Varșovia — lipsite de arme grele, capabile să lanseze un atac.

Sesiune

La sediul Națiunilor Unite din New York se desfășoară sesiunea Comitetului special al ONU pentru Oceanul Indian. Participanții examinează stadiul pregătirilor în vederea organizării, în 1990, la Colombo (Sri Lanka), a unei conferințe concepute ca un pas în direcția aplicării declarației privind proclamarea Oceanului Indian drept zonă a păcii, adoptată de Adunarea Generală a ONU în 1971.

Rubrică realizată de Mihaela Brumă

Interzicerea totală a experienţelor nucleare — o măsură necesară în direcţia opririi cursei înarmărilor (II)

Prevederile Tratatului asupra limitării experienţelor subterane nu se aplică decît exploziilor efectuate cu armele nucleare. Cum s-ar putea, oare, distinge exploziile făcute în scopuri paşnice de cele făcute în scopuri militare ? Problema este deosebit de dificilă. În acest sens, S.U.A. şi U.R.S.S. au decis să elaboreze un acord destinat să facă imposibilă evitarea restricţiilor impuse prin acest tratat. Semnat la 28 mai 1976 (dar neratificat încă), Tratatul asupra exploziilor nucleare subterane în scopuri paşnice reglementează exploziile efectuate de cele două ţări în afara zonelor lor de testări ale armelor nucleare.

Pentru o îndelungată perspectivă s-a avut în vedere utilizarea exploziilor nucleare în scopuri paşnice. De fapt, datorită programului de cercetări denumit „Plowshare Program“, S.U.A. au examinat posibilitatea folosirii exploziilor nucleare pentru săparea canalelor, stimularea producţiei de gaze naturale sau pentru recuperarea petrolului din zăcăminte devenite nerentabile din punct de vedere economic. Totodată, însă, la mijlocul anilor '70, interesul economic al industriei americane pentru astfel de explozii a diminuat, iar opinia publică îşi exprima din ce în ce mai mult îngrijorarea faţă de pericolele prezentate pentru mediul înconjurător. În mod deosebit, se avea în vedere dispersarea substanţelor radioactive şi apariţia undelor de şoc în vecinătatea punctelor de detonaţie. În consecinţă, S.U.A. au pus capăt programului „Plowshare“ în anul 1977.

Pe de altă parte, U.R.S.S. a conceput un program dinamic de explozii nucleare în scopuri paşnice. Se pare că această ţară este interesată, în mod deosebit, în construirea de instalaţii subterane de stocare, precum şi de realizarea hărţilor seismice şi geologice. În repetate rînduri, surse autorizate au declarat că U.R.S.S. ar fi dispusă să renunţe la asemenea explozii, dacă s-ar ajunge la un acord de interzicere totală a experienţelor nucleare.

Pentru a garanta că, în urma exploziilor făcute în scopuri paşnice, nu s-ar realiza nici un avantaj de ordin militar, statele care fac parte din tratatul privind exploziile subterane paşnice (PNET) au fixat, pentru aceste explozii, o limită de putere de 150 kt, care fusese, iniţial, impusă şi testărilor de arme. Această limită se aplică numai exploziilor individuale. O explozie grupată poate avea o putere globală superioară celor 150 kt, atingînd maximum o megatonă şi jumătate (1,5 mt), sub rezerva stabilirii că puterea fiecărei explozii individuale, din acea grupare, nu a depăşit limita de 150 kt. PNET prevede ca exploziile să fie conforme dispoziţiilor PTBT (tratatul de interzicere parţială), acesta din urmă interzicînd orice explozie ce ar provoca împrăştieri ale deşeurilor radioactive în afara limitelor teritoriale ale statului care efectuează explozia. PNET ar trebui să rămînă în vigoare pentru aceeaşi perioadă ca TTBT (tratatul asupra limitării experienţelor subterane), iar ratificarea celor două tratate ar trebui să se facă simultan. Părţile s-au angajat să respecte limita de putere de 150 kt, în perioada premergătoare ratificărilor. PNET este complementar şi indispensabil TTBT. Acesta din urmă ar fi lipsit de orice semnificaţie dacă nu s-ar limita, în nici un fel, exploziile efectuate în scopuri paşnice. Dar, din punctul de vedere al limitării armamentelor, PNET nu a adus nici un element nou. Exagerînd importanţa folosirii explozibililor atomici în viaţa civilă, el a avut chiar un efect negativ asupra eforturilor care vizau oprirea proliferării armalor nucleare : orice dispozitiv nuclear destinat scopurilor paşnice este, de fapt, o armă potenţială.

În concluzie, se poate spune că nici unul din cele trei tratate de limitare a experienţelor nucleare, încheiate pînă în prezent, nu a împiedicat, cu adevărat, puterile nucleare să-şi continue perfecţionarea armamentelor.

Împiedicarea nerespectării acordurilor

Verificarea aplicării tratatelor privind limitarea armamentelor are ca obiect împiedicarea violării acestor tratate de către statele semnatare. Aceasta presupune capacitatea de a identifica o încălcare susceptibilă de a constitui un risc pentru securitatea statelor semnatare, şi aceasta îndeajuns de devreme pentru a permite părţii lezate de a reacţiona într-un mod adecvat şi de a redresa situaţia. O altă funcţiune, la fel de importantă, este de a demonstra că statele nu intreprind nici un fel de iniţiative interzise prin acorduri şi că ele se achită de obligaţiile ce le revin. Verificarea trebuie, deci, să contribuie, la instaurarea, între ţări, a unui climat de încredere şi cooperare. Dacă unele state sînt suspectate de a nu-şi fi respectat obligaţiile, violările presupuse devin o sursă de neînţelegeri între statele semnatare, subminîndu-se, astfel, validitatea angajamentelor contractate. Ele prejudiciază, în acest fel, credibilitatea întregului proces de limitare a armamentelor. În ceea ce priveşte tratatele de limitare a testelor nucleare, semnatarii trebuie să aibă certitudinea că nici o explozie experimentală nu are loc în mediile protejate şi că exploziile autorizate nu depăşesc limita puterii convenite.

De vreme ce mediile în chestiune sînt atmosfera, spaţiul extraatmosferic şi apa, puterile nucleare sînt convinse — şi au fost aşa întotdeauna — că propriile lor mijloace de verificare sînt suficiente pentru a garanta detectarea exploziilor „clandestine“. Ele nu au prevăzut, deci, nici un dispozitiv internaţional, care să verifice respectarea obligaţiilor. Totodată, ţinînd cont de absenţa unui organism internaţional de control, este extrem de dificil să se certifice că substanţele radioactive provenite dintr-o explozie nucleară subterană au „trecut“ frontierele naţionale ale ţării care a efectuat testul — ceea ce ar constitui o violare a tratatului de interzicere — PTBT. Între 1984 şi 1987, S.U.A. şi U.R.S.S. s-au acuzat reciproc de violarea PTBT, argumentînd că ar fi avut loc căderi de substanţe radioactive, dar acuzaţiile au fost respinse de ambele părţi.

„Mijloacele tehnice naţionale“, prevăzute pentru verificarea Tratatului privind limitarea testelor subterane (TTBT), sînt compuse, în principal, din aparatură de detectare seismologică. Cu toate acestea, pentru determinarea puterii unei explozii, trebuie să se ştie în ce mediu a fost ea efectuată şi să se dispună de anumite detalii privind exploziile care au avut deja loc în aceeaşi zonă. S.U.A. şi U.R.S.S. au convenit asupra schimbului de informaţii necesare. Mai mult decît atît, fiecare ţară s-a angajat să nu „jeneze“ mijloacele de verificare ale celeilalte.

La scurtă vreme de la semnarea TTBT, anumite informaţii vehiculate de presa americană au insinuat că U.R.S.S. ar fi efectuat teste nucleare a căror putere a depăşit limita permisă de 150 kt. Aceste informaţii au fost, apoi, reluate într-o listă oficială, publicată de S.U.A., împreună cu acuzaţiile că U.R.S.S. nu ar respecta tratatele de limitare a armamentelor. U.R.S.S. a ripostat prin avansarea aceloraşi acuzaţii privind testele americane. Este foarte posibil ca anumite depăşiri să fi avut loc, dat fiind faptul că, din motive tehnice, este dificil să se estimeze dinainte puterea exactă a unei explozii nucleare. Cele două ţări au recunoscut, ulterior, existenţa unor asemenea cazuri ; de fapt, ele prevăzuseră — şi, în consecinţă, deciseseră — încă de la semnarea TTBT, că una sau două infracţiuni minore şi involuntare, pe an, să nu fie considerate drept o violare a tratatului. Totuşi — s-a stipulat — orice depăşire accidentală a limitei va deveni obiectul unor consultări, la cererea uneia dintre părţi. Schimbul de date prevăzut de tratat nu a fost, însă, efectuat, deoarece tratatul nu a fost ratificat.

În 1988, oameni de ştiinţă americani şi sovietici au realizat o experienţă comună pentru a estima, la faţa locului, puterea exploziilor subterane, prin folosirea unei noi tehnici, numite Corrtex. Este vorba de măsurarea rapidităţii cu care se distruge un cablu plasat odată cu explozibilul sau în vecinătatea acestuia, în timpul detonării dispozitivului nuclear. Această rapiditate indică forţa explozivă a dispozitivului. Cu toate acestea, s-a dovedit că ameliorarea adusă de Corrtex era nesemnificativă, în raport cu mijloacele seismice existente.

De asemenea, pentru a face să se respecte Tratatul privind exploziile nucleare subterane făcute în scopuri paşnice — PNET —, semnatarii pot folosi „mijloace tehnice de verificare naţională“ ; în plus, ei s-au angajat să facă schimb de informaţii importante. Volumul şi valoarea datelor de comunicat variază în funcţie de puterea exploziei ; cu cît este mai mare puterea prevăzută a exploziei, cu atît mai mare va fi volumul de informaţii care trebuie transmis celeilalte părţi. Dat fiind faptul că, în cazul exploziilor grupate, este greu să se determine puterea fiecărei explozii individuale numai cu ajutorul instrumentelor de teledetectare seismică — mai ales dacă acestea au loc la intervale de cîteva secunde —, observatorii părţii adverse ar trebui să aibă acces la locul exploziei. Ei ar fi autorizaţi, astfel, să verifice în ce măsură condiţiile locale şi, bineînţeles, instalaţiile sînt compatibile cu obiectivele paşnice declarate, în prealabil, de partea care execută experimentul.

Pînă în prezent, nu a avut, însă, loc nici o verificare pe teren a exploziilor nucleare efectuate în scopuri paşnice.

Explozii nucleare sau cutremure ?

Cea mai bună metodă de a detecta şi identifica fenomenele subterane constă în recurgerea la dispozitive seismologice. Totuşi, unii factori geologici complică procesul de detecție, dat fiind faptul că semnalele seismice produse de explozii sînt modificate de structurile geologice pe care le traversează. „Zgomotul de fond“ seismic, mai precis vibrațiile scoarței terestre — rezultînd din forțele eoliene și mareeomotrice, precum și din activitatea industrială — constituie o altă dificultate cu care se confruntă seismologii. Aceste semnale parazite ar trebui izolate, înainte de a se încerca o identificare a evenimentului — respectiv, dacă este vorba de un cutremur sau de o explozie nucleară subterană. În egală măsură, se pot menționa posibilități de „camuflare“ sau „decuplare“ a exploziilor. În scenariul cu explozii multiple, partea adversă poate fi indusă în eroare prin declanșarea unei serii de explozii, în scopul producerii unor semnale care pot fi asimilate celor produse de un cutremur. În acest caz, însă, un examen detaliat al datelor seismice ar arăta că nu este vorba de un cutremur. Într-un alt scenariu, o explozie nucleară ar fi declanșată la scurtă vreme după începutul unui cutremur puternic ; semnalul exploziei ar fi camuflat, în acest caz, în siajul semnalului generat de seism. Această tehnică ar fi foarte greu de pus în practică, deoarece ar trebui ca un cutremur de o anumită magnitudine să se producă într-o zonă apropiată de poligonul de testare, pentru a se putea declanșa o „explozie clandestină“. „Decuplajul“ pare să fie mijlocul cel mai plauzibil pentru a scăpa de verificare. El ar consta din declanșarea unei explozii într-o cavitate vastă a scoarței terestre (de preferință într-o salină) cu scopul de a disemina transferul de energie a exploziei în mediul său geologic. Semnalele seismologice vor fi estompate, în egală măsură, dacă exploziile s-ar efectua în stînci neconsolidate. Pentru „decuplarea“ unei explozii nucleare, ar trebui creată o cavitate stabilă, ale cărei dimensiuni exacte să fie cunoscute și care să aibă o formă corespunzătoare. Aceste condiții sînt, însă, foarte greu de întrunit. În plus, experții care pun la îndoială eficacitatea tehnicii de „decuplare“ susțin că cercetările efectuate, în acest domeniu, sînt fondate pe calcule teoretice și pe date insuficiente. Majoritatea acestor date provin din explozii chimice, a căror putere este mult inferioară exploziilor nucleare mijlocii. Ei subliniază că, în ipoteza în care s-ar încerca „decuplarea“ unei explozii nucleare de putere mare, semnalul seismic produs, chiar estompat, ar fi suficient de caracteristic pentru a trăda efectuarea unui „test nuclear clandestin“. Mai mult decît atît, dacă peștera respectivă s-ar prăbuși, s-ar ivi riscul unei emisii radioactive, fără să mai menționăm producerea unor alunecări de teren. Camuflarea unei explozii nucleare în roci ar fi și mai dificil de executat, dat fiind faptul că formațiunile geologice adecvate unor asemenea tehnici sînt puțin răspîndite și că amplasamentul lor este, probabil, cunoscut.

Anumiți cercetători pretind că este posibil să se distingă cu certitudine, de la o distanță de cîteva mii de kilometri, dacă a avut loc o explozie nucleară și nu un cutremur, datorită undelor seismice de înaltă frecvență. O explozie nucleară eliberează mai multă energie sub formă de vibrații de înaltă frecvență, decît un cutremur de o magnitudine comparabilă. Cercetătorii mai susțin că, prin instalarea pe teritoriul S.U.A. și U.R.S.S. a aproximativ 20 de stații seismice, echipate cu seismografe capabile să capteze unde de înaltă frecvență, s-ar putea detecta chiar și explozii subterane „decuplate“, de o putere de 1 kt, efectuate de aceste țări.

La extrema cealaltă, seismologii insistă asupra problemei zgomotului seismic. Ei spun că, pentru a distinge, efectiv, diferitele evenimente subterane, seismografele ar trebui plasate în locuri extrem de liniștite, pe pămînt sau pe fundul mărilor ; or, din motive tehnice sau politice, aceste amplasamente nu au fost întotdeauna accesibile. Aceiași experți pretind, printre altele, că tehnicile tradiționale de detectare seismică nu sînt, în totalitate, fiabile și că, inclusiv în ipoteza în care testele ar fi interzise, riscul violării tratatelor ar continua să existe. Afirmînd că „decuplarea“ unei explozii într-o peșteră ar constitui o acoperire ideală pentru testările clandestine de arme nucleare, specialiștii cred că mijloacele de verificare actuale nu ar putea produce evidențe cu valoare de probe, cu ajutorul cărora s-ar putea demonstra efectuarea unor explozii clandestine, cu putere redusă.

Între aceste două extreme, anumiți seismologi susțin că — în etapa actuală a cunoștințelor în materie de seismologie și admițînd posibilitatea „decuplării“ — se poate spera în detectarea aproape sigură a exploziilor a căror putere se situează între 5 și 10 kt.

Ce fel de supraveghere ar fi necesară ?

În general, se admite ideea că verificarea unui tratat de interzicere totală a experiențelor nucleare subterane ar necesita amplasarea unui sistem seismic global. Acesta ar trebui să cuprindă o rețea mondială de minimum 50 de stații seismice, care să fie situate în poziții strategice, în vederea furnizării unui volum cît mai complex de date privind evenimentele seismice. Mai multe rețele de stații „secundare“, care să fie asimilate rețelelor naționale de supraveghere a mișcărilor seismice, ar trebui să culeagă date privind evenimente de magnitudine redusă, care ar avea loc în țările participante. În sfîrșit, rețele speciale de stații, situate pe teritoriile statelor posesoare de arme nucleare, ar permite o supraveghere sporită.

Ar trebui, de asemenea, ca stațiile seismice să fie echipate cu cele mai perfecționate echipamente existente la ora actuală și să fie amplasate în locuri unde „zgomotul“ seismic este minim. Datele relative privind evenimentele seismice ar trebui să poată fi transmise rapid unui centru internațional de analiză, în vederea ușurării interpretării lor uniforme. Eventualitatea înființării unor asemenea centre a fost deja discutată la Conferința pentru dezarmare de la Geneva. Supravegherea seismică pe teritoriile puterilor nucleare ar fi deosebit de utilă, deoarece stațiile instalate în apropierea sursei semnalului seismic înregistrează o gamă mai extinsă de semnale, făcînd astfel interpretarea lor mai ușoară. Aceste stații ar înlesni, în egală măsură, detectarea și identificarea exploziilor nucleare „decuplate“.

Există și alte mijloace care permit verificarea respectării interdicției testelor nucleare. Astfel, orice activitate deosebită — cum este cea legată de lucrări civile care implică folosirea unor explozibili chimici — ar putea „scăpa“ cu greu vigilenței sateliților militari sau civili. De asemenea, s-ar putea concentra eforturile de observare asupra cavităților existente și asupra carierelor susceptibile de a fi transformate în poligoane de testare.

Se pare că inspecțiile la fața locului constituie o metodă deosebit de eficace pentru a se verifica respectarea prevederilor tratatului. Totuși, zona geografică pe care o asemenea inspecție ar trebui s-o acopere ar risca să devină deosebit de întinsă, iar singura metodă de a demonstra că a avut loc, într-adevăr, o explozie nucleară este executarea unor foraje pentru a descoperi eșantioane radioactive. Pentru aceasta, însă, va trebui să se știe exact locul în care a avut loc evenimentul. Ținînd seama de cheltuieli, de timp și de eforturile depuse, numărul anual de inspecții de acest fel ar fi, desigur, extrem de redus. Și, desigur, este vorba și de permisiunea țării respective privind inspectarea zonelor în care se presupune că ar fi avut loc teste clandestine...

(Va urma)

FRANȚA

Bicentenarul revoluției

Poporul francez prieten celebrează, la 14 iulie, ziua națională și aniversarea a 200 de ani de la căderea Bastiliei.

Parisul, inima Franței, păstrează un reper al istoriei sale în Piața Bastiliei, locul unde se înalță spre cer columna purtînd în vîrf geniul înaripat al libertății, al revoluției. In jurul ei, pe pavaj, un contur trasat cu piatră albă — conturul fostei Bastilii. În urmă cu două secole, aici, orașul răsculat făcea din dărîmarea închisorii, care întruchipa însăși oprimarea, un act de justiție istorică, un început pentru o nouă istorie a Franței și a lumii. În jurul acestei columne, metropola de pe Sena a adăugat mereu monumente noi celor care străjuiau memoria epocilor trecute. O dată cu dărîmarea redutabilei fortărețe — simbol al monarhiei absolute și al reacțiunii feudale — revoluția burghezo-democratică de la 14 iulie 1789 a modificat structural viața economică, politică și socială din Franța și a extins, deopotrivă, calea prefacerilor la scara întregului continent. Astăzi, din zidurile fostei închisori nu au mai rămas decît cîteva lespezi păstrate în stația de metrou ce poartă același nume. În fiecare seară, de 14 iulie, vestita „Piață a Bastiliei“ devine un spațiu al sărbătorii naționale. Parizienii își dau aici întîlnire pentru a celebra evenimentele de acum 200 de ani.

Sinteză a tot ceea ce reprezintă Franța de astăzi, orașul de pe malurile Senei înseamnă, în același timp, și o sinteză a bogatelor legături de prietenie și colaborare româno-franceze, bazate pe afinitate de limbă și cultură, pe aspirațiile celor două popoare, de independență, pace și prosperitate. Pe baricadele revoluționarilor parizieni de la 1848 s-au aflat Nicolae Bălcescu și alți patrioți români. Mai tîrziu, numeroși patrioți români au luptat și s-au jertfit pe baricadele Comunei din Paris, iar în timpul Rezistenței franceze, în acțiunile împotriva hitlerismului.

Între România și Franța s-au statornicit tradiționale relații de colaborare și este de dorit ca ele să cunoască o dezvoltare pozitivă, pe baza respectării independenței și suveranității fiecărui stat, a egalității și neamestecului în treburile interne, în interesul și spre binele ambelor popoare, al cauzei păcii și înțelegerii internaționale.

l'Unità

ORGANO DEL PARTITO COMUNISTA ITALIANO

ROMA

„NE PRONUNȚĂM ÎN FAVOAREA AUTODETERMINĂRII ȘI INDEPENDENȚEI"

Interviu acordat de Daniel Ortega

președintele Republicii Nicaragua

REFERINDU-SE la turneul său vest-european, președintele Daniel Ortega a declarat :

— Există un consens uriaș cu privire la procesul de pace din America Centrală, un angajament de a sprijini acest proces din punct de vedere politic și economic. În toate țările europene pe care le-am vizitat am constatat o reală înțelegere față de eforturile pe care le depune Nicaragua pentru consolidarea procesului democratic din țară, față de angajamentele pe care le-am asumat în vederea alegerilor ce vor avea loc în februarie 1990.

Răspunzînd la o întrebare privind continuarea ajutorului SUA pentru grupurile „contras", în contextul eforturilor de pace consolidate prin reuniunea centro-americană din Salvador, președintele Ortega a răspuns :

— Hotărîrea Statelor Unite de a acorda noi ajutoare economice (către „contras") constituie un obstacol în calea punerii în aplicare a planului pe care-l elaborăm în urma angajamentelor asumate la San Salvador. Însă nu se poate vorbi de un eșec. Cel mai important este să continuăm și să nu ne oprim. Este important să vedem ce vom fi în stare să facem noi — cei din America Centrală. Planul poate fi semnat, și aceasta nu înseamnă doar să scoatem elementele „contras" din Honduras, ci să le oferim și posibilitatea de a se reintegra în propria țară, Nicaragua, să participe cu drepturi depline la viața politică și economică. Guvernul de la Managua este gata să-i primească, să le înlesnească reintegrarea.

În ce privește perspectivele raporturilor cu Europa occidentală, interlocutorul a arătat :

— Nicaragua suferă toate consecințele blocadei economice impuse de Statele Unite. Nu avem posibilitatea să acceptăm creditele agențiilor internaționale. Și toate acestea în timp ce guvernul nostru s-a angajat să continue un program deosebit de drastic de luptă împotriva inflației, ce a atins, în anul trecut, un nivel foarte periculos, care a distrus, practic, economia țării. Am arătat ce efecte pozitive sperăm să obținem prin această politică economică drastică. Cu conducătorii europeni am discutat și despre efectele negative, despre prețul social ridicat pe care sîntem nevoiți să-l plătim. Dar, pentru a merge mai departe pe calea pe care am ales-o pentru redresarea economiei noastre, avem nevoie de un credit minim de 250 milioane de dolari. Este o cerere urgentă. Cerem, practic, o sumă de 5 dolari pentru fiecare nicaraguan. Statele Unite au hotărît să acorde 5 000 de dolari pentru fiecare „contras".

Abordînd problema căii socialiste de dezvoltare, președintele Ortega a precizat:

— Cînd vorbim de socialism, avem ca element de referință situația reală a Nicaraguei. Nu credem în șabloane, sîntem antidogmatici. Revoluția se face pornind de la situația reală concretă Ce înseamnă aceasta ? Transformarea societății.

Socialismul nostru — a arătat președintele — nu poate fi nici ca acela din Cuba, nici de tipul celui dintr-o țară dezvoltată din Europa. Trebuie să fie, repet, un socialism corespunzător situației reale din Nicaragua. Noi privim spre țările care se pronunță în favoarea autodeterminării, a independenței...

Apărarea și autodeterminarea, independența și suveranitatea națională sînt obiective prioritare în acest moment. Obiectivul nostru este de a ajunge la o transformare economică și socială a țării. De zece ani încercăm să construim socialismul de tip nicaraguan. Construim modelul nostru de socialism, chiar dacă ținem seama și de experiențele altora. Criza economică gravă, pe care am trăit-o și o mai trăim, nu înseamnă renunțarea la acest proiect. În momentul de față, principala noastră preocupare este de a produce bogăție și de a o distribui. Acesta este scopul revoluției noastre.

Newsweek

„INTIFADA" ȘI DILEMELE ARMATEI ISRAELIENE

„CREDETI că-mi place ceea ce fac ? — întreabă un rezervist israelian, aflat la «datorie» în vecinătatea Bethleemului. Ce facem noi nu are nimic comun cu ideea unei armate". „Intifada" (revolta palestiniană) s-a transformat într-o criză de conștiință pentru mulți soldați israelieni, angajați în lupte cu copii care aruncă în ei cu pietre. Armata israeliană se confruntă, însă, cu probleme care depășesc cadrul dilemelor de ordin moral și care au cîștigat în amploare pe parcursul anilor. Forța de Apărare a statului Israel (I.D.F.), considerată odinioară invincibilă, a fost prinsă pe picior greșit la începutul războiului din Orientul Mijlociu din 1973. Armata israeliană a fost ulterior nevoită să se retragă din Liban în 1985. „Intifada", care a izbucnit în decembrie 1987, a devenit un exercițiu militar costisitor și inutil pentru armata israeliană. „Armata israeliană este în declin, iar acum ea s-a implicat într-un conflict în care nu poate să cîștige" — declară Martin van Crefeld de la Universitatea Ebraică, principalul istoric militar al Israelului.

Mai puțin de 10 la sută din trupele active ale Israelului sînt desfășurate concomitent în teritoriile ocupate, majoritatea fiind militari în rezervă. „Nu poate fi vorba de o diminuare a pregătirii noastre de luptă sau de o slăbire a moralului trupelor" — declară gen. Ehud Barak, adjunctul Șefului de Stat Major al armatei israeliene. În particular însă, înalți ofițeri israelieni recunosc faptul că „Intifada" a perturbat programele normale de instrucție militară ale trupelor de rezervă, care joacă un rol esențial în programele de apărare ale Israelului...

Potrivit unor evaluări oficiale, prețul plătit, anul trecut, de Israel din cauza „Intifadei" a fost de circa 800 milioane de dolari, iar aceste cheltuieli nu sînt acoperite de ajutoarele acordate de S.U.A. Din cauza revoltei palestinienilor, Kiryatul (Pentagonul Israelului) a fost obligat să impună gărzi suplimentare pentru mii de rezerviști, în a doua jumătate a anului 1988 totalul „zilelor de rezerviști" suplimentare fiind de 244 000...

Campaniile militare nepopulare din Liban și din teritoriile ocupate au dat naștere unei organizații intitulate „Yesh Gvul" („Există o limită", în ebraică). Această organizație este alcătuită din soldați care refuză să lupte în teritoriile arabe. Într-o țară în care serviciul militar este considerat o datorie de onoare, mulți sînt de părere că existența organizației „Yesh Gvul" este o blasfemie și chiar și gruparea „Pace — acum !" s-a pronunțat împotriva ei. „Yesh Gvul" declară, însă, că rîndurile sale au crescut de la 87 de soldați, în 1982, la 2 500 de combatanți activi și în rezervă, în prezent. Dintre aceștia, cel puțin 160 au petrecut cel puțin 30 de zile în carceră pentru refuzul de a se supune ordinelor.

Astfel de declarații contrazic imaginea orgolioasei armate israeliene. „Militarii israelieni se consideră campioni mondiali" — subliniază profesorul van Crefeld. Iată ce declară, însă, Ari Gold, un soldat în rezervă, care patrula în zona de pe malul de vest al Iordanului : „Victoria din 1967 a fost cel mai cumplit lucru care putea să i se îmtîmple armatei, pentru că toată lumea a început să creadă că nu va putea să dea greș niciodată. Ne-au trebuit 20 de ani ca să ne dăm seama cît de mult am greșit".

Forțele aeriene, de elită, nu au fost afectate de obligațiile serviciului militar în perioada „Intifadei". Armata terestră este, însă, echipată să lupte împotriva unui inamic superior din punct de vedere numeric, accentul căzînd pe forțele blindate și pe tehnologia militară. O armată de tancuri nu este, însă, de nici un ajutor împotriva unor copii care aruncă cu pietre.

Spre deosebire de părinții lor, tinerii israelieni de astăzi nu se mai orientează spre cariera militară, declară experții. Golurile din rîndul militarilor de carieră au fost umplute parțial de evreii sefarzi, originari din alte regiuni ale Orientului Mijlociu.

„Intifada" este, și ea, un fel de război, iar moralul celor care trebuie să lupte împotriva ei este atît de scăzut, încît unii experți sînt de părere că armata israeliană nu poate să se comporte mai agresiv față de palestinieni. Dan Sagir, corespondent militar al ziarului „Haaretz", declară că „dacă s-ar emite ordinul de reprimare prin forță, mii de soldați ar refuza să se supună ordinelor".

„Intifada" a accentuat și dificultățile financiare ale I.D.F. Dov Zakheim, consultant în problemele apărării la Washington, care a lucrat la Pentagon, declară că Statele Unite au explicat foarte clar Israelului că nu vor finanța, direct sau indirect, acțiunile Israelului în raport cu „Intifada". În prezent, cînd asistența militară acorda-

PUNCTE DE VEDERE

tă de S.U.A. se menţine la circa 1,8 miliarde de dolari pe an — în condiţiile inflaţiei —, Israelul trebuie să se finanţeze singur pentru confruntarea cu „Intifada“ (...)

Shlomo Gazit, fost coordonator al I.D.F. pentru teritoriile ocupate în perioada 1967—1974, subliniază necesitatea adoptării unor măsuri radicale pentru a pune capăt „Intifadei“. „Nu avem decît două opţiuni : ori să întreprindem măsuri politice excepţionale în direcţia populaţiei arabe, ori să adoptăm măsuri de pedeapsă mai severe“. În rîndul armatei israeliene nu există, însă, un consens în direcţia folosirii unei armate puternice împotriva unor copii de şcoală şi a mamelor lor. Majoritatea soldaţilor israelieni sînt de părere că sarcina de a pune capăt „Intifadei“ le revine politicienilor. Pînă atunci, armata israeliană va avea de plătit, însă, un preţ mare.

Agenţia D.P.A.

R.F.G.

ANGOLA: AMPLĂ OFENSIVĂ DE PACE

ANGOLA a intrat într-o fază de activitate intensă, avînd drept obiectiv să pună în mişcare procesul de pace internă, după intrarea în vigoare a încetării focului între autorităţile de la Luanda şi rebelii Uniunii Naţionale pentru Independenţa Totală a Angolei (UNITA).

Discursul preşedintelui angolez, Jose Eduardo Dos Santos, rostit cu prilejul unei întîlniri cu cele mai înalte oficialităţi ale ţării şi transmis de postul de radio naţional, ilustrează faptul că o amplă ofensivă de pace este lansată în toate sectoarele vieţii naţionale.

Şeful statului i-a însărcinat pe cei mai apropiaţi colaboratori ai săi să menţină „spiritul de deschidere“, de care el a dat dovadă cu prilejul reuniunii la nivel înalt a şefilor de stat africani de la Gbadolite (Zair), pentru a se pune capăt unei perioade de 14 ani de război civil. El le-a propus, de asemenea, să acţioneze prudent pentru a menţine climatul de încredere creat de încetarea focului.

Pe lîngă încetarea acţiunilor militare între trupele guvernamentale şi detaşamentele UNITA, planul de reconciliere naţională convenit la Gbadolite prevede renunţarea voluntară la activitatea politică a liderului UNITA, Jonas Savimbi, integrarea tuturor membrilor organizaţiei în societatea angoleză, inclusiv în sistemul administrativ şi în forţele armate. Prin medierea preşedintelui Zairului, Mobutu Sese Seko, a fost creată o comisie — formată din oficialităţi guvernamentale şi reprezentanţi ai UNITA — însărcinată cu verificarea aplicării acordurilor. El a propus, de asemenea, să acţioneze prudent pentru a menţine climatul de încredere creat de încetarea focului.

În interiorul ţării, unde o muncă titanică îi aşteaptă pe conducătorii partidului la putere (MPLA), precum şi ai structurilor administrative şi economice, unele schimbări sînt deja perceptibile. Ele se traduc printr-o oarecare destindere în comportamentul oamenilor pe stradă, în limbajul lor, în mijloacele de informare.

„Luptătorii care au dus războiul trebuie să facă acum pacea“. „Trebuie iertat, uitat tot ceea ce ne separa înainte“, afirma prezentatorul programului „Vocea forţelor armate“, difuzat de postul de radio naţional.

În ce priveşte relaţiile cu Statele Unite — sprijinitorul ferm al UNITA —, autorităţile angoleze par să prefere dialogul direct, fără a respinge însă solidaritatea africană, îndeosebi oficiile de mediator ale preşedintelui zairez. Astfel, din sursă oficială s-a anunţat că subsecretarul de stat american însărcinat cu probleme africane, Herman Cohen, urma să viziteze Luanda pentru a discuta cu autorităţile angoleze probleme privind relaţiile bilaterale. H. Cohen va participa, de asemenea, la lucrările Comisiei de verificare a acordurilor tripartite de la New York (Angola, Cuba, Africa de Sud), care va aborda problema retragerii trupelor cubaneze din Angola.

Altfel se prezintă însă lucrurile la Washington. Margaret Tutwiler, purtătoare de cuvînt a Departamentului de Stat, a afirmat că politica SUA faţă de Angola nu se va schimba. Ce înseamnă aceasta ? După întîlnirea de la Gbadolite, Savimbi a afirmat că a primit asigurări că Washingtonul nu va sista ajutorul acordat UNITA. Pe plan militar, acest ajutor se cifrează în medie la 15 milioane dolari pe an. Încă în timpul discuţiilor preliminare ale conferinţei de la Gbadolite s-a aflat că SUA au început pregătiri pentru extinderea aerodromului din Djama, „capitala“ lui Savimbi, în vederea organizării unui pod aerian pentru transporturi masive de echipament militar în teritoriile controlate de UNITA. Într-adevăr, din momentul în care trupele sud-africane şi-au părăsit bazele prin care UNITA primea arme, organizaţia nu mai dispune decît de depozitele provizorii instalate de americani pe teritoriul Zairului.

Pe acest fundal, şefii de stat care au fost la Gbadolite intenţionează să se întîlnească din nou, în Zimbabwe, pentru a evalua modul în care sînt aplicate prevederile acordului de reconciliere naţională.

Eho Planetî

MOSCOVA

„ISTORIA, ÎNCĂ NESCRISĂ, A GUATEMALEI“*)

— *Însemnări de reporter* —

CIUDAD de Guatemala, capitala ţării, este numită de către locuitorii săi oraşul primăverii veşnice. Străzile pline de animaţie, figurile calme ale trecătorilor care circulă fără grabă, zîmbetele binevoitoare ale proprietarilor de mici prăvălii, numeroasele cafenele şi restaurante, coloritul variat al reclamelor. Este plăcut şi confortabil în capitala guatemaleză, parcă fiecare îşi vede de treburile sale, fără a stînjeni pe nimeni.

Primul şoc asupra acestei imagini idilice îl provoacă presa. Ziarele sînt pline de ştiri ca acestea : „A fost prins asasinul soţiei unui militar“, „A fost capturată o cantitate de narcotice“, „A fost ucis încă un student de la Centrul universitar“, „Un trecător a fost rănit cu focuri de armă“, „Au fost ucişi trei soldaţi demobilizaţi“. Îţi vin deodată în minte zecile de articole despre valul neîncetat de asasinate politice din Guatemala, despre focarul mocnit al războiului civil, despre teroarea semănată de armată împotriva ţăranilor indieni, nimiciţi fără cruţare pe motiv că reprezintă „sprijinul social“ al insurgenţilor din Frontul Unităţii Revoluţionare Naţionale Guatemaleze (F.U.R.N.G.).

Situaţia din Guatemala este complexă şi contradictorie. La 8 decembrie 1985, au avut loc, pentru prima oară în 30 de ani, alegeri democratice. Pentru prima oară în această perioadă a fost ales un preşedinte civil — Vinicio Cerezo. Guvernul său s-a dovedit hotărît să pună capăt terorii militare, a întreprins măsuri vizînd încetarea încălcării brutale a drepturilor omului.

În ultimii 30 de ani, în ţară s-a creat un fel de „tradiţie“ fatală de guvernare a militarilor, care aveau, practic, putere nelimitată. Nici azi problema militarilor nu este încă rezolvată, deşi ea a fost pusă în umbră de participarea activă personală a preşedintelui Cerezo la eforturile de soluţionare paşnică a crizei din America Centrală, ca şi de dificultăţile economice ale ţării. Totuşi, numeroşi observatori consideră că aceasta este problema esenţială a Guatemalei.

Nu o dată am avut prilejul să auzim că V. Cerezo este preşedinte numai cu numele şi fiecare acţiune politică a sa este dacă nu dictată, cel puţin controlată de către militari. Poate că acestea sînt afirmaţii prea categorice, dar fapt este că, în pofida încercărilor guvernului civil de a pune capăt nerespectării drepturilor omului de către armată, problema continuă să fie arzătoare pentru Guatemala. La rîndul lor, liderii insurgenţilor atrag atenţia că „preşedintele Cerezo este supus unei crunte presiuni din partea armatei, care împiedică ieşirea politică din conflictul militar naţional“.

Conducerea supremă a armatei guatemaleze afirmă că „s-a terminat cu partizanii de stînga“. Aşa să fie ? La una dintre companiile pentru închirierea automobilelor ni s-a spus : „Puteţi circula liber prin ţară. Numai în departamentul Peten este interzis. Acolo drumurile sînt proaste“.

Poate că în Peten drumurile sînt proaste, dar nu despre aceasta este vorba. Tocmai acest departament este centrul războiului civil, care continuă de aproape zece ani. Adversarii sînt armata guatemaleză şi detaşamentele F.U.R.N.G.

Cu cîtva timp în urmă, am avut ocazia de a întîlni un lider al partizanilor guatemalezi (dintr-o serie de motive nu îi menţionăm numele şi nici denumirea ţării unde a avut loc întîlnirea). L-am întrebat cum se face că, în pofida guvernării civile din Guatemala, F.U.R.N.G. continuă operaţiunile de luptă ? Răspunsul a fost : „Nu luptăm împotriva guvernului. Luptăm împotriva armatei, căreia puterea îi aparţine total. Libertăţile cu adevărat democratice sînt absente în Guatemala“.

---

*) „Eho Planetî“ nr. 23/1989.

Mulți își pun întrebarea : cine este de vină că în țară încă nu a fost descurcat nodul celor mai acute probleme social-politice și naționale ? Guvernul lui Cerezo sau militarii ? Reprezentanții diverselor forțe politice dau răspunsuri diferite. Unii amintesc că măsurile timide întreprinse de șeful statului în direcția democratizării nu puteau să nu provoace o reacție de ripostă din partea cercurilor conducătoare ale armatei. De cînd s-a trecut la guvernarea civilă au fost demascate și reprimate cîteva comploturi ale militarilor ce vizau o lovitură de stat după scenarii elaborate în cele trei decenii.

Pe de altă parte, F.U.R.N.G. îl plasează pe președintele Cerezo pe același plan cu armata, considerînd că guvernul civil nu a respectat nici promisiunile dinaintea alegerilor și nici acordul de pace — semnat în august 1987 de către președinții celor cinci țări din America Centrală —, care preconizează realizarea stabilității politice în fiecare stat și în regiune în ansamblu. Insurgenții atribuie președintelui vina că „încălcarea drepturilor omului în Guatemala de azi a atins un nivel comparabil cu teroarea din vremurile cele mai rele ale dictaturii militare“.

Pentru a fi clar despre ce este vorba, vom prezenta un singur exemplu. În timpul guvernării militarilor, locuitorii băștinași — indienii — au fost alungați în rezervații denumite „sate strategice“. Nefericiții erau folosiți ca robi pe plantațiile de cafea, bumbac și alte culturi agricole. Pe toți cei care se arătau nemulțumiți îi aștepta moartea.

Am auzit că azi în Gutemala nu mai există „sate strategice“, dar am fost martor la o manifestație desfășurată lîngă palatul național din capitală. Participanții cereau să se pună capăt asasinării în masă a locuitorilor din mediul rural. Ei țineau în mîini pancarde pe care scria : „Să înceteze represiunile împotriva țăranilor“, „Cerem informații despre cei dispăruți și răpiți“, „Să fie eliberați deținuții politici“. Ultimul caz, adus la cunoștință, de represiune în masă împotriva țăranilor datează din noiembrie 1988, cînd soldații unei unități a armatei guatemaleze au împușcat 21 de locuitori din satul El Aguacate, din departamentul Chimaltenango.

Potrivit unei declarații a F.U.R.N.G., de la începutul anului în curs „a sporit considerabil prezența consilierilor militari ai S.U.A., care au sosit în țară pentru a ajuta armata guatemaleză în distrugerea mișcării insurgente“. Foarte recent, conducerea F.U.R.N.G., a difuzat informații potrivit cărora piloți americani participă la bombardamente asupra satelor de locuitori pașnici în departamentele Peten și Chimaltenango.

La 1 martie, în Guatemala, a început un dialog național la care iau parte reprezentanți ai guvernului și a zeci de organizații politice și sociale. Obiectivul urmărit constă în realizarea reconcilierii naționale. Prea puțini sînt, însă, cei care cred că dialogul va da rezultate concrete. Cauza scepticismului este una singură : la dialog nu participă reprezentanții conducerii militare și liderii F.U.R.N.G. Și tocmai de aceștia depinde viitorul Guatemalei.

În preajma dialogului, conducerea F.U.R.N.G. a adresat președintelui apelul de a căuta cu perseverență căile de reglementare politică a crizei naționale, declarîndu-se gata să poarte negocieri cu guvernul și cu armata. Apelul a rămas fără răspuns.

Drept condiție preliminară pentru negocierile cu F.U.R.N.G., guvernul le cere insurgenților să depună armele și „să se integreze în viața pașnică“.

Conștient că întreaga putere se află în mîinile armatei, F.U.R.N.G. consideră că nu poate accepta garanțiile președintelui, care promite activitate politică liberă și securitate membrilor detașamentelor de insurgenți, dacă aceștia vor renunța la lupta armată.

Răsfoiesc paginile „Istoriei Guatemalei“ de F. Cifontez. Octombrie 1944 : răscoala populară armată din capitală. Mulți consideră că a fost începutul revoluției guatemaleze. La 20 octombrie, la putere s-a instalat un triumvirat format din Jorge Torrielo, Francisco Arana și Jacobo Arbenz. Martie 1945 : ca rezultat al victoriei în alegeri, președinte al țări devine Juan Jose Arevalo, care a abordat în mod extrem de precaut transformările democratice. Citesc mai departe : „Dejucînd cîteva tentative de lovitură de stat, răscoale și răzmerițe, la 15 martie 1951, Arevalo a predat puterea noului președinte constituțional“. Nici un cuvînt mai mult. Nici măcar nu este menționat numele noului președinte constituțional — Jacobo Arbenz, care a promovat o curajoasă politică de adîncire a democrației în Guatemala. După cum se știe, guvernul său a fost înlăturat de la putere în iunie 1954, printr-o lovitură de stat militară și în urma intervenției trupelor mercenare, pregătită de S.U.A. Despre aceasta nu se scrie nimic în „Istoria Guatemalei“.

Dar tocmai în iunie 1954 au început vremurile cele mai întunecate ale istoriei guatemaleze contemporane. Cele peste trei decenii de guvernare a dictaturilor militare încă mai așteaptă să fie reflectate în manualele școlare și în lucrările de cercetare fundamentală.

Guatemalezii nu consideră că aceste vremuri au apus pentru totdeauna. Istoria care a început în 1954 nu s-a încheiat. Să sperăm că îndelung așteptata pace se va instaura totuși pe acest mult încercat pămînt. Cu acest sentiment am și părăsit Guatemala.

IRAK

Peste două decenii

La 17 iulie, poporul irakian sărbătorește împlinirea a 21 de ani de la Revoluția din vara anului 1968, care a marcat un moment de cea mai mare însemnătate în viața social-politică și economică a țării. Desfășurat la un deceniu după abolirea regimului monarhic feudal, evenimentul din 1968, inițiat de Partidul Baas Arab Socialist, a deschis calea unor însemnate prefaceri în toate domeniile de activitate.

O imagine edificatoare a procesului înnoitor o oferă însăși capitala țării. Oraș fondat în urmă cu peste un mileniu, Bagdadul de azi se înfățișează ca o metropolă modernă (aproximativ 3,5 milioane de locuitori), cu o intensă viață politică, economică și culturală.

Realizările obținute de poporul irakian în perioada de după revoluție sînt rezultatul direct al valorificării, în interesul propriu, a resurselor naturale ale țării, în primul rînd a petrolului, Irakul fiind unul din marii producători de țiței ai Orientului Mijlociu. Exploatarea acestei bogății a început acum șase decenii, intrînd într-o fază nouă după 1968, cînd zăcămintele de țiței au fost scoase de sub controlul monopolurilor străine, redevenind un bun al țării.

Angajat pe calea transpunerii în practică a unor importante programe de dezvoltare și modernizare, poporul irakian are nevoie, ca, de altfel, toate națiunile din regiune și din lume, de o pace trainică — ceea ce pune în evidență, încă o dată, necesitatea reglementării definitive, pe calea tratativelor, a conflictului din zona Golfului.

Între Republica Socialistă România și Republica Irak s-au statornicit relații de prietenie și colaborare, poporul român urmărind cu interes și simpatie eforturile depuse de poporul irakian pentru consolidarea independenței, pentru progres economic și social. O contribuție hotărîtoare la cursul ascendent al conlucrării româno-irakiene au avut-o întîlnirile la nivel înalt, care au deschis perspective rodnice acestei conlucrări, pe cele mai diverse planuri, în interesul reciproc al cauzei păcii și înțelegerii internaționale.

SAO TOME ȘI PRINCIPE

Repere ale dezvoltării

La 12 iulie, poporul Republicii Sao Tome și Principe sărbătorește împlinirea a 14 ani de la proclamarea independenței naționale.

Stat situat la 200 km de coasta Gabonului, în Golful Guineei, Sao Tome și Principe este un arhipelag vulcanic, cu o suprafață de 964 kmp și o populație de aproximativ 100 000 de locuitori, care se ocupă cu agricultura și pescuitul. Insulele au fost luate în stăpînire de Portugalia în 1484 și transformate efectiv în colonie în 1522. După aproape 400 de ani, în 1951 Portugalia le declară provincie de peste mări. În iunie 1975, a fost proclamată independența națională ca urmare a succesului luptei organizate și conduse de Mișcarea de Eliberare din Sao Tome și Principe (MLSTP). O dată cu obținerea independenței, obiectivele principale care au stat în fața poporului saotomez au fost legate de înfăptuirea reformei agrare, naționalizarea plantațiilor de cauciuc și de cacao, sporirea producției alimentare, valorificarea tuturor resurselor naționale, construirea unor unități industriale, dezvoltarea învățămîntului și ridicarea nivelului de viață, de ocrotire a sănătății.

În spiritul politicii sale de solidaritate cu popoarele care au pășit pe calea dezvoltării de sine stătătoare, România socialistă urmărește cu simpatie eforturile depuse de poporul acestei țări pentru consolidarea independenței și făurirea unei vieți noi. Între România și Sao Tome și Principe s-au statornicit relații de colaborare încă din prima zi a proclamării tinerei republici, cele două țări stabilind relații diplomatice la nivel de ambasadă. Un moment de seamă în evoluția relațiilor bilaterale l-au reprezentat convorbirile la nivel înalt, care au deschis rodnice perspective conlucrării dintre cele două țări, în interesul reciproc, al păcii și înțelegerii internaționale.

UN NOU SERIAL

Din culisele celui de-al doilea război mondial

„Omul care a indicat ziua Z"

Pe măsură ce accesul la unele arhive a devenit mai larg, au apărut noi clarificări și elemente referitoare la activitatea unor oameni ce au acționat „din umbră" în preajma și în timpul celui de-al doilea război mondial, împotriva fascismului. Unul dintre aceștia a fost agentul secret sovietic Richard Sorge.

Activitatea lui Sorge, ca și a atîtor altora ca el, s-a desfășurat cu intensitate maximă în perioada tulbure, de deosebită gravitate, ce a urmat pactului Ribbentrop-Molotov, din 1939, care, departe de a fi descurajat intențiile agresive ale Germaniei naziste, a contribuit, dimpotrivă, la stimularea lor, la declanșarea pustiitoarei conflagrații mondiale. În lumina lecțiilor istoriei, dezvăluirea elementelor de acum cinci decenii capătă semnificații deosebite. Neluate în seamă la vremea respectivă, avertismentele despre iminența ofensivei naziste asupra Uniunii Sovietice, prețioasele informații oferite, în acest sens, de Sorge constituie, în continuare, un amplu material de studiu și de meditație istorică.

La sfîrșitul lui decembrie 1940, Sorge — scria, recent, revista sovietică „Sputnik" — comunică superiorilor săi că 80 de divizii germane se concentraseră de-a lungul frontierei sovietice și că naziștii aveau intenția să ocupe teritoriul sovietic și să împingă frontiera pînă la linia Harkov-Moscova-Leningrad. În aprilie și mai 1941, Sorge informează că Statul Major German a încheiat pregătirea campaniei împotriva Uniunii Sovietice. El indica și data agresiunii — 20 iunie 1941. Aceasta a avut loc la 22 iunie 1941. Alături de alte informații similare provenite de la o serie de alți agenți sovietici sau din surse străine, radiogramele lui Sorge n-au avut nici un ecou.

Tîrzie, recunoașterea oficială a activității lui Sorge a trebuit să aștepte mulți ani după încheierea războiului. În numărul său din 6 noiembrie 1964, ziarul „Pravda" scria: „Abia după 20 de ani s-au creat condițiile care permit să se spună adevărul despre Sorge. Meritele lui excepționale față de patrie — bărbăția și curajul lui sînt prețuite așa cum se cuvine. Prin decretul Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., din 5 noiembrie 1964, tovarășului Richard Sorge i-a fost acordat, post-mortem, titlul de Erou al Uniunii Sovietice. Oamenii de bună credință își amintesc cu recunoștință de comunistul internaționalist, de înflăcăratul antifascist și luptător pentru pace — agentul sovietic Richard Sorge. Faptele eroice săvîrșite în numele unor idealuri înalte nu pot fi șterse de trecerea vremii, rămîn nemuritoare. Eroismul lui Sorge a trezit un ecou adînc și fierbinte în inimile oamenilor sovietici. E imposibil să găsești, în această imensă țară, un singur om care să nu știe cine a fost Sorge".

„Dosarul Sorge" este, însă, departe de a fi închis. După încă un sfert de veac, în rubrica sa „Cartea lumii", revista „Sputnik", mai sus amintită, a publicat, în mai a.c., un amplu grupaj de documente sub titlul „22 iunie 1941, o agresiune neașteptată?", în care revine des la telegramele transmise de Richard Sorge. De asemenea, cu cîteva luni mai înainte, în seria „Romane care n-au fost scrise", scriitorul Iulian Semenov se referă pe larg la „omul care a indicat ziua Z". Sînt doar cîteva din lucrările dedicate lui Sorge și rețelei conduse de el.

Într-adevăr, activitatea desfășurată de Richard Sorge, în timpul celui de-al doilea război mondial, în Japonia, succesele excepționale obținute de el și rețeaua pe care a condus-o (formată din: Max Klausen și soția sa, Anna, de origine germană, iugoslavul Branko Vukelici și japonezii Ozaki Hotsumi și Miyagi) au stîrnit interesul serviciilor de informații, al istoricilor și, bineînțeles, al opiniei publice. Cititorii români s-au întîlnit cu Sorge în paginile cărții semnate de Nikolae Koleșnikov, tradusă în limba română în 1977, intitulată „Sorge, așa cum a fost el". De această dată, vă propunem cîteva extrase din lucrarea THE CASE OF RICHARD SORGE (Cazul lui Richard Sorge), publicată la Londra, sub semnătura a doi istorici: F. W. DEAKIN și G. R. STORRY. Această vastă monografie (peste 400 pagini), bazată pe o solidă documentație, prezintă viața și activitatea celui care a intrat în istoria spionajului, devenind, sub anumite aspecte, chiar o legendă. Autorii au folosit materialele publicate de japonezi (documentele anchetei și procesul intentat lui Sorge), arhivele Ministerului de externe german, declarații și mărturii inedite, rezultate din anchetele oficiale întreprinse de germani la vremea respectivă, numeroase interviuri luate de autori unor persoane marcante, care au supraviețuit acestei drame, presa din Uniunea Sovietică, Iugoslavia, R. D. Germană, din anii 1964—1965. Investigațiile în „cazul Sorge" i-au obligat pe autori să se deplaseze din Japonia în R.D.G. și R.F.G., din Franța în Statele Unite, pentru obținerea de noi informații. De-a lungul a trei ani, ei i-au căutat și i-au intervievat pe cei care aveau cunoștințe directe, fie și sumare, despre cele întîmplate în acei dramatici ani, despre succesele excepționale ale rețelei conduse de Sorge în Japonia și despre sfîrșitul său tragic.

Richard Sorge s-a născut la 4 octombrie 1895, în micul orășel Adjikend, situat în apropiere de Baku, în cîmpiile petrolifere ale Caucazului. Tatăl său, Adolf Sorge, era inginer specialist în lucrări miniere, la uzinele companiei „Rotchilt". Mama sa, Nina Kobeleva, era rusoaică, descendenta unei familii de muncitori. Cînd Richard împlinește patru ani, familia sa revine în Germania și se stabilește într-o locuință somptuoasă din Lichterfeld, o suburbie a Berlinului. Richard era cel mai mic dintre cei nouă copii și al patrulea dintre băieți. Urmează liceul din Lichterfeld, pe care îl termină în august 1914. Avea aproape 19 ani. La 11 august acel an, se înscrie voluntar într-unul din centrele militare de recrutare din Berlin și, după o scurtă perioadă de instrucție, este trimis la un batalion din Regimentul 3 artilerie de cîmp, iar, peste o lună, se află în focul luptelor din Flandra. Rănit serios la piciorul drept, este trimis la Berlin, la spitalul militar. În martie 1916, este retrimis pe front, acum în est, dar peste trei săptămîni este din nou rănit, de astă dată foarte grav. Pentru faptele sale de vitejie este decorat cu „Crucea de Fier", clasa a II-a. În octombrie 1916, se înscrie ca student la Facultatea de științe economice a Universității din Berlin. Începe să studieze clasicii socialiști și comuniști, atît pe cei germani, cît și pe cei ruși. Studiază, de asemenea, lucrările filozofilor greci ai antichității, dar și pe Hegel, „ca o scară spre marxism". În 1918, este demobilizat și se mută la Universitatea din Kiel. Aici, convingerile lui revoluționare se consolidează și preocupările sale intelectuale iau amploare. Îl împinge, poate, și faima unchiului său, Friedrich Sorge, activist de seamă al mișcării muncitorești internaționale, discipol al lui Marx și Engels, autor al multor lucrări sociologice și politice. (Friedrich Sorge a fost prieten apropiat al lui Marx și Engels; a participat la răscoala din 1849 din Baden și, după înăbușirea ei, a emigrat, întîi, în Elveția și, apoi, în America. Fr. Sorge a devenit organizatorul secției americane a Internaționalei I, iar la Congresul de la Haga, din 1872, a fost ales secretar al Consiliului General). În orașul Kiel, Richard se numără printre organizatorii exploziei revoluționare din acest mic oraș marinăresc. Se alătură aripii de stînga a Partidului Social-Democrat Independent. Va crea, în cadrul universității, o organizație socialistă studențească, a cărei activitate o va conduce. După eșecul revoluției de la 3 noiembrie 1918 nu mai poate rămîne la Kiel și se mută la Hamburg, unde îl cunoaște pe Ernst Thälmann, secretarul organizației comuniste din Hamburg. Către sfîrșitul anului 1918, devine membru al Partidului Comunist German. La începutul anului 1919, își termină lucrarea de doctorat în științe politice, pe care a susținut-o, cu mult succes, în luna august a aceluiași an, cu mențiunea „summa cum laude". Pleacă la Aachen, ca asistent al prof. Gerlach la catedra de științe economice, desfășurînd în paralel o susținută activitate revoluționară.

În 1924, participă la Congresul al IX-lea al P.C.G. și are sarcina de a se ocupa de delegația sovietică. Îi cunoaște atunci pe Manuilski, Lozovski, Kuusinen, Piatnițki. Prețuindu-l în mod deosebit, Ernst Thälmann îl ia cu el la Moscova și, în 1925, devine membru al P.C. al U.R.S.S., ales de comitetul raional Hamovniki din Moscova. În 1929 este trimis în China, la Shanghai, în prima sa misiune de agent de informații. Aici va lucra cu Max Klausen, viitorul său colaborator din Japonia, și, tot aici, îl întîlnește și se împrietenește cu Ozaki Hotsumi, pe atunci corespondent de *presă al ziarului „Osaka Asahi“. În China, Sorge trebuie să-și concentreze activitatea asupra structurii sociale și politice a guvernului din Nankin, condus de Cian-Kai-Și, în special asupra puterii sale militare, a diferitelor grupuri și fracțiuni regionale din China care se opuneau guvernului de la Nankin, asupra politicii chineze duse de Marea Britanie și Statele Unite și, în general, asupra agriculturii și industriei chineze. În ceea ce privește „acoperirea“ sa, Sorge urma să călătorească cu un pașaport legal, eliberat de guvernul german, pe numele lui adevărat. Se menționa că ocupația sa era aceea de scriitor. În noiembrie 1929, el părăsește Moscova cu destinația Berlin. Aici, el semnează două contracte care l-au consacrat ca gazetar care nu aparținea nici unei grupări politice. Este definitivat un aranjament cu o editură care tipărea o revistă de sociologie. Al doilea contract este încheiat cu ziarul agrar „Die Getreide Zeitung“. Prin mijlocirea editorului acestei publicații, dr. Justus Schloss, prieten cu Felix Weil, directorul Institutului de Cercetări Sociale din Frankfurt, unde lucrase în 1924, Sorge obține o recomandare din partea direcției de presă a Ministerului de externe german, datată 28 noiembrie 1929, către Consulul General din Shanghai. Sorge părăsește Berlinul și călătorește singur, via Paris, către Marsilia. Apoi, prin Suez, Colombo și Hong Kong, pînă la Shanghai, unde debarcă în ianuarie 1930. Astfel începe extraordinara și dramatica „saga“ a lui Richard Sorge în Orientul Îndepărtat.*

G.B.

Prolog

Ambasadorul și corespondentul

Joi, 23 octombrie 1941, la ora 5, ambasadorul german la Tokio, generalul-maior Eugen Ott, trimite Berlinului o telegramă strict secretă prin care informa Ministerul de externe despre arestarea dr. Richard Sorge, corespondentul special în Japonia al principalului ziar german „Frankfurter Zeitung“, precum și a conaționalului său, Max Klausen. Cei doi fuseseră reținuți în urmă cu șase zile de poliția japoneză sub acuzația de a fi implicați într-o acțiune de înaltă trădare.

Această știre alarmantă ajunsese la ambasada germană mai intîi sub forma unor zvonuri, dar, ca urmare a demersurilor repetate, ea este confirmată de Ministerul de externe nipon. Reprezentanți ai diplomației nipone au confirmat că, într-adevăr, arestarea avusese loc, solicitînd ca știrea să rămînă, deocamdată, confidențială.

„Ca răspuns la insistentele întrebări — menționează în telegramă ambasadorul german —, Ministerul de externe nipon a informat oficial că Sorge și Klausen sînt acuzați de a fi întreținut legături cu o terță persoană prin intermediul unor cetățeni japonezi. Am solicitat ca rezultatele la zi ale interogatoriului să ne fie comunicate, dar, deoarece ancheta se află încă în desfășurare, acest lucru nu a fost admis“.

Dr. Richard Sorge era o personalitate bine conturată, deși controversată, în cadrul coloniei germane din Tokio. El sosise în Japonia în septembrie 1933 și se bucura de o reputație remarcabilă ca specialist în probleme chineze — fusese anterior corespondent la Shanghai al unor ziare germane —, precum și de o remarcabilă prezentare făcută de reprezentanți ai diplomației germane din Berlin, membrilor ambasadei din Tokio, precum și Ministerului de externe al Japoniei.

În cadrul limitat și apăsător al comunității europene din capitala asiatică, noul venit este acceptat cu repeziciune. Informațiile sale versate și vaste despre China sînt asimilate cu plăcere în cercurile ambasadei germane ; cunoștințele militare — în primul război mondial, făcuse parte dintr-un regiment de elită și obținuse Crucea de Fier clasa a II-a — îl ajută, de asemenea, să cucerească simpatia ambasadorului și a atașaților săi.

În calitate de corespondent al ziarului „Frankfurter Zeitung“, Sorge se angajează cu seriozitate și conștiinciozitate în activitatea profesională, cîștigîndu-și respectul colegilor săi, devenind, în timp foarte scurt, un reporter de invidiat al subtilei, dar, în același timp, ostilei lumi politice japoneze. Vizitele sale la oficialitățile germane confirmau, frecvent, părerile cu care fusese aureolat la sosirea sa din Germania.

Richard Sorge era, așadar, o personalitate în conglomeratul uman al orașului Tokio.

Colonia germană din Tokio, destul de izolată, la celălalt capăt al lumii, de evenimentele care se derulau în Germania, reprezenta, totuși, un microcosmos al unei societăți existente înainte ca Hitler să fi preluat puterea în ianuarie 1933. Opiniile antinaziste puteau fi încă exprimate, deși cu prudență. Anumite familii germane de origine evreiască, stabilite în Japonia, nu erau brutalizate. În cercurile intime ale comunității lipsea acel ton nazist fanatic și dominator. Însuși ambasadorul era cunoscut pentru atitudinea lui moderată.

Deseori, Sorge manifesta un gen de radicalism eretic, specific unui „outsider“, dar, în bună parte, această atitudine putea fi apreciată ca o expresie germană specifică, în general, foștilor combatanți de pe fronturile de luptă ale primului război mondial. În același timp, în anul 1934, la scurtă vreme după sosirea sa în Japonia, Sorge se alătură, cu prudență, filialei de peste mări a partidului nazist, iar, trei ani mai tîrziu, va deveni membru al Asociației ziariștilor naziști.

Știrea privind arestarea acestui distins ziarist este întîmpinată cu o totală neîncredere în cercurile germane din Tokio. Colegii săi, corespondenții de presă germani, redactează un memoriu pe care-l trimit ambasadorului, exprimîndu-și sprijinul unanim în favoarea lui Sorge și neîncrederea în acuzațiile ce i se aduceau. Ei expediază pachete în închisoare și solicită, în repetate rînduri, permisiunea de a-l vizita. Cererile lor sînt, evident, refuzate ; doar ambasadorului și consilierului său li se aprobă, cu anumite rezerve, o întrevedere oficială numai pentru cîteva minute, „ca o favoare specială și unică“, și numai după un ferm protest făcut noului prim-ministru japonez, generalul Tojo *[generalul Hideki Tojo (1884—1948), prim-ministru al Japoniei în perioada 18 octombrie 1941 — 19 iulie 1944, n. trad).*

Generalul Ott, ca și compatrioții săi din capitala japoneză nu puteau să accepte versiunea oficială, potrivit căreia Sorge era suspectat de trădare. Îl cunoștea din 1934, cînd Ott deținea funcția de atașat militar în Japonia. Sorge fusese un vizitator permanent al ambasadei și o distinsă prezență în anturajul ambasadorului. Ei jucau deseori șah, cinau împreună, luau micul dejun în incinta ambasadei și călătoreau prin Țara Soarelui Răsare.

Părerile lui Sorge și sursele de informați erau acceptate și discutate în cercul restrîns al ambasadorului și consilierului său. El era tratat ca un prieten personal, ca un compatriot pe care te puteai bizui.

După izbucnirea războiului în Europa, Sorge a fost invitat să editeze buletinul de știri al ambasadei germane ; în acest scop, el ocupă un birou fastuos în incinta ambasadei, unde primea telegramele oficiale de presă trimise de la Berlin. Pentru aceste servicii primea o remunerație formală. Ziarist întreprinzător, fost militar cu o strălucită carte de vizită, Sorge își stabilise relații apropiate cu atașații militari și navali și împreună cu ei făcea schimb de opinii sau de materiale privind problemele tehnice specifice profesiunii lor.

Părea de neconceput ca un om cu o asemenea reputație și cu asemenea legături sociale să fie subiectul acestor acuzații. Colegul său de suferință, Max Klausen, era, însă, necunoscut ambasadei germane din Tokio.

Prima reacție a generalului Ott, în momentul aflării acestei știri, se limitase la faptul că acești oameni erau victimele unor intrigi antigermane, zămislite în cercurile suspuse japoneze. În telegramă, Ott menționa :

„Părerile personalului ambasadei și ale cetățenilor germani sînt unanime în a considera că suspiciunea este deplasată. După cum foarte bine știu, Sorge a fost în legătură cu un informator, care avea acces în cercul prințului Konoye“ *[prințul Fuminaro Konoye (1891—1945), prim-ministru al Japoniei de la 22 iulie 1940, pînă la 18 octombrie 1941, n. trad.]*, primul ministru al Japoniei, al cărui guvern tocmai căzuse.

În timpul acelor zile de octombrie ale anului 1941, între Japonia și Statele Unite se desfășurau negocieri de importanță crucială, care urmau să decidă pacea sau războiul în Orientul Îndepărtat. Anumite informații confidențiale privind evoluția acestor discuții, „cunoscute ca reprezentînd un secret de stat, au fost obținute de Sorge. Iată de ce — explică generalul Ott — există posibilitatea unui act de intrigă sau răzbunare politică în care Sorge a fost implicat. După cum se cunoaște aici, grupul potrivnic nouă exercită, în continuare, multă influență în poliție și printre oficialii Ministerului de interne și de justiție ; deci, noi nu putem exclude posibilitatea ca motivul principal, care stă în spatele procedurilor intentate împotriva lui Sorge, să fie un puternic sentiment antigerman“. Elementele angajate în această luptă din spatele scenei vieții politice japoneze puteau foarte bine să fi pus la cale o dramatică și scandaloasă provocare. Telegrama ambasadorului german către Berlin ajunge la departamentul politic din Ministerul de externe în primele ore ale zilei de 24 octombrie (ora europeană). Funcționarul care răspundea de biroul respectiv și care lucrase la ambasada din Tokio consemnează într-o notă: „Richard Sorge aparține celui mai apropiat anturaj al ambasadorului Ott. În cercurile conducătoare japoneze se cunoaște foarte bine că Sorge își formase deja strînse legături cu ambasadorul încă de pe vremea cînd acesta era atașat militar. Sorge este considerat ca unul dintre cei mai buni experți privind Japonia, deși atitudinea lui critică față de țara gazdă provocase, deseori, nemulțumiri în cercurile oficiale nipone. După cum se explică în telegrama anexată, arestarea ar putea fi consecința influenței grupurilor anglofile ... care sînt nemulțumite de căderea cabinetului lui Konoye, pe care o atribuie, printre altele, amestecului german. O abordare a primului ministru Tojo, care în calitatea sa de ministru de interne controla și poliția, ar elucida cît mai curînd posibil această problemă“.

Prima mișcare pe care a întreprins-o Ministerul de externe nazist a fost să-l cheme la telefon, cu prudență, pe ambasadorul Japoniei la Berlin, generalul Oshima, prieten al lui Tojo și arhitectul unei strînse alianțe germano-japoneze, protagonist constant al intrării Japoniei în război, alături de Germania. Oricare ar fi fost aprecierile sale, Oshima și personalul nipon de la Berlin au dat în vileag prea puține date despre acest caz. Este adevărat că el primise „o telegramă din Tokio în care se preciza că problema, în speță, este de competența justiției și a poliției și, potrivit tradiției japoneze, nu se admiteau alte ingerințe sau influențe politice. În mod firesc, arestarea lui Sorge nu ar fi trebuit să perturbe relațiile externe. Poliția japoneză nu ar fi hotărît arestarea lui Sorge decît pe baza unor motive precise“. Nu este exclus ca el să fi fost acuzat de sprijin acordat mișcării comuniste japoneze. Această poziție oficială a Ambasadei japoneze la Berlin era nesatisfăcătoare. Însuși funcționarul Ministerului de externe german apreciase că acuzația era „discutabilă“. Ambasadorul Ott și personalul ambasadei se îndoiau ca Sorge — care își negase vinovăția — „să fi putut comite actele ilegale puse pe seama lui“. Berlinul considera că se impune de urgență elucidarea cazului și eliberarea lui Sorge. Se solicita și lui Oshima influența sa în acest sens.

La 31 octombrie, ambasadorul japonez păruse ceva mai comunicativ. Cu prilejul unei întîlniri „întîmplătoare“ cu funcționarul Ministerului de externe german care se ocupa de acest caz, i se destăinuise că, „din telegrama pe care a primit-o pentru informare din partea Ministerului de externe, rezultă că autoritățile japoneze de anchetă dispun de mărturii scrise privind legăturile lui Sorge cu comuniștii japonezi. Era imposibil să se intervină în procedura care se desfășura în fața tribunalului japonez, care este independent din punct de vedere politic și răspunde direct numai în fața împăratului“.

Oshima considera posibilă relația lui Sorge cu comuniștii, pentru a obține informații politice privind tendințele din cadrul guvernului japonez și ale populației, în general. Diplomatul german căruia ambasadorul îi vorbise, aprecia că și acest lucru este improbabil. El lucrase la Tokio și-l cunoscuse pe Sorge foarte bine, dar nu întrevăzuse nici o tendință sau manifestare comunistă la el.

Atît Oshima, cît și Ministerul de externe german erau preocupați ca acest caz să nu prejudicieze, într-un asemenea moment de tensiune, cursul relațiilor germano-japoneze orientat în direcția unui acord militar și politic, și, în consecință, prima reacție a lui Oshima a fost similară cu a colegilor săi germani. El conchidea că „cea mai bună soluție ar fi ca Sorge să fie lăsat să părăsească, fără obstrucții, Japonia, pentru ca dușmanul să nu poată valorifica politic acest caz. În acest sens, el va interveni în favoarea lui Sorge“.

La Tokio nu erau încă indicii că rezolvarea cazului se îndreaptă spre un făgaș favorabil. La 13 noiembrie, ambasadorul german telegrafia Berlinului că, în ciuda unor insistențe permanente, Ministerul de externe nipon nu le-a prezentat încă nici o dovadă certă asupra acuzațiilor și, deci, nu a putut face „nici un progres“ în relațiile cu Ministerul de justiție. Cercetările de fond încă nu fuseseră încheiate. Și nici cei doi arestați nu primiseră alte vizite. Deși ancheta fusese tratată în strict secret, ambasada germană aflase, totuși, de efectuarea unor arestări numeroase printre japonezi. „O înaltă oficialitate — menționează ambasadorul — ne-a informat confidențial că mai mult de trei sute de persoane au fost arestate pînă acum“.

Max Klausen este identificat prin intermediul consulatului german din Yokohama ca fiind un negustor, proprietarul unei firme de import-export, rezident în Japonia din 1935. „Pînă în prezent, consulatul nu posedă date compromițătoare privind opiniile politice ale lui Klausen sau ale soției sale“.

Dar, la 25 noiembrie, generalul Ott este în măsură să telegrafieze Berlinului o scurtă notă în limba germană, elaborată de procuratura niponă pentru ambasadă, redactată pe baza investigațiilor preliminare privind cazul Richard Sorge. Documentul fusese transmis de Ministerul de externe nipon „cu rugămintea de a fi tratat în cel mai strict secret“. Se ridica, prin această notă, cortina sinistră care îl ținuse ascuns pe Sorge din momentul arestării sale, oferind prima indicație, deși laconică, potrivit căreia el începuse să „coopereze“ cu autoritățile nipone, dînd la iveală adevărata fațetă a misiunii sale în Japonia, precum și date referitoare la antecedentele sale.

Prezentare, versiune românească și note
de Georgeta Blaj

(Va urma)

Savanții avertizează

Trăim pe o planetă fragilă!

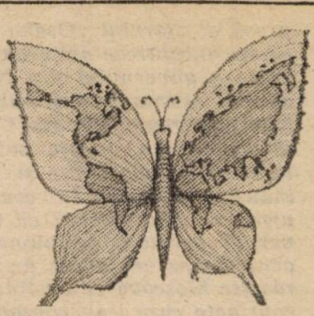

(12)

Ozonul, în actualitate

În primăvara acestui an, într-un răstimp de numai două săptămîni, au avut loc patru reuniuni internaționale consacrate ozonului. Faptul vorbește de la sine despre atenția pe care lumea începe să o acorde deteriorării stratului protector al planetei de radiațiile nocive ale Soarelui. A ajuns oare situația la un prag atît de alarmant ? Nu încă — asigură, dar cu nuanța necesară de rezervă, experții. Ei sînt însă de părere, în unanimitate, că a sosit în sfîrșit timpul pentru o mobilizare generală și pentru măsuri radicale în domeniul apărării stratului de ozon care învăluie planeta.

Fenomenul de subțiere și chiar de rupere, pe alocuri (îndeosebi la Poli) și, în anumite perioade ale anului, a învelișului protector de ozon al planetei, a fost observat de mai multă vreme. În octombrie 1979, deasupra Antarcticii era identificată o „gaură în cer“ — la propriu vorbind — în ce privește ozonul, care a continuat să se extindă de la an la an. Dar asupra pericolului, savanții avertizaseră încă mai înainte. În urmă cu 15 ani, profesorii Rowland și Molina de la Universitatea California descriau acțiunea devoratoare a substanțelor ozonicide asupra ozonului din atmosferă.

„Putem să nu știm ce e ozonul, dar nu putem trăi fără ozon“ — remarcă publicistul francez Yves Pacalet într-un articol cu caracter de popularizare științifică asupra acestei noi forme de atentat involuntar al omului la adresa naturii, dar ale cărui efecte riscă să acționeze, ca un bumerang amenințător, asupra sa însuși.

Fără ozon, acest gaz cu miros caracteristic, care ia naștere în timpul furtunilor, probabil că viața n-ar fi apărut pe Pămînt și poate că nici nu s-ar putea menține — remarcă oamenii de știință. Ozonul îmbracă sferoidul planetei într-o pătură aflată la o altitudine de 15—40 km, cu un maximum de concentrație către altitudinea de 25 km.

Dușmanii cei mai redutabili ai ozonului din atmosferă s-au dovedit a fi substanțele clorofluorcarbonice (CFC). În lumea de azi, gazele CFC se întîlnesc pretutindeni și ele sînt — sau în orice caz au fost — produse în cantități enorme. Utilizările lor sînt multiple : ca agenți gonflanți ai unor produse izolatoare (de la pernele automobilelor pînă la diversele tipuri de ambalaje) și ca solvenți în industria electronică. Avînd însușirea de a trece cu ușurință din stare lichidă în stare gazoasă, la temperatura mediului, ele servesc drept fluid refrigerant în aparatele de răcire (frigidere, congelatoare, aparate de aer condiționat). Aceeași proprietate le face să fie incluse în compoziția spray-urilor de tot felul (deodorante, parfumuri, spumă de ras etc.). CFC-urile cele mai frecvent folosite sînt cunoscute sub numele de freoni și ei sînt făcuți răspunzători pentru trei sferturi din pierderile înregistrate în pătura de ozon a planetei.

Mecanismul actului de distrugere a ozonului de către substanțele chimice ozonicide nu e încă pe deplin cunoscut, dar, în linii mari, oamenii de știință au reușit să explice fenomenul. De fiecare dată cînd sînt degajate în aer, aceste gaze, cu o compoziție foarte stabilă, care poate persista pînă la un secol, se ridică treptat pînă în păturile superioare ale atmosferei. La aceste altitudini, moleculele lor sînt sparte de către razele ultraviolete. În momentul spargerii, ele eliberează clorul, care s-a dovedit a fi un dușman de temut al ozonului. Fiecare atom de clor asaltează cîte o moleculă de ozon, pe care o transformă în oxid de clor. Acesta, la rîndul lui, se transformă imediat în oxigen, eliberînd din nou clor. Care atacă o nouă moleculă de ozon. Și așa mai departe. Cu alte cuvinte, după cum remarca un specialist, „agresorul se regenerează după fiecare victimă“. S-a calculat că un singur atom de clor este capabil să distrugă pînă la 100 000 de molecule de ozon de-a lungul unui an. Un adevărat masacru — exclamă stupefiați cercetătorii.

Dezechilibre ecologice grave în America Centrală

America Centrală, unul din punctele fierbinți ale globului, plătește un greu tribut prelungitei stări de război din această zonă. Marilor pierderi de vieți umane, deteriorării situației economice și sociale a țărilor din regiune, pericolelor de instabilitate și încordare la nivel regional și internațional li se adaugă provocarea unor serioase dezechilibre ecologice, într-o zonă apreciată pentru diversitatea sa climatică și pentru bogăția florei și faunei.

Mediul înconjurător a cunoscut o deteriorare rapidă sub efectul armelor chimice utilizate împotriva forțelor insurgente din Salvador și Guatemala, unde mari întinderi împădurite au fost transformate în deșerturi aride. Bombele „Daisy Cutters“, de fabricație americană, lansate de aviație asupra regiunilor muntoase, au adus prejudicii incalculabile florei și faunei. Aceste bombe, a căror explozie se produce aproape la nivelul solului, distrug totul în jur, provocînd grave perturbări ale lanțului ecologic. Un exemplu, din multele existente, furnizat de presa latino-americană : liliecii din zonă se hrănesc, în general, cu sîngele vitelor, fără însă ca viața acestora să fie pusă în pericol. Ca urmare a bombardamentelor masive, cirezile au fost, însă, decimate, iar „vampirii“ au fost nevoiți să se îndrepte către alte victime. Și astfel, liliecii au început să atace copiii, a căror sănătate și chiar viață este expusă unor pericole grave.

În multe state latino-americane, relatează presa din țările regiunii, împotriva forțelor insurgente este aplicată „tactica pămîntului pîrjolit“, utilizată și în Vietnam, ceea ce amenință, după aprecierea experților, să ducă la apariția unor flageluri care afectează, încă și azi, sud-estul Asiei : maladii toxice, cancer etc. În plus, zone întinse, altădată împădurite sau acoperite de culturi agricole și pășuni, au fost transformate în deșerturi aride.

Cu cîtva timp în urmă, cîteva mii de țărani hondurieni din provincia Olancho au cerut autorităților retragerea efectivelor contrarevoluționare nicaraguane care acționează de pe teritoriul Hondurasului și care intenționează să alunge numeroase familii din așezările lor în vederea realizării unor infrastructuri militare. Proiectul de construcție a unei șosele pînă în satul hondurian Sangrelaya, aflat în apropiere de frontiera cu Nicaragua, prezintă o amenințare pentru plantațiile de cafea din regiune. Un raport întocmit de Întreprinderea forestieră din Honduras arată că 10 la sută din pădurile de pin ale țării au fost distruse în timpul manevrelor militare comune honduriano-americane, iar continuarea unor asemenea acțiuni riscă să lipsească țara de cea de-a doua sursă de devize provenind din export lemnul de pin.

Presa din Honduras atrage atenția, la rîndul ei, asupra distrugerilor provocate în această țară de forțele contrarevoluționare nicaraguane, care distrug pădurile pentru a practica o agricultură de subzistență și pentru instalarea bazelor lor militare și care aduc prejudicii florei și faunei specifice regiunii prin contrabandă cu specii rare de păsări și lemn prețios (cedru și acaju). Quetzalul, pasărea cu penaj viu care figurează pe stema Guatemalei, a devenit o specie pe cale de dispariție, ca urmare a incendierii pădurilor și a răspîndirii de substanțe defoliante pe mari suprafețe.

Bilanțul dezastrelor ecologice produse de războaiele din America Centrală este, însă, departe de a fi fost evaluat în întreaga sa amploare și în ce privește consecințele sale nefaste de perspectivă.

În Antarctica, dar și în Arctica...

Rămîn, așa cum aminteam, încă multe de explicat în ce privește producerea acestui fenomen atît de preocupant. Bunăoară, de ce se produce el cu predilecție deasupra zonelor polare. După unii, explicația ar consta în faptul că, la latitudini înalte, păturile stratosferei au temperaturi de circa minus 80—90 de grade, iar microcristalele de gheață constituite în nori favorizează acțiunea distructivă a clorului. Începînd din 1979, cînd fenomenul a fost remarcat pentru prima oară deasupra Antarcticii, stratul de ozon a scăzut an de an în medie cu 5 la sută. Ulterior, fenomenul avea să atingă o intensitate neliniștitoare. În 1987, grosimea „scutului“ de ozon antarctic s-a redus brusc cu 50 la sută. În 1988, reducerea a fost mai mică, de 15 la sută, dar procesul nu s-a oprit. Fenomenul de deteriorare a stratului de ozon se înregistrează în general în cursul iernii și primăverii, după care masa de aer polar începe să se disperseze în restul stratosferei terestre și pătura de ozon se reconstituie, dar fără a mai avea grosimea din anul precedent.

În cercetările lor, oamenii de știință s-au aplecat și asupra situației din zonele arctice, unde în primăvara acestui an s-a înregistrat o adevărată ofensivă de misiuni științifice întreprinse de cercetători din diferite țări. Unele rezultate indică, și aici, prezența fenomenului, dar la o intensitate mai redusă. Deasupra Arcticii, consecințele riscă să fie însă mult mai grave decît la polul austral al planetei, dat fiind că în Marele Nord trăiesc permanent milioane de oameni. Vestea proastă în ce privește Arctica a fost adusă la cunoștința generală la 17 februarie anul acesta, o dată cu reîntoarcerea de la Polul Nord a unei expediții americano-britanice. S-a constatat că diminuarea stratului de ozon este aici de 20 la sută. „Nu este încă o ruptură, dar am fost neplăcut surprinși de a găsi întrunite în stratosferă toate condițiile pentru ca un asemenea fenomen să se producă foarte curînd“ — avertizează Robert Warson, specialist al NASA. S-a constatat, de pildă, că proporția de clor în atmosfera arctică a fost în această primăvară de 50 de ori mai mare decît cea înregistrată în mod obișnuit.

Savanții apreciază, așadar, că situația este tot mai preocupantă. Dacă actuala tendință va persista, estimează ei, cantitatea de ozon din stratosferă ar putea scădea pe ansamblul globului — deci nu numai la Poli — cu aproximativ 40 la sută.

Ce ar însemna de fapt aceasta ? Pentru a sensibiliza conștiința generală, săptămînalul „Paris Match“ recurgea la un scenariu menit să șocheze.

Să presupunem — scrie săptămînalul francez — că specialiștii care studiază păturile superioare ale atmosferei n-ar fi observat nimic. Sîntem în anul 2020. Începutul este, într-un fel, asemănător cu cel al maladiei SIDA. Medicii încep să fie încercați de neliniște. Ei constată înmulțirea cazurilor de cancer al pielii, mai ales a celor mai grave forme ale maladiei. Dermatologii nu mai înțeleg nimic. Nu este SIDA, virusul ei este deja cunoscut. Au loc consultări, se propun diverse ipoteze în congrese. Unii opinează că ar fi vorba de o consecință pe termen lung a modului de bronzare. Explicația nu este însă suficientă : prea mulți bolnavi, inclusiv printre copii, inclusiv în țările nordice, unde soarele nu e puternic. Dar cancerul pielii nu este singura afecțiune care cunoaște o recrudescență considerabilă. Oftalmologii remarcă faptul că și cataracta face ravagii. Și de asemenea, ca în cazul SIDA, la unii pacienți se constată o prăbușire a sistemului imunitar. Nu este însă vorba de maladii ale omului. Și animalele sînt afectate de grave deficiențe imunitare, cancer, malformații ale foetușilor. Plantele suferă mutații genetice curioase. Culturile agricole sînt deficitare. Productivitatea cerealelor și a soiei e catastrofală, ceea ce face să se profileze tot mai amenințător spectrul unei crize alimentare. În mediul marin, un alt fenomen neliniștește biologii : planctonul vegetal, ca și cel animal, se rarefiază, și o dată cu el peștii și toate celelalte animale superioare care depind direct sau indirect de plancton.

...Iată deci ce s-ar putea întîmpla în jurul anului 2020 dacă lucrurile ar continua ca pînă acum — avertizează „Paris Match“. Adică, dacă intensitatea radiațiilor ultraviolete ar spori ca urmare a deteriorării păturii de ozon din atmosferă și care funcționează ca un scut protector împotriva acțiunii cancerigene și mutagene a acestor radiații.

Ozonul este singurul scut de care dispune planeta împotriva razelor ultraviolete — B (UV-B). Se apreciază că pierderea a 1 la sută din pătura de ozon are ca efect sporirea cu 2 la sută a UV-B și, apreciază savanții, ca urmare, o creștere de 4—6 la sută a cazurilor de cancer al pielii. Statisticile la nivel mondial arată, într-adevăr, că, în ultimii ani, numărul cazurilor de cancer al pielii au sporit simțitor în lume, chiar dacă nici un studiu medical nu a putut stabili o legătură cauzală directă între această situație și deteriorarea păturii de ozon din stratosferă.

Primele măsuri

Avertismentele savanților sînt, de aceea, tot mai mult luate în serios. În septembrie 1987, la Montreal, în Canada, era semnat un acord internațional privind reducerea folosirii CFC cu o treime pînă la sfîrșitul secolului. Între timp, misiunile de observare științifică s-au multiplicat ; fizicienii, chimiștii și informaticienii au inițiat proiecte comune, oamenii de știință și industriile au început să se preocupe de căutarea unor înlocuitori ai substanțelor ozonicide, oamenii politici s-au aplecat și ei asupra fenomenului. Bătălia pentru ozon este astăzi angajată pe toate fronturile. Este însă o bătălie dificilă, pentru că în 1987 comerțul mondial cu substanțe ozonicide înregistra un volum de peste 2 miliarde de dolari. Din producția mondială, S.U.A. și țările Pieței comune dețin, fiecare, cîte 35 la sută, iar Japonia 12 la sută. Iar legea concurenței și a profitului capitalist își spune și aici cuvîntul. După semnarea protocolului de la Montreal, prin care s-au fixat limite în ce privește producția de CFC, marile firme occidentale producătoare au început să transfere unități de producție din ţări dezvoltate în ţări în curs de dezvoltare care pînă atunci produceau puţin sau nu produceau deloc asemenea substanţe. Acceptînd ofertele firmelor occidentale de instalare a unor fabrici producătoare de CFC, aceste ţări ajung să fie puse în faţa unor mari dificultăţi în ce priveşte respectarea prevederilor protocolului de la Montreal. Iar experţii ştiinţifici ţin să atragă atenţia şi asupra faptului că aceste prevederi sînt, încă de pe acum, insuficiente pentru a împiedica distrugerea, în continuare, a stratului de ozon. Cercetătorul Joseph Farman, cel care a descoperit gaura de ozon din Antarctica în 1985, avertizează : „Chiar în condiţiile aplicării stricte a protocolului de la Montreal,. ţinînd seama de cantităţile de CFC şi alte substanţe ozonicide emise deja de mulţi ani, gaura de deasupra Antarcticii va reapărea anual timp de cel puţin o jumătate de secol“.

Iată de ce, preocuparea faţă de deteriorarea stratului de ozon avea să sporească după semnarea Protocolului de la Montreal. Mai ales că „după Montreal — explica Mustafa Tolba, directorul executiv al PNUE — breşa de ozon a crescut de două ori mai repede decît se estimase“. Ca urmare, la sfîrşitul lui aprilie — începutul lui mai anul acesta, la Helsinki se desfăşura o nouă reuniune internaţională care ajungea la un acord, realizat prin unanimitate, asupra eliminării totale a CFC pînă cel tîrziu în anul 2000. Prin „Declaraţia asupra protecţiei păturii de ozon“, cele 81 de state participante la reuniune au convenit de asemenea „să faciliteze accesul ţărilor în curs de dezvoltare la informaţiile ştiinţifice, rezultatele cercetărilor şi pregătirile adecvate şi să încerce să stabilească mecanisme de finanţare corespunzătoare pentru a facilita transferul de tehnologii şi înlocuirea echipamentelor la un cost minim pentru toate ţările în curs de dezvoltare“. Pentru transpunerea în fapt a acestor prevederi, reuniunea de la Helsinki a hotărît crearea unui grup de lucru însărcinat cu examinarea, pînă în anul viitor, a mecanismelor adecvate de asistenţă pentru lumea a treia, care să includă şi finanţarea prin intermediul unui fond internaţional.

Acceptînd aceste prevederi, statele occidentale industrializate nu au făcut decît să recunoască faptul că o reducere, doar de către ele, a utilizării gazelor CFC nu va servi la nimic dacă nu vor fi adoptate măsuri similare şi în ţările în curs de dezvoltare. „Astfel se face — comenta agenţia spaniolă EFE — că ele au acceptat pentru prima dată că naţiunile bogate au obligaţia morală de a ajuta statele în curs de dezvoltare pentru ca acestea să nu trebuiască să-şi frîneze programele de dezvoltare şi să poată înlocui produsele, cu un cost de fabricaţie redus, care conţin CFC prin alte produse“.

În adoptarea acestei atitudini mai receptive de către ţările occidentale industrializate, un rol important l-au avut, desigur, şi criticile tot mai energice care le-au fost aduse din partea ţărilor în curs de dezvoltare. „Ţările industrializate — declara reprezentantul Chinei la o recentă reuniune consacrată ozonului — au profitat mulţi ani de energie şi de mînă de lucru ieftină şi au acumulat bogăţii considerabile cu preţul poluării şi degradării mediului. La rîndul său, preşedintele Kenyei cerea ţărilor occidentale industrializate „să preia pe seama lor, pe o bază echitabilă cu ţările mai puţin industrializate, o parte a poverii protecţiei stratului de ozon“. În sfîrşit, ministrul pentru protecţia mediului şi al pădurilor din India aducea critici aspre ţărilor occidentale pentru faptul că promisiunile lor privind asistenţa tehnologică în acest domeniu sînt foarte vagi. El sublinia că „plata facturii pentru poluarea mediului trebuie să revină autorilor ei“.

După reuniunea de la Helsinki, directorul executiv al PNUE îşi exprima, de aceea, satisfacţia pentru faptul că „participanţii au recunoscut exigenţele şi interesele legitime ale ţărilor în curs de dezvoltare. Noi trebuie să ne asigurăm — adăuga el — că eliminarea CFC nu afectează dezvoltarea acestor ţări. Programele de asistenţă financiară şi tehnică, în acest sens, vor trebui axate pe proiecte de transfer de tehnologii, pentru a se permite acestor ţări să evite etapa folosirii unor tehnologii care ar fi dăunătoare ozonului“.

Măsurile adoptate pînă acum împotriva pierderii ozonului din stratosferă nu au putut fi — cel puţin deocamdată — decît preventive, întrucît CFC şi celelalte substanţe ozonicide, odată dispersate, nu mai pot fi împiedicate în acţiunea lor distructivă. Iar despre înlocuirea ozonului distrus nici nu poate fi vorba. Un cercetător de la Universitatea Alabama apreciа că, pentru acoperirea pierderilor de ozon de pînă acum, ar trebui injectate zilnic în stratosferă, timp de un secol, cîte 5 000 de tone de ozon. Ceea ce, practic, este imposibil. Singura măsură la îndemînă — şi care a fost de altfel convenită — este, deocamdată, interzicerea producţiei de CFC şi a celorlalte substanţe ozonicide (producţia lor anuală este estimată la 1,1 milioane tone). Interzicerea presupune însă găsirea de înlocuitori, ceea ce, în cazul aerosolilor (care reprezintă circa un sfert ce au în compoziţie CFC), pare să se fi rezolvat mai uşor, cel puţin din punct de vedere tehnologic. Se caută formule şi pentru înlocuirea sa ca gaz refrigerant şi ca solvent. În ce priveşte alte substanţe ozonicide, cum sînt de pildă halonii, încă nu există — deocamdată cel puţin — nici un înlocuitor.

„Deteriorarea păturii de ozon — releva săptămînalul «Paris Match» — nu este decît una din foarte marile probleme ale mediului cărora trebuie să le facem faţă. Să nu uităm, desigur, distrugerea pădurilor tropicale, ploile acide, creşterea concentraţiei de gaz carbonic din atmosferă etc. Dar ea este probabil ameninţarea care impresionează cel mai mult. Pentru că ea vine din cer, de sus, pentru că planează asupra noastră“.

Corneliu Vlad

(Va urma)

Punctul mort...

„Ne-am săturat de acest punct mort.“ Formularea aparţine preşedintelui american şi nu reprezintă altceva decît constatarea unei evidenţe regretabile. Sau, mai mult decît atît : decizia de a se pune punctul pe „i“ într-un domeniu care apasă pe toată lumea.

Despre poluare se vorbeşte de mult şi nu fără motiv. Stricarea mediului înconjurător, dincolo de tragediile spectaculoase care o marchează şi o vor mai marca, este o nenorocire de fiecare clipă, insistentă şi atotcuprinzătoare. Este o permanenţă, o dimensiune constantă a civilizaţiei de pînă acum cu efecte ireparabile sau greu reparabile. Zdruncinarea echilibrului ecologic, realizată fie cu mijloace paşnice, fie prin război, reprezintă, pînă la urmă, tot un atentat la adresa omenirii întregi. Pînă una-alta, în Statele Unite, 20 de milioane de tone de bioxid de sulf se emit stihinic şi consecvent, spre bolta cerului de unde se reîntorc pe pămînt, stihinic şi consecvent, sub formă de ploi acide. Acest ciclu infernal, la care se adaugă numeroase alte „ingrediente“ ale poluării celei de toate zilele, compun o realitate alarmantă, analizată asiduu şi abordată în termeni din ce în ce mai fermi, ceea ce indică un grad firesc de exasperare din partea acelora care, administrînd realitatea, încearcă să o şi corijeze.

Fără îndoială, este binevenită concluzia că lucrurile au ajuns într-un punct mort. În general, punctul mort relevă nu numai eşuarea completă într-un domeniu, dar şi şansa de a transforma sfîrşitul într-un început. A trage o concluzie care se impune este ultimul pas din lungul marş al analizelor şi sintezelor şi primul din lungul marş al deciziilor concrete. Între evoluţie şi revoluţie pe acest teren minat al soluţionării dosarului poluării este o diferenţă la fel de netă ca şi în oricare alt sector al vieţii. Poţi ataca birocratic, lent şi cordial sau neiertător, tranşant şi cu rezultate rapide. În spatele poluării, ca şi în spatele înarmării se află un vast labirint de culise, de meandre financiare şi nu numai atît, de interese şi strategii. Un program antipoluant ca şi un program de dezarmare implică reduceri simţitoare pentru profiturile unei minorităţi abile şi lacome în favoarea opiniei publice. Adică în favoarea unei mase răbdătoare, cuminţi şi modeste care de zeci de veacuri se lasă — e drept cu unele scurte pauze — încălecată, minţită, devitalizată. „Punctul mort“ nu reprezintă nici o compresie dramatică regizată de o opinie publică sufocată de poluare şi adusă în pragul isteriei şi nici concluzia fabricanţilor de poluare ajunşi în criză de altruism. Punctul mort este un stadiu obiectiv şi rece, un prag critic fizic la care a ajuns, pur şi simplu, planeta. A-l conserva în stadiul actual, a accepta politica braţelor încrucişate înseamnă a vota pentru sfîrşitul paşnic al civilizaţiei. Nu merită să militām pentru un asemenea final penibil şi evitabil, mai ales cînd s-a reuşit ca sfîrşitul sîngeros, termonuclear sau convenţional, să nu devină operaţional.

Hotărîrea logică — deşi în multe privinţe tardivă — de a contracara un ravagiu bine cunoscut în toate articulaţiile, cauzele şi determinările sale este, indubitabil, un pas bun. Mă întreb, însă, dacă înarmările care au acelaşi program de cauze şi efecte, prea bine înţeles de toată lumea, nu merită o soartă asemănătoare. În definitiv, pofta legitimă a omenirii de a trăi este aceeaşi indiferent de natura pericolului care o pîndeşte. Or, „punctul mort“ în acest prea dezbătut domeniu este de mult şi într-un mod îngrijorător la ordinea zilei...

Radu Budeanu

POSTA REDACTIEI

Schimbări

I. Vlad, Tîrgoviște. Despre schimbările în conducerea democraților din Camera Reprezentanților, revista noastră a scris în nr. 25 a.c. Revenim, la solicitarea dv., cu cîteva detalii. Richard Gephardt, candidat fără succes la învestitura Partidului Democrat pentru alegerile prezidențiale de anul trecut, a fost ales lider al majorității democrate în Camera Reprezentanților a Congresului S.U.A., în locul lui Thomas Foley, care a devenit președintele Camerei. William Gray (Pennsylvania) a fost ales pe locul al treilea în ierarhia democrată, cu rolul de organizator al majorității. Ales cu 181 voturi împotriva lui Ed. Jenkins (Georgia), care a obținut doar 76 de voturi, Richard Gephardt (Missouri), cunoscut pentru pozițiile sale dure în materie de comerț internațional, ocupă astfel locul al doilea în ierarhia democrată a Camerei și se prezintă ca posibil viitor președinte al ei (cea de-a treia personalitate în stat). Într-adevăr, potrivit recentei tendințe, liderul majorității devine președinte al Camerei atunci cînd acest post este vacant, iar democrații dețin un net avantaj asupra republicanilor (259 de deputați, față de 174). În această perspectivă, Gephardt a indicat anturajului său că nu intenționează să încerce obținerea învestiturii pentru alegerile prezidențiale din 1992. Candidatura sa, eventuală, pentru învestitura în vederea alegerilor prezidențiale l-a supus unui inevitabil examen aprofundat de către Biroul Federal de Investigații (F.B.I.) și mijloacele de comunicare în masă, examen care i-a conferit o reputație nepătată — element important în actualul climat de suspiciune ce domnește în Camera Reprezentanților. Remanierea ierahiei democrate reprezintă, într-adevăr, consecința ieșirii din arenă a personalităților numărul unu și trei ale majorității, Jim Wright și, respectiv, Tony Coelho — acuzați de a fi încălcat regulile de etică ale Congresului în administrarea afacerilor personale. Wright a fost înlocuit de Tom Foley (înlocuit de Gephardt), iar Gray îi succedă lui Coelho. La originea „necazurilor“ lui Wright se află actuala personalitate a treia a minorității republicane, Newt Gingrich (Georgia), care a înaintat Comisiei de etică a Camerei o plîngere împotriva lui. Gingrich și prietenii săi au elaborat o strategie de confruntare cu democrații, pe care îi consideră, în ansamblu, corupți, ca urmare a poziției lor majoritare permanente în Cameră, în ultimii 35 de ani. Această atitudine, precum și zvonurile insistente lansate în Cameră au deteriorat atmosfera în asemenea măsură încît numeroase personalități politice au fost nevoite să adreseze parlamentarilor din ambele tabere un apel, cerîndu-le să manifeste mai mult calm și respect reciproc.

Th. Coman, București. La recentele alegeri legislative din 18 iunie, desfășurate concomitent cu scrutinul pentru Parlamentul european, cele trei partide tradiționale au pierdut, fiecare, cîte trei locuri. Pierderile înregistrate de Partidul Creștin-Social și de Partidul Muncitoresc Socialist vor fi lipsite de consecințe pentru fosta coaliție condusă de Jacques Santer, apreciază observatorii. Cu 40 de locuri din 60 în Camera Deputaților, coaliția își menține puterea. Partidul Democratic, condus de Collette Flesch, aflat în opoziție din 1984, a obținut 11 locuri (față de 14). Partidul Comunist a obținut un loc. În schimb, cele două partide de extremă dreapta, care se prezentau pentru prima oară în alegeri, au înregistrat rezultate mediocre (aproximativ 1 la sută).

Dragoș Grigore, Brașov. În ultimele numere ale revistei noastre găsiți articole privind evoluția situației politice din Italia. Ele sînt mai complete decît un răspuns la rubrica de față. La cea- de-a doua întrebare, veți primi răspuns într-unul din numerele viitoare.

Un oraș poluat la maximum

P. Ștefan, București. Capitala Mexicului se află la o altitudine de 2 240 m și este înconjurată de un lanț de munți. Acest fapt împiedică împrăștierea smogului. În perioada octombrie-februarie, aerul rece din timpul nopții împiedică eliminarea în zorii zilei a substanțelor nocive acumulate în atmosferă. Abia către prînz, cînd aerul se încălzește, se mai elimină o parte din smog. Locuitorii orașului au sentimentul neplăcut că nu pot să respire ; smogul îți arde ochii scrie „Frankfurter Allgemeine Zeitung“, referindu-se la gradul înalt de poluare a orașului Ciudad de Mexico, despre care ne întrebați. În ultimii trei ani — relevă ziarul vest-german — s-au înmulțit cu 40 la sută bolile căilor respiratorii. Ministerul Sănătății din Mexic recunoaște că poluarea mediului înconjurător se află pe locul al optulea pe lista cauzelor mortalității în Ciudad de Mexico. 70 la sută dintre nou-născuți au un procent ridicat de plumb în sînge. Aceasta este și cauza procentului ridicat de malformații.

Observatorii consideră că situația s-a înrăutățit după introducerea, în 1986, a unui nou sortiment de benzină. Aceasta conține mai puțin plumb, în schimb — mai mult bioxid de carbon, benzol și heptan. În combinație cu lumina solară, existentă din plin în Mexic, aceste substanțe produc ozon. Plafonul nedăunător de ozon stabilit de OMS este de 0,11 milioane de unități, dar în Ciudad de Mexico acest indicator este depășit de 40 de ori.

În capitala mexicană există trei milioane de autovehicule; 35 000 de întreprinderi mari și mici își au sediul aici. În oraș, în fiecare an, se emană în total 5 milioane tone de gaze reziduale nocive, ceea ce corespunde cu 800 grame zilnic de persoană.

De la începutul acestui an, administrația orașului a înființat 30 de posturi de control care verifică 3 000 de automobile pe zi. Dacă se menține acest ritm ridicat, în trei ani vor fi verificate toate cele 3 milioane de autovehicule din oraș.

Acum 20 de ani, 60 la sută din populația Mexicului trăia la țară ; azi au mai rămas acolo doar 30 la sută. Atunci, capitala avea 7 milioane de locuitori ; azi, conform datelor oficiale, are 18 milioane, iar datele neoficiale vorbesc de 20 milioane de locuitori. Lunar, în capitală se mută cel puțin 50 000 persoane, venite în parte din mediul rural. Pînă în anul 2000, Ciudad de Mexico va avea cu siguranță 28-30 milioane de locuitori. De aceea, este necesar să se construiască anual locuințe pentru un milion de oameni. Suprafața orașului ar trebui să crească cu 690 kmp, față de 1 210 kmp cît este în prezent.

20 la sută din suprafața locuibilă a capitalei mexicane este ocupată de un sfert din populația orașului ; de aceea,

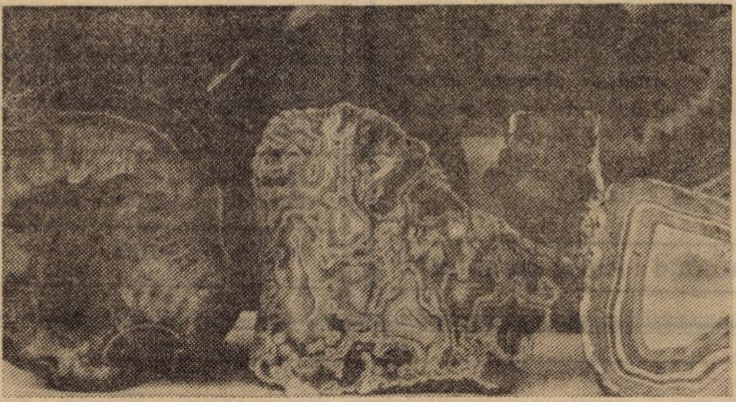

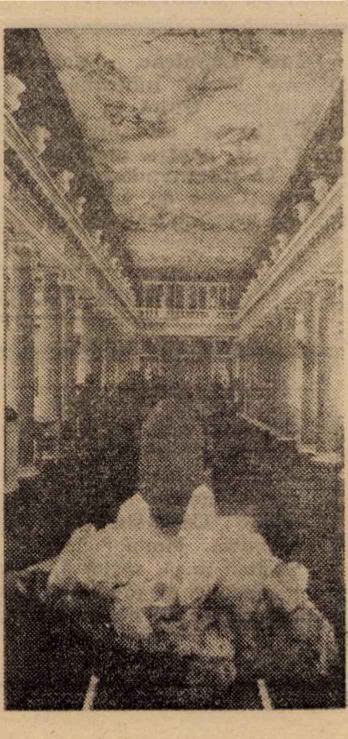

Petre Moldovean, București. Informația dumneavoastră este exactă. La Muzeul Institutului de Mine din Leningrad se află cea mai bogată colecție mineralogică din lume. Aparținînd inițial „Cabinetului de minerale rusești și străine“, înființat încă din 1773, colecția reprezintă aproape întreg tabelul lui Mendeleev și cuprinde piese de excepție cum ar fi o bucată de malahit de 1 504 kg, un cristal de cuarț imens, de 500 kg, un cristal de beril de 2,5 kg, pepite de platină și aur, mostre de minerale sovietice și din străinătate. În imaginile alăturate : Colecția de agate a muzeului (peste 200 de piese) și cîteva bucăți de cristal de stîncă din Japonia expuse în Sala Coloanelor.

POSTA REDACTIEI

au apărut uriașe cartiere de săraci, în care nu există apă de băut și canalizare. Aprovizionarea cu apă potabilă este dramatică. Consumul de apă la Ciudad de Mexico este de 300 litri pe locuitor, deci unul dintre cele mai ridicate din lume. Dar aproape 40 la sută din apă nu ajunge la consumator din cauza rețelei de canalizare defectuoase. În prezent, în Mexic 70 la sută din rîuri sînt puternic poluate.

Recorduri cu... fulgere

Daniel Zorilă, Tg. Cărbunești. Zimbabwe este țara cu cea mai mare densitate a fulgerelor și cu cele mai multe victime înregistrate de pe urma acestui fenomen — scrie revista „Jeune Afrique". Cu o medie de 150 victime pe an, această țară este trecută în cartea recordurilor „Guinness Book". Ploile foarte abundente, altitudinea între 1 200 — 1 500 m și temperaturile ridicate afectează densitatea aerului și favorizează apariția descărcărilor electrice. Solul — mediu prost conducător de electricitate — permite, în schimb, fulgerului să se disperseze la suprafață, putîndu-se răspîndi pe mai multe sute de metri cu o forță înzecită. Cercetători de la Universitatea Republicii Zimbabwe încearcă să găsească un remediu fenomenului, fără a fi ajuns pînă în prezent la o soluție. Între timp, ei au ales calea filmelor educative, a căror difuzare urmărește să-i convingă pe locuitori de temeinicia instalări de paratrăznete.

Dănuț Lupuleac, Suceava. Despre Forța interimară a Națiunilor Unite în Liban (UNIFIL) și alte operațiuni ale O.N.U. pentru menținerea păcii, vă recomandăm să consultați „Caiet de vacanță — Lumea '89", apărut recent.

Dimensiuni

Radu Ghețu, Brașov. Teritoriul U.R.S.S. are o suprafață de 22 400 000 kmp (a șasea parte a uscatului), cuprinzînd jumătate din Europa și o treime din Asia. Este străbătut de 11 fuse orare (din 24 existente). În ceea ce privește populația Uniunii Sovietice, datele statistice relevă că, la sfîrșitul lunii ianuarie 1989, aceasta număra 286 717 000 locuitori. Vă mai răspundem, de asemenea, în legătură cu organizarea teritorială, că din U.R.S.S. fac parte 15 republici unionale, 20 republici autonome (în cadrul a patru republici unionale), 8 regiuni autonome și 129 ținuturi și regiuni. Ținutul Stavropol se află în R.S.F.S.R.

Capacitatea energetică

Eugen Pîslaru, București. Pentru asigurarea dezvoltării civilizației, pe planeta noastră se extrag anual — după cum relatează revista sovietică „Energhia" — mai mult de 4,4 miliarde tone cărbune, aproape 3 miliarde tone petrol, 1 700 miliarde mc gaze naturale ; de asemenea, se produc 900 milioane tone minereu de fier, 715 milioane tone oțel, aproape un miliard tone ciment, aproximativ 860 milioane uncii de aur, 170 milioane tone sare. Producția mondială de energie primară — inclusiv producția de cărbune, petrol, gaze naturale, energie electrică furnizată de hidrocentrale și atomocentrale — depășește în prezent 9,5 miliarde TEP (tone echivalent petrol) anual. Dacă ne imaginăm toată această cantitate de energie obținută de om sub formă de cărbune, atunci o garnitură feroviară „umplută" cu el ar putea înconjura de 66 de ori globul pămîntesc pe la Ecuator.

Coordonatorul rubricii : Aurel Zamfirescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

28 (1340) 13 iulie 1989

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia. Importantă contribuție la cauza socialismului și păcii, ripostă fermă încercărilor de amestec în treburile interne ale altor state 1
Întîlniri ale tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al partidului, președintele Republicii 3
Tezele pentru Congresul al XIV-lea al P.C.R. – strălucită generalizare a experienței românești de edificare socialistă, aport de inestimabilă valoare la îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare. N. Pătrașcu [illegible]
Proiectul Programului-Directivă (2). Largă participare la schimburile internaționale, la soluționarea echitabilă a problemelor economiei mondiale. dr. Ilie Șerbănescu [illegible]
Buenos Aires. Debutul unui nou mandat prezidențial. Anca Voican 8
Paris. Înaintea întîlnirii la nivel înalt a „celor șapte". Doina Topor 10
Roma. O criză prelungită. Rodica Dumitrescu 11
Manila. Bazele militare străine – o prezență contestată. Liana Enescu 12
Brunei. Conferința ministerială a ASEAN. L. Nichifor 13
Atena. Opțiunile cabinetului interimar. Mihaela Brumă 14
Tel Aviv. Criză de guvern – în perspectivă. Crăciun Ionescu 15
Washington. Semnificațiile unor decizii judiciare. Stelian Țurlea 16
Interzicerea totală a experiențelor nucleare – o măsură necesară în direcția opririi cursei înarmărilor (II) 21

1 000 + 1 18

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ 23

SERIALE

Din culisele celui de-al doilea război mondial
„Omul care a indicat ziua „Z" 26
Savanții avertizează. Trăim pe o planetă fragilă ! (12) Corneliu Vlad 28

ACCENTE

Punctul mort... Radu Budeanu 30

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu — redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Adrian Ionescu, Raluca Ionescu, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici, Angelica Trancă.

Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export–import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.
1

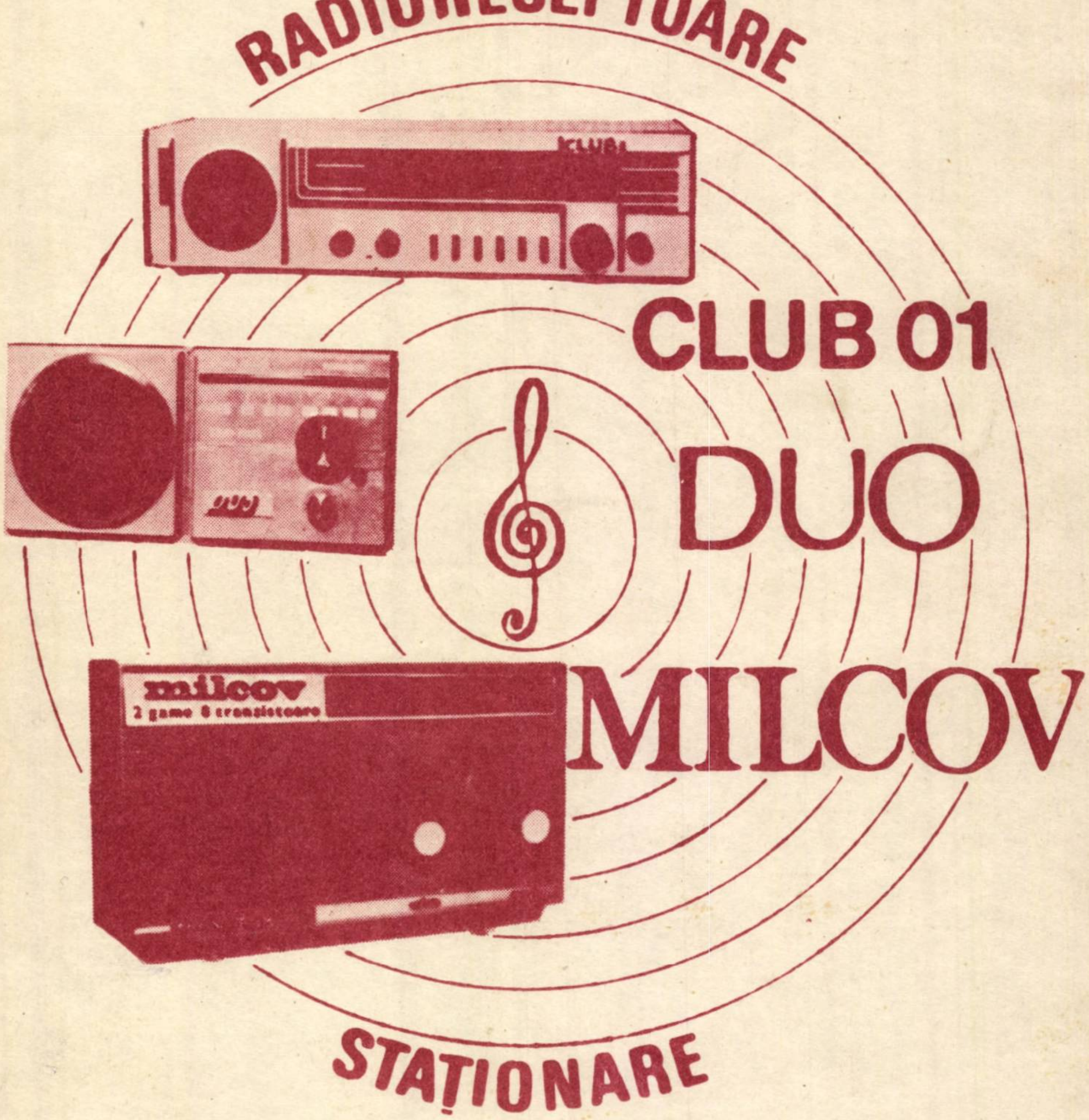

O companie plăcută pentru orele dumneavoastră libere... radioreceptorul MILCOV, DUO sau CLUB 01.

MILCOV, DUO, CLUB, în toate magazinele comerțului de stat.

Pentru informarea celor interesați să-și procure unul dintre radioreceptoarele staționare, iată cîteva date :

● Radioreceptorul MILCOV :
  - două game de undă : UL și UM ;
  - alimentare : 4 baterii R 20 (4 x 1,5 V) sau la rețea de 220 V/50 Hz ;
  - prețul : 600 lei.

● Radioreceptorul DUO :
  - două game de undă : UL și UM ;
  - alimentare : 4 baterii R 20 (4 x 1,5 V) sau la rețea de 220 V/50 Hz ;
  - prețul : 600 lei.

Radioreceptorul CLUB 01 :
  - patru game de undă : UL, UM, US, UUS ;
  - alimentare : rețea de 220 V/50 Hz ;
  - prețul : 1 300 lei.

Rețineți !

● Radioreceptoarele MILCOV, DUO, CLUB – moderne, funcționale, utile !

Lei 5

Nr. 35 31 august 1989

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-79

Opţiune fermă pentru socialism, aplicare creatoare a concepţiei revoluţionare despre lume şi viaţă

Din actualitatea internaţională

HAGA

Alegeri generale anticipate

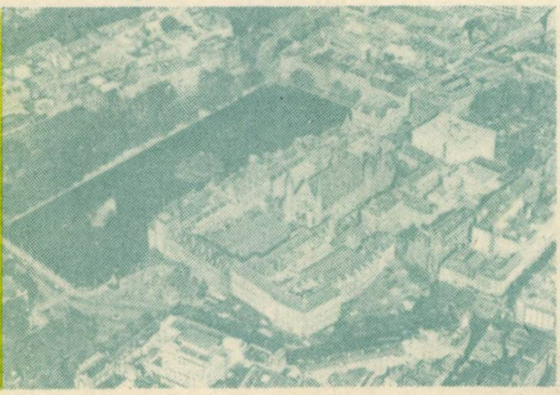

CIUDAD DE PANAMA Necesitatea soluţionării crizei

MANILA Noi controverse privind bazele militare americane

PUNCTE DE VEDERE
SERIALE

POŞTA REDACŢIEI
1000 + 1

DOCUMENTELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

Opţiune fermă pentru socialism, aplicare creatoare a concepţiei revoluţionare despre lume şi viaţă

Cele patru decenii şi jumătate care au trecut de la victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă din August 1944 sînt revelatoare — o dată cu remarcabilele realizări în edificarea noii orînduiri în România, în afirmarea tot mai puternică a ţării pe planul vieţii internaţionale — pentru contribuţia activă, originală a Partidului Comunist Român la dezvoltarea teoriei şi practicii revoluţionare, la îmbogăţirea socialismului ştiinţific cu noi teze şi concluzii de largă aplicabilitate practică. Sub imperativul acţiunii legilor obiective ale înnoirii revoluţionare în continuitatea firească a istoriei naţionale, unice şi unitare, ca şi în contextul unei lumi profund contradictorii, de accelerată proliferare a surselor sale explozive, acest proces şi-a dovedit, de la început, marea complexitate, deciziile politice izvorînd dintr-o permanentă confruntare cu probleme inedite, de a căror rezolvare depindeau înseşi construcţia socialistă, progresul, independenţa şi suveranitatea ţării. Pe acest drum istoric, liber ales de popor, sub conducerea partidului revoluţionar al clasei muncitoare, epoca deschisă de Congresul al IX-lea — este un motiv de legitimă mîndrie să subliniem, o dată în plus, şi cu prilejul împlinirii a 45 de ani de la revoluţia din August 1944 — a marcat, prin contribuţia determinantă a secretarului general al partidului, preşedintele Republicii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, o cotitură radicală în înţelegerea fundamental superioară a legităţilor construcţiei socialiste în funcţie de realităţile complexe şi exigenţele imediate şi de perspectivă ale procesului revoluţionar pe plan naţional şi, deopotrivă, pe plan mondial. Promotor neobosit al aspiraţiilor vitale ale poporului român, personalitate prestigioasă a lumii contemporane, militant de seamă al mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale, luptător consecvent pentru cauza independenţei naţionale, a socialismului, progresului, colaborării şi păcii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu — prin gîndirea şi fapta sa eroică — a redat partidului capacitatea autonomă de înnoire revoluţionară, în consens cu idealurile întregii naţiuni, a ridicat societatea românească pe noi culmi de civilizaţie şi progres, înscriind definitiv patria, liberă şi demnă, în conştiinţa lumii.

„În desfăşurarea vastului proces revoluţionar din ţara noastră — arăta tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** în cuvîntarea rostită la Adunarea solemnă consacrată celei de-a 45-a aniversări a revoluţiei din August 1944 — **Congresul al IX-lea al partidului a reprezentat un moment hotărîtor pentru făurirea cu succes a socialismului în România !**

Pornind de la analiza ştiinţifică a primei etape a construcţiei socialiste, Congresul al IX-lea a pus capăt dogmatismului şi conservatorismului, atitudinii de ploconire faţă de tot ce era străin, a modelului unic şi altor concepţii anacronice, care reprezentau o frînă pentru dezvoltarea socialismului în patria noastră, şi a pus problema acţionării continue, în spirit revoluţionar, înlăturării formalismului, a atitudinii iresponsabile sau de şovăire în înfăptuirea politicii partidului. Iată de ce partidul şi poporul nostru consideră că Congresul al IX-lea a constituit un jalon care a dinamizat întreaga activitate de transformare revoluţionară a României, fără de care nu am fi putut obţine marile realizări de astăzi !

Se poate afirma cu deplin temei că al IX-lea Congres al partidului a deschis calea unei gîndiri noi, revoluţionare, redînd partidului şi poporului sentimentul de demnitate şi încredere în forţele proprii, înarmînd partidul cu o linie politică generală, cu strategia revoluţionară, în concordanţă cu legile obiective, universal-valabile, cu principiile socialismului ştiinţific, care au fost şi sînt aplicate în mod creator la condiţiile şi realităţile din România“.

Semnificaţia etapei deschise de Congresul al IX-lea al partidului este, aşadar, revelatoare prin multiple aspecte fundamentale şi de mare actualitate pentru construcţia socialismului. Între acestea — aşa cum se reafirmă în Tezele pentru Congresul al XIV-lea — de importanţă capitală este proclamarea şi traducerea fermă în viaţă a **dreptului inalienabil al partidului de a-şi elabora de sine stătător linia politică, strategia şi tactica revoluţionară, aplicînd în mod creator adevărurile universal-valabile, principiile socialismului ştiinţific la condiţiile concrete din ţară, la specificul naţional, la realităţile şi cerinţele fiecărei etape istorice.** Experienţa, viaţa au demonstrat şi demonstrează că nu există reţete sau tipare universal-valabile în construcţia socialismului, că nimeni nu poate să-şi aroge „dreptul“ de a da „lecţii“ sau prescrie „modele“ de soluţionare a problemelor, inclusiv de perfecţionare a procesului de construcţie socialistă dintr-o ţară sau alta. Aplicarea, în mod creator, la condiţiile concrete, a principiilor socialismului ştiinţific este dreptul şi îndatorirea fiecărui partid, în plenitudinea prerogativelor sale de acţiune independentă şi suverană. Singurul, supremul judecător este poporul din ţara respectivă, în faţa căruia partidul răspunde şi faţă de care are misiunea istorică de a-l conduce în opera de edificare a noii orînduiri.

În baza acestei concepţii, partidul nostru se pronunţă şi acţionează cu fermitate pentru respectarea, în cadrul mişcării comuniste şi muncitoreşti, a deplinei egalităţi în drepturi şi autonomiei, a dreptului şi obligaţiei fiecărui partid faţă de clasa muncitoare, faţă de propriul popor, de a-şi stabili independent, fără nici o ingerinţă, propria linie politică, strategia şi tactica, potrivit intereselor fundamentale, condiţiilor concrete în care acesta acţionează.

În esenţă, prin elaborarea şi aplicarea ştiinţifică a acestor principii de bază, partidul nostru, sub conducerea clarvăzătoare şi curajoasă a secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a făcut operă de pionierat — a cărei justeţe a fost pe deplin confirmată de viaţă, de practica revoluţionară — în înţelegerea corectă a **raporturilor dintre unitate şi diversitate** în procesul de edificare şi perfecţionare a noii orînduiri. Şi este ştiut cîte daune a adus — în plan naţional, ca şi în cadrul mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale — interpretarea şi aplicarea rigidă, unilaterală, a acestor raporturi de extremă complexitate, aflate într-o dinamică vie, izvorîtă atît din caracterul lor obiectiv, cît şi din rolul conştient, original pe care masele, popoarele sînt menite să şi-l asume, sub conducerea partidelor lor revoluţionare, în opera de construcţie socialistă, ca unică alternativă istorică viabilă la societatea capitalistă.

Sînt de tristă notorietate vremurile — de o destul de lungă durată — cînd, atît în țara noastră, cît și, în general, în mișcarea comunistă și muncitorească internațională, a fost impusă concepția nefastă, dogmatică, străină gîndirii marxiste creatoare, a „modelului unic“, prestabilit, contrar necesarei diversități a căilor de autentică dezvoltare și perfecționare a noii orînduiri din însuși solul fertil al tradițiilor istorice și experiențelor revoluționare naționale, specifice.

Este meritul de excepție al partidului nostru, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a fi elaborat în plan conceptual și de a fi tradus, cu consecvență, în viață teza de mare însemnătate, după care **unitatea** — întemeiată pe legitățile generale ale revoluției și construcției socialiste, pe principiile fundamentale ale socialismului științific — nu se poate manifesta decît în **diversitatea** condițiilor concrete social-istorice și naționale, diversitate mereu mai amplă în contextul epocii contemporane. Proces dialectic, efortul creator de adaptare la realitatea vie, în continuă schimbare, reclamă identificarea și valorificarea căilor și mijloacelor celor mai adecvate de aplicare a adevărurilor generale, astfel încît acestea să acționeze din interiorul — și nu din afara — vieții sociale, economice și politice naționale, îmbogățindu-se, totodată, ele însele în exercițiul permanent și obiectiv necesar al practicii revoluționare. Printr-o vastă acțiune politică, bazată pe o astfel de concepție nouă — și, deopotrivă, înnoitoare —, partidul nostru, sub conducerea secretarului său general, a făcut marea demonstrație că triumful valorilor socialiste nu înseamnă — și nu poate însemna — negare a idealurilor supreme ale națiunii, ci, dimpotrivă, împlinirea lor într-o realitate fundamental nouă, istoric superioară. Prin ferma renunțare la hegemonia sclerozantă a „modelului unic“ s-a putut afirma plenar identitatea națională, prin atragerea maselor, a poporului la creația conștientă a noii orînduiri, s-a pus capăt tendințelor de uniformizare socială,inerției, pasivității și obedienței în practica și gîndirea revoluționare ; erau, astfel, lichidate înseși cauzele ce au dus, la un moment dat, la opresiunea determinismului mecanicist în aplicarea principiilor construcției socialiste, ignorîndu-se, pînă la sufocare, inițiativa umană, colectivă, rolul de mare importanță al factorului conștient ; societatea era, în același timp, eliberată de tot ce a însemnat subiectivism arbitrar și autoritar, care mergea pînă la anularea legităților obiective ale dezvoltării și perfecționării noii orînduiri.

Aplicînd neabătut, în mod creator, principiile și legile generale ale socialismului la condițiile țării noastre și în contextul lumii contemporane, Partidul Comunist Român și-a dovedit, cu strălucire, capacitatea de a-și îndeplini misiunea istorică încredințată de clasa muncitoare, în consensul de voință și ideal al întregii națiuni, de a înainta ferm pe drumul socialismului și comunismului. Experiența românească, etapele succesive — programatic concepute — în edificarea noii orînduiri în țara noastră, ca și întreaga practică revoluționară, bogată și diversă, din celelalte țări socialiste, pun în evidență, prin rezultatele obținute și perspectivele deschise, **legitimitatea istorică a socialismului, ca singura opțiune de dezvoltare progresistă a omenirii contemporane.**

Continuare, pe un plan calitativ nou, a evoluției societății umane, victoria revoluțiilor socialiste în numeroase țări, atracția tot mai mare, pe plan mondial, a ideilor socialismului reprezintă rezultatul afirmării dialectice a legităților obiective ale ascensiunii societății umane de la inferior la superior prin acțiunea conștientă a clasei muncitoare — ca forță fundamentală a progresului social —, a maselor largi populare, angajate în vastul front al luptei pentru afirmarea noilor principii de muncă și de viață. Înlăturînd, pentru prima oară în istorie, exploatarea și asuprirea, creînd și consolidînd cadrul larg de manifestare a egalității și echității sociale, socialismul a instaurat un nou tip de putere și de sistem al valorilor umane, radical deosebit de orice altă orînduire socială. **Exercitarea puterii de către clasa muncitoare** în alianță cu celelalte categorii și clase sociale — și, pe această bază, **conducerea unică de către partidul clasei muncitoare,** forța politică organizatoare și dinamizatoare în toate domeniile, acționînd pe baza principiului fundamental al făuririi socialismului **cu poporul și pentru popor,** în cadrul unui larg sistem al democrației muncitorești-revoluționare ; **crearea, consolidarea, dezvoltarea și apărarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție** — condiție esențială a dezvoltării revoluționare a societății, a întăririi suveranității și independenței naționale ; conducerea întregii economii și vieți sociale pe baza planului național unic de dezvoltare economico-socială, prin îmbinarea armonioasă a conducerii centralizate cu răspunderile unităților locale ; rolul deosebit al dezvoltării conștiinței socialiste, revoluționare, patriotice, a spiritului de solidaritate internațională ; promovarea fermă a filozofiei materialist-dialectice și istorice, a socialismului științific, a valorilor spiritualității și culturii socialiste ; combaterea cu fermitate a ideologiei și moralei burgheze, a propagandei imperialiste, antisocialiste și anticomuniste ; deschiderea celui mai larg cîmp de afirmare cunoașterii umane în toate domeniile — sînt, toate acestea, principii fundamentale și norme de acțiune politică și morală în a căror aplicare partidul nostru a dovedit și dovedește neabătută fidelitate și permanent spirit creator. Numai pe această bază principială — care oferă cel mai larg teren, cele mai vaste resurse, practic inepuizabile, de înnoire și perfecționare socială — se poate concepe și realiza procesul revoluționar de creare și consolidare a noii orînduiri, de afirmare a **superiorității și prestigiului socialismului în lume.**

„Privim cu mîndrie la ceea ce am realizat pe calea socialismului — declara tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în cuvîntarea rostită la Adunarea solemnă consacrată împlinirii a 45 de ani de la victoria revoluției din August 1944. **Știm că toate acestea nu au venit de la sine, nu s-au obținut ușor. A trebuit luptă, muncă fermă și hotărîtă în toate sectoarele. Este adevărat, în anumite etape s-au făcut și greșeli, au fost și unele minusuri și lipsuri, dar partidul nostru nu a confundat și nu va confunda niciodată anumite greșeli sau abateri de la calea socialismului cu socialismul, cu principiile socialismului. De aceea el a acționat pentru îndepărtarea lor la timp și a asigurat dezvoltarea fermă, impetuoasă a patriei noastre pe calea făuririi socialismului“.**

Cu referiri la evoluția actuală și de perspectivă a efortului de edificare a noii orînduiri aceasta — ca proces revoluționar complex, dialectic — este firesc să nu fie — atrăgea atenția tovarășul Nicolae Ceaușescu — un marș triumfal, lipsit de contradicții ; ea nu se înfăptuiește în condiții de paradă, de la sine, în mod automat ; operă istorică și de durată, ridicînd numeroase probleme inedite, construcția socialismului nu a fost — și nu poate fi — ferită de obstacole, de neajunsuri, de insuccese, inclusiv de unele erori generate de cauze interne, ca și de dificultățile datorate desfășurărilor internaționale economice și politice nefavorabile. Este de ajuns să amintim — sub acest ultim, dar și foarte important aspect — că socialismul se făurește în condițiile existenței imperialismului, ale unei recrudescențe, în prezent, a propagandei reacționare, a încercărilor de destabilizare la care sînt supuse țările constructoare ale noii orînduiri, de presiuni politice, militare, economice, inclusiv ideologice, de felurite genuri de imixtiune în treburile interne ale acestora — ceea ce impune o ripostă energică, unitară și promptă pentru combaterea oricăror asemenea manifestări.

„Știm și din trecut, și cunoaștem din viața de astăzi — arăta, în acest sens, tovarășul **Nicolae Ceaușescu — că cercurile reacționare imperialiste nu se opresc în fața unor noțiuni abstracte, umane, că, în interesele lor, ucid, omoară, organizează diversiune, destabilizarea în diferite țări socialiste. Lupta de clasă — trebuie să fim pe deplin conștienți — nu s-a încheiat și nu se va încheia cît timp vor exista clasele asupritoare“.** Cît se va menține sistemul capitalist, cît timp vor exista imperialism și politica sa reacționară, și în socialism — se arată în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al P.C.R. — se vor menține condiții de manifestare a luptei de clasă.

În aceste condiții — subliniază partidul nostru — o importanță deosebită capătă aplicarea fermă a principiilor socialismului științific, cît și întărirea luptei ideologice și politice, a activității împotriva oricăror încercări, atît din afară, cît și dinăuntru, care ar periclita interesele socialismului, cuceririle sale revoluționare. O asemenea atitudine este cu atît mai acut necesară, cu cît, în actuala situație mondială, deosebit de contradictorie și gravă, ca și sub impactul anumitor greutăți survenite în unele țări socialiste, au apărut o serie de confuzii, de manifestări de defetism, de neîncredere în socialism, de tentative de a considera anumite greșeli și abuzuri ca însăși esența societății socialiste. Relevînd apariția, în condițiile acestui complex de factori, a unor abateri de factură extremistă — în plan teoretic și practic — atît de dreapta, cît și de stînga, deopotrivă de nocive, tovarășul Nicolae Ceaușescu atrăgea atenția asupra acuității, în prezent ,a pericolului datorat abaterilor de dreapta, care pot aduce mari prejudicii cauzei socialismului, independenței și păcii. În fond — așa cum reiese dintr-o analiză atentă a confruntărilor existente, a dificultăților apărute în făurirea noii orînduiri, într-o țară sau alta, într-un domeniu sau altul — acestea nu au fost generate „de mai mult sau prea mult socialism“, ci au fost și sînt rezultatul unor abateri de la legitățile generale, de la principiile socialismului științific — fie prin nesocotirea unora dintre ele, fie prin neaplicarea lor creatoare la condițiile și particularitățile naționale, ceea ce a dus, și într-un caz, și în altul, la nesoluționarea la timp a unor contradicții, generînd antagonisme, ciocniri și convulsii sociale. Așa cum arată secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu, „nu socialismul este cel care a dus la unele stări de lucruri negative într-o țară sau alta, ci încălcarea principiilor științifice ale socialismului, nesocotirea cerințelor legilor obiective și, în primul rînd, a necesității dezvoltării continue a forțelor de producție — factorul revoluționar hotărîtor pentru construirea socialismului, ca de altfel pentru dezvoltarea oricărei orînduiri sociale“.**

În concepția partidului nostru, a secretarului său general, preocuparea pentru perfecționarea socialismului, a depășirii unor dificultăți apărute în unele țări, trebuie să pornească nu de pe poziții de negare sau subapreciere a forței socialismului, a capacității sale de înnoire, ci de pe pozițiile ferm revoluționare ale asigurării, consolidării și dezvoltării bazelor socialiste — condiție **sine qua non** a demonstrării, în practica socială, a viabilității și legitimității istorice a superiorității noii orînduiri. Și este un fapt incontestabil că întreaga experiență revoluționară a dovedit că, în ciuda unor multiple dificultăți, la „examenul“ vieții, noua orînduire a ieșit mereu învingătoare, mereu mai viguroasă, atestînd, de fiecare dată, uriașele sale capacități creatoare, forța și vitalitatea sa, cursul său ireversibil.

Din acest unghi de abordare, de robustă sorginte revoluționară, recentele cuvîntări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, documentele fundamentale ale partidului nostru, Tezele pentru Congresul al XIV-lea sînt exemplare pentru modul științific, creator, de înaltă responsabilitate față de destinele socialismului, prin care sînt examinate problemele centrale ale dezbaterii ideologice actuale, pornind întotdeauna de la propria experiență, ca și a mișcării comuniste și muncitorești, în ansamblu, astfel încît instrumentul dialectic al criticii este permanent supus confruntării cu realitatea vie, complexă, în mișcare, iar concluziile desprinse, în plan teoretic și practic, oferă o limpede perspectivă revoluționară, în consens cu exigențele mersului ireversibil înainte al societății umane.

Calea perfecționării și dezvoltării socialismului nu poate fi, potrivit concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu, o întoarcere la trecut, la practici revolute — condamnate de istorie prin însăși victoria revoluției socialiste într-un număr de țări, prin evoluția întregului proces revoluționar mondial —, ea nu poate însemna, în nici un caz, apelarea la metodele capitalismului — adică într-un spațiu și un timp istoric în care legile obiective își fac drum prin puternice și violente ciocniri de interese, zguduiri și convulsii sociale —, așa cum nu poate trece nici prin recurgerea la concepte și forme de acțiune reformiste, de asemenea perimate, depășite de mersul istoriei.

De importanță cardinală este teza — validată de întreaga practică socială — privind **rolul hotărîtor al proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție** — legitate fundamentală și determinantă în raport cu alte legi economice obiective. Viața, practica revoluționară — se subliniază în Tezele pentru Congresul al XIV-lea — au demonstrat, atît în cadrul țării noastre, cît și pe plan mondial, rolul fundamental, hotărîtor al proprietății socialiste a întregului popor și cooperatiste, în făurirea noii orînduiri sociale. Dezvoltarea și întărirea ei continuă constituie o necesitate vitală, orice diminuare a marii proprietăți socialiste, întoarcerea la forme de proprietate capitalistă, inclusiv la mica proprietate, sînt de natură să pună în pericol nu numai construirea socialismului, ci și însăși dezvoltarea economico-socială a popoarelor, bunăstarea și independența lor. Așa cum arăta secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu, „orice teorie despre o altă cale de făurire a socialismului, fără proprietate socialistă, a întregului popor, este un non-sens, înseamnă o teorie neocapitalistă și trebuie să o tratăm ca atare“.** Încercările de privatizare (indiferent de amploarea lor), de diminuare a rolului proprietății socialiste, de „justificare“ economică a așa-zisului socialism de piață reprezintă, în esență, încălcarea unui principiu fundamental al socialismului științific, o renunțare la cuceriri istorice care legitimează însăși existența noii orînduiri — ceea ce ar deschide calea spre forme economice și sociale capitaliste, cu tot cortegiul lor de consecințe nefaste: concurența în numele profitului privat, șomajul, inechitățile sociale etc.

De maximă însemnătate, în analiza secretarului general al partidului, este problema centrală a puterii politice în socialism — respectiv a creșterii **rolului conducător al partidului,** în condițiile dezvoltării democrației muncitorești-revoluționare. Primordial în înțelegerea legității creșterii rolului conducător al partidului, pe măsura adîncirii și accentuării complexității procesului revoluționar, este conceptul de frontispiciu al societății noastre privind construcția noii orînduiri **cu poporul și pentru popor,** pe baza unității de interese ale tuturor categoriilor sociale. În virtutea acestei ample și înnoitoare viziuni asupra sistemului de putere în statul socialist, **partidul nostru a renunțat, cu mulți ani în urmă, la noțiunea de dictatură a proletariatului,** ca necorespunzătoare conținutului real și mutațiilor profunde în structura de clasă a societății noastre, caracterizată prin dezvoltarea largă a democrației muncitorești-revoluționare.

Centru vital al națiunii, de la care iradiază lumina și căldura dătătoare de viață, conștiința cea mai înaintată a poporului, partidul — în optica tovarășului Nicolae Ceaușescu — nu este și nu poate fi o instanță autocrată, un simplu instrument administrativ al puterii, care să se afle deasupra societății și să conducă prin metode de comandă; el nu este și nu poate fi nici un „arbitru“ cu funcții limitate la orientări abstracte, de factură pur teoretică. Vitală, obiectiv necesară în vasta operă de creație revoluționară, creșterea continuă a rolului conducător al partidului se realizează nu „din afară“, ci „dinăuntru“, din miezul societății, partidul fiind mereu în fruntea luptei de continuă înnoire revoluționară a societății, în calitatea sa de partid muncitoresc. **„Pornind de la faptul că clasa muncitoare are misiunea istorică a făuririi unei noi orînduiri sociale, partidul comunist, partidul clasei muncitoare,** — arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu — trebuie să fie și să rămînă întotdeauna partidul muncitorilor, partidul revoluționar, care să conducă în mod științific clasa muncitoare în realizarea obiectivelor sale!“** Numai astfel își poate partidul îndeplini înaltele responsabilități ale întregii opere de construcție socialistă, de continuă întărire a independenței și suveranității naționale, de asigurare a progresului și bunăstării poporului.

În lumina acestei legități supreme a construcției socialiste, apar de neconceput tendințele, din unele țări, de diminuare a rolului conducător al partidului, de renunțare la răspunderea directă a partidului pentru realizarea programelor de dezvoltare economico-socială, de reîntoarcere la „sistemul pluripartit“, specific împărțirii societății în clase antagoniste. Asemenea teorii, tendințe și practici — așa cum se arată în Tezele pentru Congresul al XIV-lea — sînt de natură să lipsească societatea de forța politică cea mai conștientă, cea mai înaintată, capabilă să unească toate energiile națiunii, ajungîndu-se astfel la crearea unui vid politic care ar putea fi umplut de alte forțe politice, antirevoluționare, punîndu-se grav în pericol însăși construcția socialismului. Asemenea concepții și practici — consideră partidul nostru, secretarul său general — nu au nimic comun cu principiile socialismului științific, reprezintă, în fond, o formă de abdicare de la teoria revoluționară, ele fiind expresii ale unor tendințe capitularde, lichidatoriste, servind interesele imperialiste. **„Trebuie să fim pe deplin conștienți** — arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu — că orice slăbire a rolului conducător al partidului, a rolului clasei muncitoare în partid și în societate va afecta grav cauza socialismului, bunăstarea și independența întregii națiuni!“**

Recunoscută de întregul nostru popor, consacrată în Constituția țării, afirmarea rolului conducător al Partidului Comunist Român este rezultatul unui proces istoric obiectiv, demonstrînd forța lui de detașament revoluționar care și-a îndeplinit și își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de a călăuzi națiunea noastră pe calea făuririi socialismului și comunismului.

Revitalizînd principiile socialismului științific, redîndu-le esența lor creatoare și, în același timp, demonstrînd — prin întreaga sa operă teoretică și practică — neclintită fidelitate și fermitate în aplicarea lor, Partidul Comunist Român, sub conducerea clarvăzătoare a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-a cîștigat un binemeritat prestigiu prin confirmarea de către viață a justeței liniei sale politice și strategice, a ansamblului de opțiuni în opera de făurire a noii orînduiri, prin contribuția sa la îmbogățirea tezaurului de gîndire și acțiune revoluționară în consens cu idealurile supreme care animă națiunea noastră, toate popoarele lumii.

Radu Pascal

DOCUMENTELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

Intensă participare a economiei românești la schimburile mondiale

În conformitate cu cerințele progresului în lumea contemporană, ținînd cont de interdependențele crescînde din economia mondială, strategia de dezvoltare economico-socială a României după Congresul al IX-lea — stabilită de președintele Nicolae Ceaușescu — a avut în vedere, ca o dimensiune fundamentală, participarea intensă a țării la diviziunea internațională a muncii.

Ca expresie a promovării unei politici consecvente în spiritul acestor cerințe, schimburile economice cu celelalte țări ale lumii au cunoscut, de-a lungul anilor, o sporire puternică (de peste 45 ori față de 1950). Se observă o accentuată diversificare a piețelor, numărul țărilor cu care România întreține relații economice depășind 150.

„În construcția socialismului, în dezvoltarea generală a țării — arăta recent tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** în interviul acordat ziarului sovietic „Pravda“ — **am considerat întotdeauna că trebuie să pornim de la forțele și posibilitățile proprii, acționînd, în același timp, pentru dezvoltarea unei largi colaborări economice, tehnico-științifice cu alte state“.**

Realizările din activitatea de comerț exterior și cooperare economică internațională au la bază tocmai succesele interne obținute pe linia modernizării economiei naționale, industrializării în ritm susținut, dezvoltării agriculturii, a celorlalte ramuri economice.

În concepția președintelui Nicolae Ceaușescu, împletirea și strînsa intercondiționare între progresul multilateral și în ritm susținut al economiei, pe de-o parte, și participarea tot mai activă și în structuri mereu îmbunătățite a acesteia la circuitul economic mondial, pe de altă parte, constituie un factor determinant al dezvoltării economico-sociale a țării, al înfăptuirii obiectivului strategic stabilit : edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism

Un rol esențial în promovarea și creșterea aportului relațiilor economice externe la dezvoltarea economică generală a țării îl are activitatea multilaterală, internă și internațională, desfășurată de președintele Nicolae Ceaușescu. Orientările stabilite, acordurile economice și convențiile de cooperare încheiate cu un mare număr de state — rezultat direct al convorbirilor și înțelegerilor la nivel înalt — au deschis largi perspective dezvoltării continue a relațiilor economice externe ale țării, colaborării fructuoase cu state de pe cele mai diverse meridiane ale globului.

Cerința unui aport sporit la creșterea economică

În actuala etapă, în corelație strînsă cu prefacerile moderne din întreaga economie, se urmărește — potrivit exigențelor exprimate de președintele Nicolae Ceaușescu — o îmbunătățire mai marcată, sub raportul structurii și eficacității, a necesarei participări a României la schimburile mondiale, prin creșterea ponderii mașinilor și utilajelor, a celorlalte produse prelucrate și mai ales înalt prelucrate în cadrul exporturilor, ridicarea generală a nivelului tehnic și competitivității produselor livrate, adaptarea flexibilă la cerințele piețelor internaționale, valorificarea superioară a materiilor prime importate. O importantă extindere capătă formele moderne de cooperare în producție, știință și tehnică cu alte state, acțiunile de specializare, de executare a unor obiective pe terțe piețe, constituirea de societăți mixte, promovîndu-se în general legături economice pe termen lung și așezarea lor pe baza unor acorduri și instrumente de colaborare stabile și de durată.

Este vorba în noua etapă de dezvoltare a țării — cînd creșterea economică urmează a se obține, în mod precumpănitor, pe seama factorilor intensivi, printr-o valorificare superioară a resurselor umane, materiale, științifico-tehnice — ca aceasta să se realizeze, așa cum se precizează în proiectul Programului-Directivă, **„de asemenea pe baza extinderii în tot mai mare măsură a schimburilor comerciale, a cooperării și specializării în producție cu alte state“.** O expresie, în acest sens, este devansarea prevăzută în cursul viitorului cincinal 1991—1995 a creșterii venitului național (35—40 la sută), de către cea a volumului comerțului exterior (54—58 la sută). O asemenea evoluție se înscrie organic în tendințele manifestate pe plan internațional — care potrivit prognozelor se vor prelungi — de creștere mai rapidă a comerțului în comparație cu produsul brut, traducînd realizarea într-o proporție sporită a acestuia din urmă pe piața mondială. Prin consecință, în anul 2000, exportul ar urma să reprezinte circa 30 la sută din totalul producției-marfă.

Colaborare activă cu țările socialiste, cu toate statele lumii

În promovarea schimburilor și cooperării economice internaționale, România acordă, în mod constant, o atenție de prim ordin dezvoltării legăturilor economice cu țările C.A.E.R., în primul rînd cu Uniunea Sovietică, în general cu țările socialiste. În ultimii ani, schimburile cu țările socialiste au sporit sensibil. Aceste țări dețin în prezent o pondere de peste 50 la sută din totalul comerțului exterior românesc. Din rîndul țărilor socialiste se detașează Uniunea Sovietică, care a constituit și constituie de departe primul partener comercial al României, atît la import, cît și la export. Așa cum arăta președintele Nicolae Ceaușescu, România va acționa cu toată hotărîrea pentru dezvoltarea relațiilor cu țările socialiste din C.A.E.R., pentru realizarea Programului economic de lungă durată, înfăptuirea specializării și cooperării în producție, precum și a Programului complex tehnico-științific pînă în anul 2000, acestea fiind menite să asigure dezvoltarea puternică a fiecărei țări socialiste, potrivit planurilor pe care fiecare țară socialistă le-a adoptat în cadrul congresului partidului său, făurirea cu succes a socialismului și comunismului, ridicarea bunăstării generale a popoarelor lor, creșterea prestigiului socialismului în lume. În concepția României, este necesar ca țările socialiste să se concentreze mai mult în direcția dezvoltării colaborării economice dintre ele, a soluționării cu forțe unite a problemelor pe care le ridică mersul înainte al construcției noii orînduiri.

„Noi considerăm — sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în interviul acordat ziarului sovietic „Pravda“ — **că mecanismul actual al C.A.E.R.-ului corespunde actualelor condiții și nu este nevoie să ne apucăm să-l modificăm, să încercăm a pune ceva în loc, despre care nu știm încă ce va fi“.**

După părerea României, cadrul actual și principiile de bază ale C.A.E.R. reprezintă o bază bună și trebuie să constituie cadrul pentru dezvoltarea colaborării viitoare. Aceasta presupune, însă, să se înfăptuiască neabătut prevederile din statutul C.A.E.R. privind necesitatea unei egalizări relative a nivelurilor de dezvoltare ale țărilor membre. Perfecționîndu-se formele și relațiile de colaborare, de specializare și cooperare în producție trebuie să se pornească de la necesitatea dezvoltării fiecărei economii naționale, a unei dezvoltări relativ egale, să se asigure independența economică, tehnică și științifică a țărilor membre. În actuala etapă de dezvoltare și pentru multă vreme de acum înainte, așa cum aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu, păstrarea independenței economico-sociale a țărilor din C.A.E.R., a altor state, constituie o necesitate vitală și orice abatere de la aceasta va avea efecte negative.

„Apreciind în mod deosebit rolul important al C.A.E.R. în dezvoltarea economico-socială a țărilor socialiste — sublinia președintele **Nicolae Ceaușescu — sîntem hotărîți să participăm activ la perfecționarea activității acestui organism de colaborare, în vederea realizării programelor adoptate de comun acord pînă în anul 2000, care să asigure dezvoltarea echilibrată a tuturor țărilor membre, pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Apare necesitatea ca în C.A.E.R. să se întocmească programe speciale pentru dezvoltarea tuturor țărilor membre, punînd la bază principiile economice noi, socialiste. După părerea noastră C.A.E.R. nu și-a epuizat posibilitățile sale și, acționînd pentru perfecționarea activității, el va putea să aibă în continuare un rol tot mai activ în dezvoltarea socialismului, a fiecărei țări, în afirmarea forței socialismului ca cea mai dreaptă orînduire din lume !“**

De asemenea, România a urmărit și urmărește amplificarea și diversificarea în continuare a legăturilor economice cu țările în curs de dezvoltare, în forme diverse, vizînd valorificarea superioară a potențialului economic al acestor țări, a resurselor lor naturale, dezvoltarea lor mai rapidă, sprijinirea eforturilor comune ale țărilor respective și ale României în direcția grăbirii eliminării distanței față de statele economic avansate ale lumii. Față de numai 30 la începutul anilor '60, România are în prezent legături economice cu peste 100 de țări în curs de dezvoltare. Schimburile economice cu aceste țări au constituit, pe termen lung, cel mai dinamic flux în cadrul comerțului exterior românesc. Ca urmare, a sporit și ponderea țărilor respective în totalul schimburilor, România fiind actualmente țara socialistă europeană membră a C.A.E.R. în al cărei comerț de ansamblu relațiile cu statele în curs de dezvoltare dețin procentajul cel mai ridicat (circa 25 la sută). Un accent deosebit se pune pe cooperarea în producție, știință și tehnică cu țările în curs de dezvoltare.

Extinderea și aprofundarea relațiilor economice cu țările în curs de dezvoltare corespund pe deplin intereselor poporului român și necesităților de progres accelerat al tinerelor state independente, precum și cauzei generale a bunei conlucrări între popoare, a instaurării noii ordini economice în lume. **„Vom acorda o atenție deosebită** — sublinia președintele **Nicolae Ceaușescu — colaborării cu țările în curs de dezvoltare și doresc să reafirm că România va rămîne întotdeauna împreună și în strînsă conlucrare cu țările în curs de dezvoltare. Considerăm că există largi posibilități pentru o extindere a colaborării, cooperării și realizării în comun a diferite obiective, care să asigure progresul economic și social al țărilor în curs de dezvoltare, care conlucrează împreună“.**

Totodată, România a acționat și acționează constant pentru dezvoltarea relațiilor economice cu țările capitaliste industrializate, a căror pondere în totalul comerțului exterior românesc reprezintă circa 25 la sută. România consideră că există largi posibilități pentru amplificarea schimburilor și cooperării cu aceste țări, pe o bază trainică și echilibrată. Pentru punerea în valoare a tuturor posibilităților existente, se impune, însă, să fie înlăturate obstacolele practicate încă de unele țări capitaliste dezvoltate în relațiile cu România și alte țări, pentru a se răspunde intereselor economice reciproce și exigențelor unei colaborări pe bază de egalitate, între toate statele lumii.

Acționînd consecvent în direcția intensificării relațiilor economice cu toate statele lumii, așezînd ferm la baza acestor relații principiile independenței și suveranității naționale, egalității depline în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, România își aduce contribuția la afirmarea spiritului coexistenței pașnice, la promovarea pe arena mondială a tendințelor noi, spre eliminarea încordării, spre conlucrare între națiuni, la cauza securității și păcii în lume.

În scopul extinderii continue a relațiilor sale economice internaționale, România a promovat și promovează o politică de largi contacte, o majoră însemnătate și eficiență dovedindu-se a avea cele la nivel înalt ; întîlnirile și convorbirile președintelui Nicolae Ceaușescu, în țară sau în străinătate, cu șefi de stat sau de guvern din țări socialiste, în curs de dezvoltare sau capitaliste dezvoltate au dus, prin acordurile și înțelegerile convenite, la impulsionarea schimburilor și cooperării, dar, totodată, au constituit contribuții de prim ordin la afirmarea dialogului internațional, la cauza conlucrării și apropierii între popoare.

În vederea dezvoltării legăturilor economice cu celelalte țări ale lumii, România accentuează asupra folosirii pe o scară cît mai largă a comerțului în compensație, care dă posibilitatea de sporire și diversificare a schimburilor, de asigurare a echilibrului acestora, de extindere continuă a lor pe termen lung, indiferent de oscilațiile conjuncturii, de fluctuațiile valutare și de constrîngerile de credit. România este, de altfel, unul din cei mai fervenți susținători ai acestui gen de comerț și una din țările care își derulează o mare parte din schimburile economice externe în compensație, acordînd o importanță deosebită unei asemenea forme de comerț în vederea intensificării participării ei la diviziunea mondială a muncii.

În intensificarea, și nu restrîngerea, schimburilor internaționale vede președintele Nicolae Ceaușescu posibilitatea depășirii actualelor manifestări de criză și dezechilibru din economia mondială. Ultimul deceniu — intervalul cu cea mai slabă creștere atît a produsului brut cît și a comerțului pe plan internațional din întreaga perioadă postbelică — probează ilustrativ, în concepția României, nu numai dependența evoluției schimburilor de situația general-economică, dar și influența reciprocă, la fel de puternică. Restricționarea accesului la piețe prin ridicarea de noi bariere protecționiste a afectat grav încasările la export ale multor țări ale lumii, îndeosebi țări în curs de dezvoltare, grevînd asupra capacităților lor de import și au dus la o comprimare a expansiunii comerțului și, prin aceasta, la obținerea unor performanțe economice slabe pe ansamblu, la nivel mondial. De aceea, România se pronunță pentru eliminarea barierelor artificiale și oricăror discriminări din calea desfășurării normale a schimburilor internaționale, pentru deschiderea largă a piețelor în fața produselor țărilor în curs de dezvoltare și ușurarea sarcinii de plată a datoriilor acestor țări — singura opțiune viabilă pentru reimpulsionarea expansiunii nu doar a schimburilor, dar și a înseși economiei mondiale.

La baza dezvoltării — mijloacele proprii

Ținînd cont de nivelul actual al schimburilor internaționale și de programul de dezvoltare economico-socială a patriei — releva recent președintele **Nicolae Ceaușescu — „avem în vedere să extindem schimburile economice, cooperarea în producție cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială“.** Lichidarea datoriei externe creează, de altminteri, condiții favorabile în acest sens.

Faptul că, din cauza dobînzilor excesive, a fost nevoie ca, între momentul nivelului de vîrf al datoriei și momentul lichidării ei complete, să se plătească în contul acesteia sume de aproape două ori mai mari, constituie prin sine un argument pentru a nu se mai apela în continuare la credite externe. În acest sens, la propunerea președintelui Nicolae Ceaușescu, Marea Adunare Națională a adoptat legea cu privire la interzicerea creditelor străine. Președintele **Nicolae Ceaușescu** a exprimat exigența ca în viitor **„întreaga dezvoltare a țării să o realizăm prin mijloace proprii — desigur, printr-o largă colaborare internațională, dar fără credite“.**

Contribuția lichidării datoriei externe la extinderea schimburilor economice cu alte țări este legată de faptul că România nu mai este obligată să degajeze anual circa 2,5 miliarde dolari excedente în conturile externe pentru plata datoriei. Astfel, scurgerile nete de venit național spre exterior pe această cale încetează și, ca atare, sporesc nu numai mijloacele financiare pentru dezvoltarea internă, dar și posibilitățile de lărgire a schimburilor economice externe, prin condițiile create pentru urmărirea unei eficiențe superioare la export și prin relaxarea constrîngerilor la import. Ritmurile susținute de creștere economică prevăzute pentru 1990, precum și pentru cincinalul următor evidențiază că piața românească este în expansiune — și, deci, de interes pentru partenerii comerciali străini — din punctul de vedere atît al potențialului de export, cît și al capacităților de import.

Contribuție la cauza progresului și păcii

Referindu-se la faptul că, în perioada cincinalului următor, schimburile economice internaționale ale României urmează să cunoască o creștere sensibilă în comparație cu cincinalul 1986—1990, președintele **Nicolae Ceaușescu** sublinia : **„In general, trebuie să intensificăm participarea la diviziunea internațională a muncii, la schimbul de valori materiale și spirituale. Trebuie să avem în vedere că activitatea de comerț exterior constituie o necesitate pentru înfăptuirea programelor noastre, pentru dezvoltarea largă a relațiilor internaționale, pentru o politică de colaborare și pace cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială“.** Este o caracteristică fundamentală a concepției președintelui Nicolae Ceaușescu asupra dezvoltării economice în general și a dezvoltării schimburilor internaționale în particular că promovarea acestora reprezintă, totodată, un factor cu contribuție substanțială în direcția asigurării securității și păcii mondiale, a făuririi unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

În momentul actual, cu adevărat de cumpănă, cînd în lume atîtea bombe sînt gata să explodeze, de la cele nucleare la cea a subdezvoltării — România, președintele Nicolae Ceaușescu adresează factorilor de decizie politică de pretutindeni chemarea de a pune, mai presus de toate, interesele comune ale continuării dezvoltării generale și salvgardării păcii mondiale, trecînd la o largă colaborare și conlucrare internațională. Concepută de președintele Nicolae Ceaușescu ca o strategie a evitării confruntării, ca o pîrghie a progresului și ca o armă a păcii, conlucrarea internațională este singura în măsură să identifice soluțiile corespunzătoare, mutual acceptabile, pentru angajarea pe drumul rațional al dezarmării, pentru stingerea conflictelor și litigiilor dintre state exclusiv prin mijloace pașnice, pentru depășirea dificultăților, a crizei economice mondiale, pentru lichidarea anomaliilor de dezvoltare din lumea contemporană, pentru asigurarea unui viitor de progres și pace, într-o lume mai dreaptă și mai bună, fără arme și fără războaie, a înțelegerii între popoare.

Ca expresie a unei atitudini consecvent active, angajate, participarea României la viața economică internațională este concepută de președintele Nicolae Ceaușescu nu numai ca angrenare intensă în schimburile mondiale, dar și ca acțiune efectivă în direcția unei contribuții concrete, cu ideea și fapta, la soluționarea echitabilă a complexelor probleme economice care confruntă omenirea. În acest cadru se înscrie aportul președintelui Nicolae Ceaușescu la conturarea cerințelor instaurării unei noi ordini economice internaționale, cu filonul ei central lichidarea subdezvoltării, care să asigure condiții ca progresul să devină un bun al tuturor popoarelor. În viziunea președintelui român, depășirea manifestărilor de criză și dezechilibru din economia mondială, preîntîmpinarea amenințărilor ce decurg din acestea, evitarea conflictualizării crizei, a confruntării dintre țările bogate și țările sărace o constituie abordarea frontală, într-un spirit nou, democratic, a problemelor din viața economică internațională, trecerea la măsuri concrete pe calea noii ordini economice mondiale, afirmarea unei noi politici economice, care să contribuie la dezvoltarea tuturor țărilor și popoarelor, în folosul progresului general și păcii în lume.

N. Pătrașcu

Nu trebuie să se uite învăţămintele istoriei privind cel de-al doilea război mondial

> *...„În vara acestui an se împlinesc 50 de ani de la începerea, de fapt, a celui de-al doilea război mondial — de la agresiunea Germaniei hitleriste împotriva diferitelor state europene, pînă la declanşarea războiului împotriva Uniunii Sovietice. Este bine cunoscut că instaurarea hitlerismului în Germania, a dictaturilor fasciste în diferite ţări, politica revanşardă, aspiraţia la dominaţia mondială a Germaniei naziste au avut un rol determinant în declanşarea celui mai groaznic război din cîte a cunoscut pînă atunci omenirea. Istoria este plină de învăţăminte. Este bine cunoscut că cedările şi compromisurile în faţa fascismului şi a Germaniei hitleriste nu au oprit, ci au încurajat agresiunile şi războiul“.*
>
> NICOLAE CEAUŞESCU

Bezna cobora peste Europa şi fila de calendar a zilei de 31 august 1939 avea să dispară în mai puţin de trei ore, cînd un milion şi jumătate de soldaţi germani s-au apropiat de poziţiile finale de la frontiera cu Polonia. Concomitent, a fost montată o înşelăciune, temeinic pregătită din vreme — atacul unui grup de soldaţi S.S., îmbrăcaţi în uniforme poloneze, asupra unui post de radio dintr-o localitate obscură din apropierea graniţei germane de atunci, care urma să dea pretextul agresiunii. A doua zi, primele comunicate ale Înaltului Comandament al Wehrmachtului (O.K.W.) aveau să pretindă că trupele în subordine respinseseră „contra-atacuri“, iar un imens tapaj al aparatului nazist de dezinformare descria „ocuparea“ staţiei de radio. Hitler era convins, cum a şi declarat-o, în săptămîna anterioară, generalilor săi, că va „da un motiv propagandistic pentru începerea războiului“ şi că „să nu-şi bată capul dacă va fi plauzibil ori nu. Învingătorul nu va fi întrebat dacă a spus ori nu adevărul. Începînd şi desfăşurînd un război, nu dreptul contează, ci victoria“.

În zorii zilei de vineri 1 septembrie 1939, dată fixată încă la 3 aprilie în Directiva operativă pentru „Fall Weiss“ (Cazul Alb), trupele agresoare s-au revărsat peste frontiera poloneză dinspre nord, sud-vest şi vest. Războiul care începea avea să atragă în orbita lui, pînă la urmă, 61 de state, cu o populaţie de 1,7 miliarde oameni, operaţiunile militare desfăşurîndu-se pe teritoriile a 40 de state din Europa, Asia, Africa. În Europa, armele au tăcut după cinci ani, opt luni şi opt zile, cînd s-a prăbuşit „Reichul milenar“, proclamat de Hitler şi care proiectase asupra continentului şi lumii **evul cel mai întunecat** cunoscut vreodată. Ca principal teatru de operaţiuni şi de aplicare a „noii ordini“ hitleriste, continentul european a suferit mai mult decît oricare regiune a lumii, revenindu-i şi cea mai mare parte a celor 50 de milioane de vieţi dispărute în timpul războiului. După date publice, tributul de sînge al poporului român (morţi, răniţi, dispăruţi), în cursul marii conflagraţii a secolului XX, a reprezentat cinci la sută din populaţia ţării. Prin actul de voinţă al întregii naţiuni de la 23 August 1944, România s-a situat pe un loc de frunte între puterile coaliţiei antihitleriste. Rămîne gravată pe frontispiciul politicii noastre externe aprecierea tovarăşului **Nicolae Ceauşescu**, cu ocazia Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varşovia : **„Omenirea nu poate uita, acum cînd se împlinesc 50 de ani de la începutul celui de-al doilea război mondial, jertfele uriaşe pe care le-a dat pentru înfrîngerea fascismului, pentru asigurarea independenţei şi securităţii tuturor statelor. Sînt cunoscute, dar doresc să le subliniez şi în acest cadru, marile jertfe şi contribuţia deosebită a Uniunii Sovietice în acest război. De aceea, este necesar să se acţioneze cu întreaga răspundere de către toate ţările noastre şi, aş spune, de către toate ţările europene, care, într-o măsură sau alta, au avut de suferit în cel de-al doilea război mondial — inclusiv, aş sublinia jertfele poporului german însuşi — pentru a face totul de a nu se mai permite repetarea, în nici un fel, a cauzelor care au dus la izbucnirea acestui război“.**

Elucidarea, cît mai apropiată de realitate, a etapei cruciale din istoria contemporană, parcursă din toamna anului 1938 pînă în septembrie 1939, are legătură directă cu zilele noastre şi viitorul relaţiilor internaţionale, cu posibilitatea de a aprofunda analiza istorică a „ocaziilor pierdute“ **atunci**, pentru a garanta pacea **acum**, într-o lume marcată de umbra ameninţătoare a 50 000 de vectori nucleari.

Cînd la Paris a apărut (după ce, ani de zile, autorităţile militare au blocat-o) cartea colonelului Pierre Le Goyet (**Munich**, Ed. France Empire, 1988), care a lucrat vreme îndelungată în serviciul istoric al armatei, revista Paris Match, publicînd un interviu cu autorul, scria în introducere : „După o jumătate de secol, adevăruri cu grijă tăinuite izbucnesc în legătură cu capitularea de la München, prin care Anglia şi Franţa au predat lui Hitler Cehoslovacia. Cum a spus Churchill : Noi aveam de ales între dezonoare şi război. Am ales dezonoarea şi am avut războiul. Un război în care Franţa a fost înfrîntă. Şi dacă i-am fi spus nu lui Hitler ? Probabil că am fi avut războiul, dar l-am fi putut cîştiga“. Numeroase documente şi studii, recent publicate, inclusiv în Cehoslovacia, indică o concluzie asemănătoare.

Încă la mijlocul lunii septembrie 1938, guvernul român se afla în posesia unor informaţii certe că Franţa şi Marea Britanie nu erau dispuse să sprijine Cehoslovacia prin mijloacele oferite de Pactul Ligii Naţiunilor şi că insistau ca guvernul de la Praga să manifeste „flexibilitate“ faţă de pretenţiile celui de-al III-lea Reich. Cu toate acestea, conform notelor reprezentantului plenipotenţiar al U.R.S.S. în Cehoslovacia, S. Alexandrovski, date publicităţii pentru prima oară în decembrie 1988, preşedintele E. Beneş, interesîndu-se la 21 septembrie 1938 în legătură cu o cooperare militară practică cu Uniunea Sovietică, şi-a exprimat convingerea că „România va face bloc împotriva Germaniei“. La 24 septembrie, un demers oficial al guvernului român pe lîngă guvernul sovietic crea „opţiunea trimiterii de forţe terestre şi aeriene prin România pentru a ajuta Cehoslovacia în caz de război în criza din 1938“ (**Foreign Affairs,** vol. 67, nr. 1, Fall 1988, New York, p. 176—177).

Trecuseră doar cîteva ore de la ceea ce istoricul american W. Shirer denumise **Capitularea de la München,** prin care Cehoslovaciei i se rupsese aproape o cincime din teritoriu şi un sfert din populaţie, şi premierul N. Chamberlain pretindea, la 30 septembrie, la Londra, că „revine din Germania cu pace în onoare. Cred că va fi pace pentru epoca noastră“. Se poate discuta la nesfîrşit dacă el a fost înşelat sau nu de Hitler. E cert însă că nu acesta era cazul României. În broşura editată de P.C.R., **München — o crimă la adresa păcii**, se arăta : „În 30 septembrie s-a comis la München o crimă la adresa păcii. Domnii Chamberlain şi Daladier au sacrificat acolo independenţa Cehoslovaciei şi libertatea popoarelor pentru a salva fascismul mondial“. Încă de la începutul lunii octombrie, guvernul român a întreprins o serie de demersuri diplomatice „pentru ca Cehoslovacia să supravieţuiască“. La 10 octombrie, ministrul de externe cehoslovac, F. Chavlkovsky, comunica guvernului român : „Nu vom uita niciodată că singurele dovezi efective de prietenie ne-au fost date de dv“.

O trăsătură dominantă a acestei perioade, cu profunde şi tragice consecinţe, a constituit-o faptul că, în urma anexării Austriei (martie 1938), sfîşierii teritoriale a Cehoslovaciei, a Declaraţiei comune anglo-germane emise tot la München (30 septembrie 1938) şi Declaraţiei franco-germane (6 decembrie 1938), la Berlin, cum scria istoricul vest-german A. Hillgruber, se considera că puterile occidentale „au recunoscut (Europa de răsărit şi de sud-est — n.n.) ca sferă de interese germane“.

Într-o lucrare apărută la Boston în 1981, istoricul R. Kee reamintea că, în pofida îngrijorării în opinia publică britanică în legătură cu situaţia internaţională din ianuarie 1939, corespondentul londonez al ziarului **New York Times** relata că „există, de asemenea, un anume cinism activ. «O mobilizare germană împotriva României sau a Poloniei, scria el, ar lăsa sîngele rece al britanicilor neatins ; o demonstraţie de forţă împotriva Occidentului ar fi o chestiune cu totul diferită». El a mai arătat că, de multă vreme, a fost speranţa conducătorilor conservatori că, după München, Hitler se va îndrepta spre Răsărit, spre o ciocnire decisivă cu Rusia. Conform acestui raţionament, orice ar face Hitler în Europa răsăriteană nu ar provoca nici cea mai mică nelinişte la vest de Rhin“.

Cînd s-a instalat amurgul asupra emisferei nordice, la 15 martie 1939, Cehoslovacia „a încetat să existe“, cum proclamase la începutul dimineții Hitler, Wehrmachtul ocupînd Boemia și Moravia, trupele Ungariei horthyste extremitatea răsăriteană a țării, iar Slovacia, care își proclamase independența printr-un complot urzit la Berlin, se pregătea să ceară „protecția“ Germaniei. În aceeași seară, primul ministru A. Călinescu își nota: „Am asistat la încă o etapă a mișcării de înaintare germană... O nouă etapă poate fi subjugarea României“. O dată cu dispariția statului cehoslovac, situația politico-militară internațională a României s-a agravat ajungînd în cel mai periculos moment de la încheierea primului război mondial, fiind lovită puternic și dotarea armatei cu tehnică de luptă și muniții (70 la sută din contractele în acest domeniu le reprezentau cele din Cehoslovacia).

Demersurile intensificate ale României la Londra și Paris, după dezmembrarea Cehoslovaciei și invadarea Albaniei, la 7 aprilie 1939, de către Italia, în vederea întăririi poziției internaționale, prin intensificarea relațiilor economice și mărirea aportului la efortul de înarmare a țării, s-au soldat fără rezultate notabile. Mai mult, la 31 mai, un document al Foreign Office referitor la România, prezentînd opțiunile britanice, preconiza, printre altele, și un curs „forțînd Germania să o atace în încercarea de a-și asigura petrolul pentru ea“.

La 8 mai 1939, ministrul de externe român G. Gafencu a avut, la București, cu V. P. Potemkin, adjunct al Comisarului poporului pentru afaceri externe, „o întîlnire prelungită“ pentru „a-l pune la curent cu eforturile pașnice pe care le făcea România, în vederea înlăturării actelor de agresiune în regiunea Dunării inferioare. O astfel de politică, România era ferm convinsă, servea interesele U.R.S.S., fiindcă teritoriul, a cărui integritate românii erau hotărîți să o apere, acoperea, împotriva oricărui pericol de invazie, frontiera Rusiei meridionale“.

Zarurile fuseseră, însă, aruncate. La 23 august 1939 survine ceea ce la București s-a apreciat atunci drept „lovitura de teatru a acordului sovieto-german“, eveniment care, în privința semnificației și conținutului, timp de aproape cinci decenii, a stîrnit ample controverse. Dar, încă la 9 mai 1975, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** atrăgea atenția: **„Viața a demonstrat că acordurile de la München, toate tratatele și acordurile încheiate cu Germania hitleristă nu numai că nu au frînat politica de agresiune a nazismului, dimpotrivă au constituit o încurajare în realizarea țelurilor acestuia de cotropire și dominație a altor popoare. Popoarele europene și de pe alte continente au plătit foarte scump politica de concesii, miopia și trădarea unor cercuri conducătoare din acel timp“.** În prezent, cînd nimeni nu mai contestă existența documentelor din intervalul septembrie 1938—septembrie 1939, e pe deplin confirmat că înțelegerile și compromisurile cu Germania nazistă au zădărnicit posibilitățile de prevenire și îndiguire a agresiunii hitleriste, deschizînd calea războiului.

La 19 august 1939 a fost semnat la Berlin un acord de credit și comerț între U.R.S.S. și Germania. Faptul a fost anunțat de un comunicat al agenției „TASS“ după două zile. La 22 august, un alt comunicat „TASS“ afirma că cele două guverne „doresc să încheie un pact de neagresiune. Drept urmare, ministrul german al afacerilor externe, Herr von Ribbentrop, va sosi în scurt timp la Moscova pentru negocieri pertinente“. În aceeași zi, Germania a cerut în secret Ungariei să mobilizeze 250 000 soldați la granița României.

În ultimii doi ani și pe baza istoriografiei sovietice, se poate, deocamdată, schița drumul spre convorbirile economice și politice, care au culminat cu înțelegerile din august și septembrie 1939 dintre cele două țări, punctul lor de pornire fiind considerat convorbirile din 17 aprilie ale reprezentantului plenipotențiar sovietic cu secretarul de stat la Ministerul de externe al Reichului în vederea deblocării contractelor sovietice de armament la uzinele din teritoriul cehoslovac ocupat de Germania. La 15 august, conform unor pasaje inedite din arhive sovietice date publicității în luna iunie 1989, pentru a treia oară în decursul unei singure jumătăți de lună, guvernul german a subliniat guvernului sovietic că „nu există între mările Baltică și Neagră nici o problemă imposibil de rezolvat spre deplina satisfacție a celor două părți“. În legătură cu declarația guvernului de la Berlin din 15 august, Comisarul poporului pentru afaceri externe, V. M. Molotov, a comunicat, după cinci zile, ambasadorului german la Moscova, F. von Schulenburg, că guvernul său ar „putea încheia un pact de neagresiune sau să se confirme pactul de neutralitate din 1926 cu adoptarea simultană a unui protocol special atestînd interesarea părților contractante față de anumite probleme ale politicii externe, avînd în vedere că protocolul va constitui un element organic al pactului“. La 19 august, ambasadorului i-a fost remis proiectul Pactului de neagresiune, a cărui parte componentă urma să fie protocolul special, ce avea să fie semnat concomitent, ultimul document cuprinzînd aspecte teritoriale privind „delimitarea sferelor lor respective de interes în Europa răsăriteană“. După opinia istoricului sovietic, dr. D. Proektor, „printre avantajele pe care, în concepțiile de atunci ale lui Stalin, le oferea tratatul cu Hitler era și posibilitatea de a obține o poziție strategică mai favorabilă în Europa Centrală și pe litoralul Balticii — să se deplaseze spre vest granița, pentru a crea o nouă zonă strategică sau un cordon de siguranță, fără a se ține seama de complicatele consecințe de ordin național, politic și moral ce se nășteau pentru țările vecine... În plan politico-strategic pe termen lung, aceste avantaje s-au dovedit iluzorii. Timpul cîștigat nu a fost suficient folosit pentru pregătirea armatei. Hitler căpătase libertate de acțiune în Europa. Pactul a generat o serie de noi probleme de ordin politic, moral, nu ne-a salvat de la război“. Același reputat istoric militar sovietic apreciază și faptul că, prin acest act, „erau abandonate principiile ideologice ale mișcării comuniste privind lupta împotriva fascismului“.

Cum a reacționat Hitler la semnarea Pactului, cunoaștem din scrisoarea adresată la 25 august 1939 lui Mussolini: „Pactul este necondiționat și include, totodată, obligația de consultări în toate problemele afectînd Rusia și Germania. Vă pot spune, Duce, că prin aceste aranjamente este asigurată atitudinea favorabilă a Rusiei în cazul oricărui conflict și că **posibilitatea intrării României într-un astfel de conflict nu mai există!** Chiar Turcia, în aceste împrejurări nu poate întrevedea decît o revizuire a poziției sale anterioare. Repet însă, încă o dată, **România nu mai este în situația de a lua parte la un conflict împotriva Axei**“ (sublinierile aparțin documentului).

Ultima zi înaintea dezlănțuirii tragediei războiului apare ca o apoteoză a iluziilor și ocaziilor pierdute, a neînțelegerii că nimic nu subminează mai mult situația unei țări decît distrugerea ori subminarea independenței altor țări. După numai cîteva ore de la încheierea acestei zile, la 4,45 a.m. Wehrmachtul ataca pe trei direcții strategice Varșovia...

În articolul **„Pentru apărarea Poloniei“**, Scînteia (6 septembrie 1939) scria: „Comuniștii români înfierează agresiunea ucigătoare a lui Hitler împotriva poporului polonez și vor lupta în fruntea poporului lor, contra Germaniei fasciste și hitleriste“. Marea Britanie și Franța, conform obligațiilor ce le aveau — prin tratate și declarații oficiale guvernamentale — n-au furnizat ajutorul militar care se impunea a fi acordat Poloniei, rămasă singură în fața agresiunii hitleriste. În pofida primejdiilor de tot felul care o pîndeau, după cum se știe, România a dat sprijin poporului polonez, înfruntînd presiunile și amenințările Germaniei hitleriste. **„Este bine să nu se uite toate aceste împrejurări** — releva tovarășul **Nicolae Ceaușescu — pentru că ele demonstrează cu putere că țările mici și mijlocii din Europa pot conta, în dezvoltarea lor economico-socială, în asigurarea independenței, nu pe promisiuni abstracte, de departe, ci pe forțele proprii, pe solidaritatea — repet — a vecinilor și tovarășilor lor de luptă și idei“.**

■

Lecțiile istoriei, valorificarea lor deplină reprezintă unul dintre marile imperative ale actualității. În acest sens, și la ultima plenară a C.C. al P.C.R. tovarășul **Nicolae Ceaușescu** sublinia: **„Nu trebuie să se uite învățămintele istoriei privind cel de-al doilea război mondial, de la declanșarea căruia se împlinesc 50 de ani. Este bine cunoscut că politica de concesii și de capitulare față de Germania nazistă, acordul de la München, inclusiv pactul Molotov—Ribbentrop, nu au oprit agresiunea, ci au încurajat-o. Aceste învățăminte ne obligă să intensificăm lupta popoarelor împotriva războiului, pentru dezarmare generală, și în primul rînd pentru lichidarea armelor nucleare. Să avem permanent în vedere că războiul nu poate fi preîntîmpinat decît prin lupta unită a forțelor înaintate, a popoarelor de pretutindeni, că problemele dezarmării nu se pot soluționa de cîteva țări, că ele trebuie soluționate cu participarea tuturor popoarelor, a tuturor statelor, a maselor largi populare. Numai așa vom preîntîmpina un nou război, vom asigura pacea pe planetă!“**

Toleranța față de fascism, îngăduința față de pretențiile revanșarde și revizioniste, lipsa de unitate în mișcarea muncitorească, între forțele progresiste au ușurat instaurarea dictaturii fasciste în Germania și în alte țări, au netezit calea spre al doilea război mondial. În același sens au acționat cultivarea politicii sferelor de influență și închiderea ochilor, lipsa de acțiune hotărîtă în fața uriașului val de șovinism și antisemitism declanșat în deceniul patru de puterile fasciste și revizioniste. Este convingerea partidului nostru că, și în prezent, respingerea fascismului înseamnă apărarea democrației, libertății, a dreptului popoarelor la viață demnă, la pace.

Țările continentului nostru posedă o experiență istorică extrem de bogată și tradiții seculare în arta tratativelor, încît ar fi de neconceput să nu găsească soluții pentru toate problemele lor comune, în deplinătatea respectării prerogativelor lor de independență și suveranitate, în interesul păcii și conlucrării echitabile.

dr. Eugen Preda

Întîlnirea miniștrilor afacerilor externe ai României și U. R. S. S.

În zilele de 26 și 27 august a avut loc o întîlnire între tovarășii Ioan Totu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., ministrul afacerilor externe al României, și Eduard Șevardnadze, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., ministrul afacerilor externe al U.R.S.S. În cadrul convorbirii ce a avut loc cu acest prilej, au fost abordate o serie de probleme privind relațiile româno-sovietice. Cei doi miniștri s-au informat reciproc în legătură cu stadiul construcției socialiste în țările lor, cu activitatea oamenilor muncii din România și U.R.S.S. în vederea realizării programelor stabilite de Congresul al XIII-lea al P.C.R. și a transpunerii în viață a hotărîrilor Congresului al XXVII-lea al P.C.U.S.

A fost evidențiată în mod deosebit importanța hotărîtoare a întîlnirilor și convorbirilor dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Mihail Gorbaciov pentru dezvoltarea colaborării multilaterale dintre cele două țări. S-a exprimat satisfacția profundă în legătură cu faptul că, în spiritul înțelegerilor convenite la cel mai înalt nivel, la București și Moscova, legăturile de prietenie bilaterale se dezvoltă pe o linie ascendentă, pe baza principiilor promovate între țările aliate, în spiritul noii gîndiri politice. Cei doi miniștri au evidențiat importanța deosebită în etapa actuală a dezvoltării și perfecționării continue a colaborării economice, a aplicării unor forme noi, sublinind în mod special necesitatea intensificării legăturilor economice, a sporirii livrărilor de mărfuri realizate prin cooperare și specializare în producție.

În cursul întîlnirii a fost acordată o atenție deosebită problemelor privind dezvoltarea continuă a conlucrării dintre departamentele de politică externă ale celor două țări. S-a evidențiat necesitatea intensificării contactelor în acest domeniu, a creșterii eficienței consultărilor desfășurate pe bază bilaterală și multilaterală.

A fost subliniată însemnătatea deosebită, în condițiile actuale, a conlucrării statelor aliate în cadrul Tratatului de la Varșovia, a perfecționării mecanismului lor de colaborare economică în vederea creșterii eficienței acesteia, a consolidării pozițiilor țărilor socialiste pe arena internațională. Dinamismul și spiritul de inițiativă care caracterizează politica statelor socialiste au fost confirmate în mod elocvent la Consfătuirea de la București a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, în cadrul căreia a fost reafirmată tendința lor comună spre dezvoltarea și adîncirea proceselor pozitive în relațiile internaționale. În acest context s-a subliniat importanța contactelor permanente dintre miniștrii afacerilor externe ai țărilor socialiste aliate pentru realizarea unui substanțial schimb de opinii în problemele de interes reciproc, pentru compararea punctelor de vedere și pozițiilor față de evenimentele care au loc în lume.

S-a apreciat că, în perioada următoare, este necesar să se acorde o atenție deosebită soluționării sarcinilor actuale în domeniul dezarmării, înfăptuirii celorlalte înțelegeri în cadrul procesului general-european. Cei doi miniștri au evidențiat dorința țărilor lor de a contribui pe multiple planuri la succesul noii etape a negocierilor de la Viena vizînd reducerea armamentelor convenționale și măsuri de încredere, reafirmînd poziția României și U.R.S.S. față de inițierea cît mai grabnică a tratativelor în problemele lichidării armamentelor nucleare tactice din Europa.

Miniștrii afacerilor externe ai celor două țări s-au pronunțat în favoarea intensificării eforturilor tuturor statelor în vederea reglementării celor mai acute conflicte regionale și focare de încordare internațională.

Întîlnirea s-a desfășurat într-o atmosferă de sinceritate, colaborare și prietenie.

Mișcarea de nealiniere — un rol crescînd în viața internațională

Între 4 și 7 septembrie, la Belgrad, se va desfășura cea de a IX-a Conferință la nivel înalt a țărilor nealiniate. Eveniment marcant al vieții internaționale, apropiata reuniune se prefigurează, totodată, ca un moment de seamă în evoluția mișcării de nealiniere, care se afirmă ca una din marile forțe progresiste ale contemporaneității în lupta pentru independență și suveranitate națională, pentru democratizarea relațiilor internaționale, pentru înaintarea omenirii pe calea progresului. În mandatul aprobat, recent, de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. se precizează că delegația țării noastre va prezenta, la conferință, poziția României, acțiunile și inițiativele secretarului general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind creșterea rolului și contribuției mișcării de nealiniere în etapa actuală a vieții internaționale și în perspectivă.

BEOGRAD '89
ninth non-aligned summit

Emblema celei de-a IX-a Conferințe la nivel înalt a țărilor nealiniate, de la Belgrad

Exponentă a transformărilor revoluționare, politice, economice, sociale, produse în perioada postbelică, a luptei anticolonialiste, de emancipare națională a popoarelor, mișcarea de nealiniere — al cărui moment de creare, ziua de 1 septembrie (1961), este marcat, pe plan mondial, ca „Ziua nealinierii" — a cunoscut, de-a lungul acestor 28 de ani, un proces de continuă dezvoltare și afirmare. Permanent, ea și-a lărgit rîndurile, cuprinzînd, în prezent, mai mult de două treimi din statele lumii — state cu sisteme economice, social-politice diferite, ca și mișcări de eliberare națională, însuflețite de idealuri comune de libertate, dezvoltare independentă, pace și largă colaborare internațională.

Însemnătatea mișcării țărilor nealiniate rezidă nu numai în larga sa cuprindere, cît mai ales în obiectivele și orientările pe care și le-au propus aceste state și pe care le-au urmărit de-a lungul anilor. Este vorba, în primul rînd, de consolidarea independenței și suveranității naționale, de respectarea dreptului fiecărui popor de a fi stăpîn pe propriul destin. Totodată, decurgînd firesc din această preocupare de bază, țările nealiniate se manifestă ca profund interesate în sprijinirea luptei de eliberare națională a popoarelor, în lichidarea ultimelor vestigii ale colonialismului și neocolonialismului, în realizarea dezarmării, în primul rînd nucleare, și apărarea păcii, în dezvoltarea conlucrării între state, pe baze de egalitate și în spiritul coexistenței pașnice și active, indiferent de orînduirea socială, ca și în înlăturarea inegalităților și inechităților din relațiile economice și făurirea unei noi ordini economice mondiale, a unei lumi mai drepte și mai bune. În lumina acestor preocupări s-a desfășurat activitatea mișcării de nealiniere, devenită, în cei 28 de ani de existență, un important factor politic al contemporaneității, o forță reală a lumii de azi. Documentele adoptate la reuniunile sale reflectă problemele politice și economice cu care se confruntă țările nealiniate, de fapt întreaga comunitate internațională, și a căror abordare și soluționare constructivă, realistă și de durată nu pot fi concepute decît cu participarea tuturor statelor, indiferent de orînduire socială, mărime, grad de dezvoltare sau potențial economic.

Cu atît mai însemnat apare rolul mișcării de nealiniere în actuala conjunctură internațională, complexă și gravă, în care reglementarea problemelor existente face necesară participarea activă a tuturor statelor, în primul rînd a țărilor mici și mijlocii, a țărilor nealiniate, care constituie majoritatea statelor lumii și sînt vital interesate într-o politică de pace, înțelegere și colaborare. De aceea, așa cum, pe bună dreptate, este subliniat în numeroase documente sau declarații ale unor reprezentanți ai statelor nealiniate, ai altor state, această mișcare — care cuprinde peste două treimi din statele lumii și care își desfășoară activitatea sub semnul unor principii și idealuri dintre cele mai nobile și generoase — poate și trebuie să aibă o contribuție mai pronunțată în viața internațională, la rezolvarea problemelor umanității. În acest sens, se înscrie și necesi-

Repere

Conferințe la nivel înalt : *Belgrad (1—6 septembrie 1961) ; Cairo (5—10 octombrie 1964) ; Lusaka (8—10 septembrie 1970) ; Alger (5—9 septembrie 1973) ; Colombo (16—19 august 1976) ; Havana (3—9 septembrie 1979) ; Delhi (7—12 martie 1983) ; Harare (1—6 septembrie 1986).*

Membri : *La prima intîlnire la nivel înalt, din 1961, mișcarea de nealiniere număra 25 de membri ; în prezent, ea are 102 membri : Afganistan, Algeria, Angola, Arabia Saudită, Argentina, Bahamas, Bahrein, Bangladesh, Barbados, Belize, Benin, Bhutan, Bolivia, Botswana, Burundi, Burkina Faso, Cambodgia, Camerun, Republica Capului Verde, Republica Centrafricană, Ciad, Cipru, Columbia, Comore, Congo, Côte d'Ivoire, R.P.D. Coreeană, Cuba, Djibouti, Ecuador, Egipt, Emiratele Arabe Unite, Etiopia, Gabon, Gambia, Ghana, Grenada, Guineea, Guineea-Bissau, Guineea Ecuatorială, Guyana, India, Indonezia, Irak, Iran, Jamaica, Iordania, Iugoslavia, Kenya, Kuweit, Laos, Lesotho, Liban, Liberia, Libia, Madagascar, Malayezia, Malawi, Maldive, Mali, Malta, Maroc, Mauritania, Insulele Mauritius, Mozambic, Nepal, Nicaragua, Niger, Nigeria, O.E.P., Oman, Pakistan, Panama, Peru, Qatar, Ruanda, Sao Tomé și Principe, Santa Lucia, Senegal, Seychelles, Sierra Leone, Singapore, Somalia, Sudan, SWAPO, Sri Lanka, Swaziland, Suriname, Siria, Tanzania, Togo, Trinidad-Tobago, Tunisia, Uganda, Vanuatu, Venezuela, Vietnam, R.D.P. Yemen, R.A. Yemen, Zair, Zambia, Zimbabwe.*

Mecanismul luării deciziilor : *hotărîrile în cadrul miscării de nealiniere sînt luate prin consens.*

tatea ca țările nealiniate să-și întărească, îndeosebi în actuala situație internațională, complexă și contradictorie, capacitatea de acțiune și, prin cosolidarea unității și solidarității lor, să-și sporească influența pe arena mondială.

■

România a urmărit, întotdeauna, cu interes și simpatie activitatea mișcării de nealiniere, pe care a apreciat-o, de la început, ca o contribuție valoroasă la democratizarea vieții internaționale, la consolidarea cauzei păcii, dezvoltării libere, independente a tuturor națiunilor. Promotori consecvenți ai independenței și suveranității tuturor statelor lumii, ai unui nou tip de relații internaționale, România socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu au acordat o atenție deosebită stabilirii și extinderii raporturilor de prietenie și colaborare cu țările nealiniate, cu statele în curs de dezvoltare. Expresie elocventă a relațiilor de strînsă solidaritate și colaborare care s-au statornicit între țara noastră și aceste state, a recunoașterii justeței și realismului politicii externe românești consacrate păcii, colaborării, progresului, s-a decis invitarea, în 1975, a unei delegații române la conferința ministerială a țărilor nealiniate de la Lima, iar, ulterior, în 1976, la Conferința la nivel înalt de la Colombo, României i s-a acordat statutul de invitat.

An de an, relațiile României cu țările nealiniate s-au dezvoltat și amplificat, un rol determinant revenind, în acest sens, întîlnirilor și convorbirilor conducătorului partidului și statului nostru cu șefi de stat și guvern, cu alți conducători dintr-un mare număr de state nealiniate. Relevînd convergența punctelor de vedere exprimate asupra evoluțiilor din viața internațională, preocupări comune de dezvoltare, de edificare a unei lumi mai drepte și mai bune, documentele bilaterale încheiate au subliniat necesitatea întronării unor noi principii în raporturile interstatale, contribuind la întărirea solidarității și colaborării în lupta pentru soluționarea, în interesul popoarelor, a marilor probleme ale contemporaneității. Se poate aprecia că, în prezent, între țara noastră și țările nealiniate există și se dezvoltă importante contacte politice, economice, pe diverse alte planuri, cît și un dialog activ în cadrul O.N.U., al altor organizații internaționale. Participarea României, în forme corespunzătoare, la activitățile mișcării de nealiniere, are, astfel, temeiuri trainice și reprezintă o pregnantă dovadă a raporturilor de solidaritate și cooperare, dezvoltate consecvent, în timp, ca și o mărturie a prestigiului de care se bucură inițiativele românești de pace, cooperare, înțelegere internațională.

Reafirmînd poziția țării noastre față de mișcarea de nealiniere, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** arăta la Plenara C.C. al P.C.R., din luna aprilie : **„Acordăm, de asemenea, o mare însemnătate mișcării țărilor nealiniate și ne exprimăm speranța că reuniunea ce urmează să aibă loc în acest an va marca un nou moment în creșterea unității și forței mișcării țărilor nealiniate pentru noua politică democratică de dezarmare, de pace, de colaborare între toate națiunile lumii“**. De asemenea, recent, în cursul interviului acordat ziarului sovietic „Pravda“, subliniind faptul că actualele probleme grave, și în primul rînd problemele dezarmării, nu pot fi soluționate numai de cîteva țări, președintele **Nicolae Ceaușescu** a precizat : **„Nu subapreciem rolul țărilor mari, dar considerăm că problemele dezarmării și păcii privesc toate popoarele, toate statele ! De aceea, ne-am exprimat permanent, cu fermitate, convingerea că țările mici și mijlocii, țările în curs de dezvoltare și țările nealiniate trebuie să aibă un rol activ în susținerea politicii de dezarmare, de pace, de soluționare a problemelor complexe, inclusiv a problemelor economiei mondiale. Numai acționînd împreună, popoarele pot să soluționeze în condiții echitabile și în mod democratic problemele de care depinde asigurarea adevăratei libertăți și independențe a fiecărei națiuni !“**

Eveniment important al actualității internaționale, destinat să dea un nou impuls activității țărilor nealiniate, apropiata reuniune la nivel înalt de la Belgrad va fi apreciată, în primul rînd, prin prisma contribuției pe care și-o va aduce la creșterea rolului mișcării de nealiniere, la afirmarea sa, în continuare, ca un factor tot mai important în lupta pentru cauza independenței, colaborării și păcii, pentru o lume mai dreaptă și mai bună.

Liana Nichifor

În această săptămînă...

Demersuri pentru soluționarea situației din Africa australă

Începute la 16 august, la New York au continuat dezbaterile din cadrul Consiliului de Securitate al O.N.U. privind situația din Namibia. În cuvîntul său, reprezentantul U.R.S.S. a subliniat — relatează agenția „TASS“ — necesitatea de a duce pînă la capăt procesul decolonizării Namibiei. El a relevat că U.R.S.S. este hotărîtă să acționeze ferm pentru ca Namibia independentă să devină cel de-al 160-lea stat membru al O.N.U. La rîndul său, reprezentantul S.U.A. a arătat că guvernul american împărtășește profunda îngrijorare a secretarului general al O.N.U. în legătură cu piedicile care apar în cursul pregătirilor pentru desfășurarea unor alegeri libere și corecte în Namibia. El a respins însă afirmațiile formulate în cadrul ședințelor Consiliului de Securitate potrivit cărora printre alegătorii din Namibia a fost înregistrat un mare număr de cetățeni din Republica Sud-Africană.

Reprezentantul Libiei a declarat că aplicarea rezoluției 435 a Consiliului de Securitate este confruntată cu „piedici serioase“ ridicate de regimul de la Pretoria. Vorbind în numele unui grup de țări africane, reprezentantul Ghanei a cerut Consiliului să contribuie la sporirea eficienței eforturilor secretarului general al O.N.U. și a activității Grupului de sprijin pentru perioada de tranziție în Namibia.

Totodată, săptămîna trecută s-a încheiat reuniunea Comitetului special al O.U.A. pentru Africa australă. În cadrul dezbaterilor, — relatează agențiile internaționale de presă — a fost adoptat documentul în care sînt prezentate condițiile prealabile deschiderii de negocieri dintre mișcările naționaliste de culoare și autoritățile de la Pretoria. Documentul — intitulat „Proiect de declarație în legătură cu problema Africii de Sud“ — a fost elaborat de Congresul Național African (ANC) și a fost prezentat, la 10 august, la Lusaka, celor șase țări „din linia frontului“ (Angola, Botswana, Mozambic, Tanzania, Zambia și Zimbabwe). Importanța documentului rezidă — potrivit acelorași agenții de presă — în faptul că, pentru prima oară, ANC și OUA recunosc oficial că apartheidul poate fi desființat prin negocieri.

În comunicatul difuzat la încheierea reuniunii și citat de agenția „China Nouă“ se cere guvernului R.S.A. să înceapă un dialog real cu liderii populației de culoare majoritare din această țară, cu privire la eliminarea sistemului de apartheid și instituirea unui regim democratic. Condamnînd încercările Pretoriei de a perpetua acest sistem, comunicatul afirmă că apartheidul nu poate fi reformat, ci trebuie lichidat.

Referitor la situația din Namibia, participanții la reuniune și-au exprimat satisfacția în legătură cu aplicarea rezoluției 435 a O.N.U. privind accesul la independență al acestui teritoriu, dar și îngrijorarea față de actele de violență la care recurge R.S.A. împotriva S.W.A.P.O. S-a cerut Consiliului de Securitate al O.N.U. să determine autoritățile sud-africane să respecte angajamentele asumate, să creeze condiții pentru desfășurarea de alegeri corecte în Namibia, să abolească legile discriminatorii și să îi elibereze pe toți deținuții politici namibieni.

HAGA

Înaintea alegerilor anticipate

La 6 septembrie, electoratul olandez se va prezenta la urne în vederea ocupării celor 150 de locuri ale Camerei Deputaților. Devansate cu opt luni față de prevederile constituționale, actualele alegeri legislative au fost convocate ca urmare a declanșării crizei guvernamentale de la 2 mai.

2 mai 1989. În urmă cu aproape patru luni, cel de-al doilea cabinet condus de Ruud Lubbers se destrăma punînd capăt coaliției realizate timp de șase ani și jumătate dintre Partidul Apelul Democrat-Creștin (C.D.A.) și Partidul Popular pentru Libertate și Democrație (liberal — V.V.D.). Primul mandat al coaliției a fost obținut în octombrie 1982, iar cel de-al doilea în mai 1986. Cauza crizei guvernului ? Unele divergențe ivite între partidele de coaliție în legătură cu nivelul alocațiilor bugetare destinate finanțării programului național de protejare a mediului înconjurător. Acesta prevedea reducerea poluării cu 70—90 la sută în următorii 25 de ani. De fapt, partenerii de coaliție, democrat-creștinii și liberalii, nu s-au înțeles, de la început, asupra modalităților de finanțare a planului ce urma să fie pus în aplicare. Avînd în vedere faptul că problema protejării mediului înconjurător nu este nouă în Olanda (gradul de poluare al țării fiind unul din cele mai ridicate din lume) și că, în repetate rînduri, olandezii au cerut guvernului să ia măsuri antipoluante, nici de data aceasta nu au avut de obiectat asupra transpunerii în practică a planului aflat în discuția cabinetului. De aceea, a părut surprinzător faptul că, în cele din urmă, liberalii i-au cerut șefului cabinetului să retragă planul. Dar întreaga dispută a partenerilor din coaliție a avut loc în timp ce premierul Ruud Lubbers se afla într-un turneu vest-european, în timpul căruia a fost implicat în dificile medieri în cadrul N.A.T.O. pe marginea diferendului ce opunea majoritatea membrilor alianței Statelor Unite și Marii Britanii în problema modernizării rachetelor nucleare tactice și a acceptării dialogului propus de țările participante la Tratatul de la Varșovia vizînd o „a treia opțiune zero“.

Comentatorii politici consemnau, atunci, că primul ministru olandez nu se aștepta la o „replică dură“ din partea liberalilor. Refuzînd să revină asupra propunerilor de finanțare a planului, Lubbers a prezentat, la 3 mai, reginei Beatrix, demisia guvernului său. (Potrivit Constituției olandeze, alegerile generale anticipate nu pot fi convocate înainte de trecerea a 80 de zile de la demisia unui cabinet).

Observatorii vieții politice olandeze remarcau, după declanșarea crizei guvernamentale, că aceasta a fost, în fapt, favorizată de unele divergențe interne ale partenerilor de coaliție, care „pluteau“ de mai multă vreme. De aceea, destrămarea guvernului nu a părut un fapt surprinzător.

Incertitudinile campaniei electorale. O dată cu terminarea lunii august, campania electorală se îndreaptă spre punctul terminus. „Protagoniști“ ai competiției pentru viitorul scrutin au fost cele trei formațiuni principale politice ale țării : Partidul Apelul Democrat-Creștin (C.D.A.), care la precedentele alegeri generale din 1986 a obținut 54 de mandate în forul legislativ, Partidul Popular pentru Libertate și Democrație (V.V.D.), cu 27 de mandate. Prin cumulare, cele două partide au asigurat, pînă în prezent, coaliției o majoritate confortabilă, de 81 de mandate, în parlament. Cel de-al treilea „protagonist“, Partidul Muncii (socialist-P.V.D.A.), principala formațiune a opoziției, a deținut 52 de mandate în Camera Deputaților. Bilanțul final al alegerilor din 1986 punea în evidență — potrivit observatorilor — polarizarea vieții politice în jurul acestor mari partide. Tendința generală care se desprindea — expresie a specificului scenei politice olandeze — fiind de stînga — centru-dreapta. De altfel, sprijinul electoratului spre forțele de opoziție a fost reliefat și de scrutinul de la 15 iunie pentru Parlamentul vest-european de la Strasbourg (organ consultativ al Pieței comune).

Comentatorii notează că, pentru actualele alegeri generale, nici unul din cele trei partide aflate în competiție nu s-a detașat în mod special prin conturarea platformelor electorale, ceea ce fac dificile previziunile asupra șanselor de menținere la conducerea țării a guvernului de coaliție format din democrat-creștini și liberali. Unii sînt de părere că liberalii ar putea să piardă un număr însemnat de mandate. Premierul demisonar Lubbers nu s-a pronunțat, nici el, cu cine va formula coaliția în cazul unei victorii a partidului său. (Menționăm că, în Olanda, sistemul electoral, denumit proporțional integral, nu permite obținerea de către un singur partid a majorității absolute în parlament. În această situație, guvernul este format dintr-o coaliție).

O altă caracteristică a actualei campanii electorale, în fond o subliniere a trăsăturii sale generale, a fost și incertitudinea sondajelor de opinie, care oscilează între extreme : actualele partide ale coaliției guvernamentale ar putea să piardă majoritatea în parlament sau ar putea să cîștige.

În orice caz, principalele probleme ce au punctat derularea campaniei electorale au fost cele de interes național : dosarele economice, unele dintre ele ce își așteaptă o grabnică soluționare — inflația și șomajul. Oricum — apreciază observatorii de la Haga — nu au existat puncte de divergență în programele prezentate de partidele angajate în cursa electorală.

Mihaela Brumă

În această săptămînă...

Teheran. Prioritatea reconstrucției economice

Ali Akbar Hashemi Rafsanjani a depus, recent, jurămîntul în calitate de președinte al Republicii Islamice Iran. El a cîștigat, cu majoritate de voturi, alegerile prezidențiale din 28 iulie, anul acesta, desfășurate concomitent cu un referendum, în cursul căruia au fost aprobate o serie de modificări constituționale, în virtutea cărora sînt lărgite prerogativele șefului statului. Astfel, noul președinte preia și portofoliul primului ministru, fiind direct răspunzător — potrivit postului de radio Teheran — de problemele de planificare, buget și administrative.

Cu prilejul depunerii jurămîntului ca nou președinte al țării, Ali Akbar Hashemi Rafsanjani a rostit un discurs, în cadrul căruia o atenție deosebită a fost acordată problemelor economiei iraniene. Pentru independența țării este fundamental ca ea să devină puternică și, în consecință, vom depune mari eforturi în acest sens — a declarat Hashemi Rafsanjani, subliniind că realizarea independenței economice nu este posibilă fără un nou avînt al industriei, dezvoltarea agriculturii, fără o planificare serioasă și o politică judicioasă de investiții. Referindu-se la necesitatea unui nou avînt al industriei, afectată de stagnare și nefuncționînd decît cu o treime din capacitate, „dar care consumă totuși materii prime în valoare de nouă miliarde dolari anual“, Hashemi Rafsanjani a apreciat că „industria trebuie să devină cît mai curînd autonomă, să nu mai fie dependentă de exterior“. El a considerat, totodată, ca prioritară, dezvoltarea agriculturii, a zootehniei și pescuitului și a menționat necesitatea de a se reda încrederea celor care doresc să investească în vederea reconstruirii țării. „Acum, cînd războiul nu mai epuizează forțele poporului nostru — a spus el —, trebuie să luăm măsuri pentru a începe să investim în dezvoltarea țării, atît de neglijată de vechiul regim. Trebuie să acționăm, să elaborăm planuri, să deschidem universitățile în fața nenumăratelor talente care rămîn în afara lor. Trebuie, totodată, să dăm dovadă de răbdare și colaborare“.

Conferința internațională privind Cambodgia

Runda finală a Conferinței internaționale privind Cambodgia s-a deschis luni, la Paris, într-o atmosferă rezervată în ce privește posibilitatea ajungerii la o soluție de pace. Lucrările conferinței au fost deschise în urmă cu o lună de miniștrii de externe din 18 state și urmează să ia sfîrșit la 30 august (după închiderea ediției noastre) prin publicarea unui comunicat final, la sfîrșitul unei ședințe la nivel ministerial. La reuniune sînt reprezentate Națiunile Unite, 18 state, precum și cele patru părți cambodgiene implicate.

CIPRU

Noi dificultăți pe calea dialogului

Programată inițial pentru luna iulie, reprogramată, cu destulă incertitudine, pentru luna august, cea de-a patra rundă a convorbirilor intercipriote la nivel înalt a fost, în cele din urmă, amînată pe termen nedefinit. Motivul principal ? Controversele suscitate de un document preliminar al secretarului general al O..NU., Javier Perez de Cuellar, acceptat, ca bază de discuții, de către partea cipriotă-greacă, respins, însă, în mod global, de către cipriotii turci.

Inițiate în septembrie 1988, sub auspiciile O.N.U. și cu participarea reprezentantului special al forului mondial în insulă, negocierile dintre președintele Ghiorghios Vassiliou și liderul comunității cipriote-turce, Rauf Denktaș, sînt consacrate, în esență, unui schimb de vederi aprofundat asupra tuturor aspectelor fundamentale ale problemei cipriote și, în final, degajării unui cadru general de soluționare politică, pașnică, acceptabil ambelor părți. Pînă acum, procesul lor a cuprins trei etape sau runde distincte, desfășurate, respectiv, la sfîrșitul anului trecut, în perioada ianuarie-martie 1989 și în primăvară, fără ca ,totuși, obiectivul de bază să fi fost atins. Multitudinea de aspecte ale problemei cipriote, deosebirile de abordare și propunerile concrete divergente ale celor două părți au contribuit, în opinia comentatorilor, la menținerea statu quo-ului inițial, deși utilitatea dialogului, clarificările și precizările favorizate de el nu ar putea fi contestate.

Cea de-a patra rundă de convorbiri, așteptată pentru luna iulie, urma să pornească de la stadiul anterior al convorbirilor, ca și de la concluziile și hotărîrile ultimei întrevederi comune a celor doi lideri ciprioți cu secretarul general al O.N.U.„ Perez de Cuellar ,desfășurată, la New York, în zilele de 28—29 iunie. Obiectivul ei fundamental : elaborarea unei „schițe“ de acord global, cuprinzător, ale cărei elemente să fie prezentate, discutate și, eventual, completate la o nouă întîlnire cu demnitarul O.N.U., programată, în principiu, pentru luna septembrie. Două evoluții inedite au complicat, totuși, această sarcină, în legătură cu care părea să existe un acord preliminar al participanților la consultările de la sediul O.N.U. din New York. Mai întîi, incidentele survenite, la 19 iulie, în zona-tampon dintre cele două comunități cipriote, supravegheată de militari din forțele O.N.U. de menținere a păcii în Cipru (UNFICYP), în ajunul celei de-a 15-a aniversări a debarcării trupelor turcești în nordul insulei. Acestea au determinat o vie campanie diplomatică și au dus, între altele, la îndepărtarea șanselor de reluare imediată a dialogului, a căutărilor politice, negociate. În al doilea rînd, documentul transmis președintelui Vassiliou și lui Rauf Denktaș de către Perez de Cuellar, la 26 iulie, tocmai în scopul de a facilita desfășurarea convorbirilor și atingerea principalului obiectiv al celei de-a patra runde, a fost primit diferit de către cele două părți. În timp ce guvernul de la Nicosia a făcut cunoscut că îl acceptă ca bază de negocieri viitoare, liderul cipriot-turc și-a exprimat, de la bun început, opoziția totală față de conținutul său. Consecințele acestei atitudini nu s-au lăsat așteptate, ele manifestîndu-se, într-o primă instanță, prin condiționarea reluării convorbirilor la nivel înalt, de către Rauf Denktaș, de retragerea documentului lui Perez de Cuellar. Săptămîna trecută, aceeași poziție a fost exprimată într-o rezoluție adoptată de „parlamentul“ așa-numitei „Republici Turce a Ciprului de Nord“ (entitate proclamată, unilateral, la 15 noiembrie 1983 și nerecunoscută, pe plan internațional, cu excepția Turciei), ceea ce a confirmat, o dată mai mult, dificultățile actuale și a consfințit amînarea pe termen nedefinit a celei de-a patra runde a tratativelor.

Care este conținutul documentului secretarului general al O.N.U. ? Menit să contribuie la reluarea dialogului, la concretizarea lui efectivă, prin adoptarea unor formule de compromis, textul transmis celor două părți de către demnitarul Națiunilor Unite se plasează, conform precizărilor oficiale, în contextul misiunii de bune oficii cu care acesta a fost însărcinat de Consiliul de Securitate, expunînd „punctele sale de vedere“ cu privire la toate aspectele de fond ale problemei cipriote, la eventualele căi de reglementare. Cu aceste precizări preliminare, documentul subliniază că scopul final al actualului dialog, al tentativelor de soluționare politică ,trebuie să fie „instaurarea unui stat federal, bizonal și bicomunitar, avînd o singură Constituție și care să nu fie subordonat conducerii nici unei alte țări“. În continuare, textul prezintă propuneri ,idei și sugestii referitoare la rezolvarea aspectului teritorial și a problemei refugiaților (după evenimentele din iulie-august 1974), la „cele trei libertăți“ (de mișcare, stabilire și proprietate ,ale tuturor cipriotilor, în cadrul viitorului stat federal), la problema garanțiilor internaționale, la retragerea trupelor străine și demilitarizarea insulei, la viitoarele structuri instituționale. În această formă, propunerile secretarului general al O.N.U. ar fi urmat să constituie „punctul de pornire“ pentru discuțiile din cea de-a patra rundă a dialogului intercipriot la nivel înalt și să faciliteze elaborarea „schiței“ proiectului de acord global pînă în luna septembrie. Totuși, apreciindu-le, de la bun început, ca „favorabile cipriotilor greci“, liderul cipriot-turc, Rauf Denktaș, le-a respins integral, iar rezoluția adoptată săptămîna trecută a întărit opoziția sa. De menționat, totuși, că, din cei 50 de membri ai „parlamentului“ instalat în nordul Ciprului, doar 27 s-au pronunțat în favoarea condițiilor stabilite pentru reluarea dialogului, 17 votînd împotrivă, iar restul fiind absenți. De fapt, amînarea convorbirilor a fost acceptată doar de către deputații Partidului unității naționale, fondat de Rauf Denktaș, în timp ce deputații Partidului libertății comunale și Partidului republican turc, de opoziție, au respins rezoluția prezentată. Referindu-se la poziția adoptată, Rauf Denktaș nu a formulat aprecieri detaliate cu privire la punctele considerate ca „inacceptabile“ din sugestiile lui Perez de Cuellar ; el și-a reluat, însă, o mai recentă propunere de „convorbiri directe“ cu președintele Vassiliou, ceea ce, în opinia comentatorilor, ar implica o anumită diminuare a rolului misiunii de mediere a O.N.U. Conform declarațiilor sale, reglementarea situației din insulă nu poate fi decît rezultatul unor asemenea negocieri „directe“.

Guvernul cipriot a reacționat prompt la rezoluția adoptată în nordul insulei, apreciind că aceasta este contrară eforturilor de mediere ale secretarului general al O.N.U. și desfășurării de pînă acum a dialogului. Într-o declarație făcută la Nicosia, purtătorul de cuvînt oficial, Akis Fantis, a acuzat partea cipriotă-turcă de încercarea de a schimba, prin poziția susținută, „baza și procedurile convorbirilor“, de a impune „noi și inacceptabile condiții“. La Atena (unde ministrul cipriot de externe, Ghiorghios Iakovou, s-a deplasat pentru consultări urgente), noile evoluții din insulă au fost primite cu „îngrijorare“ și cu reafirmarea sprijinului față de eforturile președintelui Vassiliou, în timp ce un purtător de cuvînt al Ministerului turc de externe a apreciat ca „rațională“ atitudinea adoptată de Rauf Denktaș, date fiind rezervele sale față de textul secretarului general al O.N.U.

Evident, ca urmare a controverselor suscitate de documentul lui Perez de Cuellar, a pozițiilor diferite manifestate față de el, dialogul intercipriot se află, din nou, în impas. După un debut promițător, concretizat, îndeosebi, prin continuitate și intensitate, prin discutarea aprofundată și clarificarea unor aspecte, procesul convorbirilor consacrate unei soluționări politice, pașnice, a atins un stadiu în care se vădesc a fi necesare noi demersuri diplomatice, noi tentative de compromis, de apropiere a punctelor de vedere ale celor două comunități cipriote. Desigur, este în interesul ambelor părți, al unei reglementări juste și viabile ca actualele dificultăți să fie depășite cît mai curînd, ca negocierile la nivel înalt, de care s-au legat legitime speranțe, să-și poată urma cursul convenit anterior, cursul favorabil împlinirii drepturilor și aspirațiilor fundamentale ale Republicii Cipru, ale tuturor locuitorilor săi.

I. Madoșa

Comitetul de coordonare al conferinței a anunțat — după cum transmite agenția vest-germană „DPA“ — că cele patru comisii de lucru (pentru controale, garanții internaționale, reconstrucție și refugiați) au examinat aspectele unei soluții politice cuprinzătoare în problema cambodgiană, iar rapoartele lor vor fi prezentate ședinței ministeriale. Comitetul a inventariat 11 puncte de acord și patru de dezacord — care vor face obiectul unor proiecte separate de amendamente.

În cercurile conferinței se afirmă că propunerea de compromis prezentată, la 25 august, de statele ASEAN grupului țărilor indochineze (Cambodgia, Laos, Vietnam) a fost respinsă de Phnom Penh. Formula ASEAN propune, în esență, ca miniștrii guvernului provizoriu să fie numiți de fiecare din cele patru părți khmere.

La Paris se apreciază, totuși, drept un indiciu încurajator, care ar putea permite realizarea unui consens, faptul că guvernul cambodgian este dispus să organizeze alegeri libere după o perioadă de șase luni de la instaurarea armistițiului și retragerea trupelor vietnameze.

Citind surse informate, agențiile de presă precizează că la ședința finală vor participa majoritatea miniștrilor de externe, inclusiv cei ai U.R.S.S., Japoniei, Canadei, Australiei și din ASEAN. Secretarul de stat american, James Baker, a anunțat că nu va veni la Paris din cauza lipsei de „progrese semnificative“, iar MAE chinez a informat că ministrul de externe Qian Qichen nu se va deplasa în capitala Franței „decît în cazul unui acord de ultim moment“.

MANILA

Subiecte controversate

De curînd, la Manila, a fost convocat — pentru prima oară de la crearea sa, în 1986 — Consiliul Securității Naționale, organism condus de președintele Corazon Aquino, incluzînd pe vicepreședintele țării, ca și pe o seamă de membri ai cabinetului.

Potrivit surselor de la Manila, în cadrul ședinței au fost examinate probleme privind stabilitatea politică internă, fiind dezbătute, în special, aspecte legate de poziția guvernului față de prezența militară americană în Filipine.

Acordurile în baza cărora Statele Unite au instalat și menținut, în ultimele decenii, în arhipelagul filipinez, un complex dispozitiv militar — între care două din cele mai mari baze aflate în afara granițelor sale, și anume baza aeriană de la Clark Field și cea navală de la Subic Bay — urmează să expire în 1991. Administrația americană nu face un secret din însemnătatea acordată păstrării acestor instalații militare, plasate într-o favorabilă poziție geostrategică, permițînd controlul asupra unei mari părți din vitala regiune a Pacificului și Oceanului Indian. De-a lungul anilor, prin negocieri periodice, s-a reușit acest lucru, deși, an de an, în Filipine, a devenit tot mai puternic curentul de opinie potrivnic prezenței militare străine, resimțite ca un „corp străin“, stînjenitor pentru exercitarea prerogativelor de deplină independență și suveranitate națională.

Apropierea „scadenței“ din 1991, cînd expiră actualul acord americano-filipinez cu privire la baze, duce la intensificarea ritmului desfășurării unor acțiuni și demersuri politico-diplomatice. Mai cu seamă că decizia filipineză în problema viitorului bazelor trebuie luată pînă în septembrie 1990. Dacă pînă atunci autoritățile de la Manila nu vor emite o notă de încetare a acordului amintit, acesta se prelungește automat. Dar, potrivit actualei Constituții filipineze, adoptată în 1987, nu se mai acceptă prezența militară străină pe teritoriul țării decît pe baza unui tratat ratificat de cel puțin două treimi din senatori. Numeroși senatori și deputați se pronunță împotriva prelungirii acordului dincolo de anul 1991. În același timp, protestul populației filipineze împotriva bazelor militare americane este exprimat în cursul unor ample manifestații.

Pe acest fundal tensionat, s-a proiectat recentul anunț cu privire la convorbirile ce vor începe, în luna decembrie, între guvernele american și filipinez, asupra viitorului bazelor americane aflate în Filipine. La o conferință de presă, președintele Corazon Aquino a precizat că elementul cel mai important în ce privește decizia ce va fi adoptată în problema bazelor îl va constitui afirmarea interesului național al Republicii Filipine. Destinul instalațiilor militare americane pe teritoriul filipinez și, în genere, raporturile dintre cele două state urmează să fie examinate în cursul vizitei pe care Corazon Aquino o va efectua, la începutul lunii noiembrie, în Statele Unite.

Referindu-se la recenta întrunire a Consiliului Securității Naționale din Filipine, Rafael Ileto, consilier al președintelui țării în probleme de securitate națională, a menționat necesitatea unei decizii urgente în problema bazelor, ca și a completării planurilor de folosire alternativă a instalațiilor militare americane și de modernizare a forțelor militare filipineze. La rîndul său, ministrul de externe, Raul Manglapus, a menționat existența, unor studii privind eventuala utilizare a bazelor militare americane în scopuri civile, în cazul în care nu se va ajunge la un acord cu S.U.A. S-a decis alcătuirea unei comisii executiv-legislative pentru elaborarea planurilor vizînd o eventuală folosire alternativă a bazelor Clark și Subic Bay.

În controversata problemă a bazelor militare americane, recent, a intervenit un element nou prin oferta autorităților singaporeze de a pune la dispoziția Statelor Unite teritoriul țării pentru amplasarea unei părți a forțelor sale militare ; se preciza că, în acest fel, „ar putea fi mai ușor pentru Filipine să găzduiască, în continuare, bazele S.U.A.“. Potrivit agențiilor de presă, oferta Singaporelui a stîrnit vii reacții în rîndul țărilor din regiune, în majoritate aceste state primind cu răceală, dacă nu cu opoziție deschisă inițiativa singaporeză. Referindu-se la această inițiativă, agenția „Prensa Latina“ o considera, de pildă, ca „o ofertă periculoasă“ și „un nou element de divergență în sud-estul Asiei“. La rîndul său, agenția „EFE“ a citat surse diplomatice, potrivit cărora, datorită teritoriului său restrîns, Singapore ar putea oferi o bază doar pentru o forță americană „simbolică“ și, mai curînd, facilități pentru efectuarea de reparații sau de sprijinire a manevrelor militare comune, ceea ce nu ar modifica prea mult situația actuală. În acest context, agenția citată consemna via împotrivire exprimată de statele din zonă, referindu-se, totodată, la „polemica deschisă de această nouă posibilă bază americană în Asia“.

Reacțiile țărilor din Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN) — organizație de cooperare regională grupînd Brunei, Filipine, Indonezia, Malayezia, Thailanda și Singapore — au fost edificatoare. „Nu vedem nici o logică în stabilirea unei noi baze militare în regiune cînd există deja alte două în insulele filipineze“ — a declarat un reprezentant al guvernului malayezian. Opoziția țării sale față de existența unei baze permanente a S.U.A. în Singapore a fost afirmată deschis de premierul Malayeziei, Mahathir Mohamad, care a subliniat că instalarea unei asemenea baze ar stimula cursa înarmărilor și ar fi în contradicție cu intențiile țărilor ASEAN de a crea o zonă de pace, libertate, neutralitate în sud-estul Asiei. La rîndul său, ministrul malayezian de externe a fost de părere că țările ASEAN vor trebui, în actualele condiții, să examineze problema bazelor militare americane din regiune. Poziții mergînd de la rezervă pînă la opoziție directă au fost exprimate și de alte state din regiune. Reacțiile lor au subliniat adevărul potrivit căruia prezențele militare străine reprezintă o permanentă sursă de neliniște, de sporire a complexității problemelor, de complicare a situației.

Astfel, ministrul de externe filipinez declara că țara sa consideră oferta Singaporelui de a găzdui instalații militare americane drept „un nou element în regiune pe care trebuie să-l luăm în considerare atunci cînd adoptăm propriile noastre decizii“. Întrebat dacă apreciază oferta singaporeză drept o încălcare a angajamentului țărilor membre ale ASEAN față de crearea unei zone a păcii, libertății și neutralității, ministrul filipinez răspundea : „În ce mă privește, sînt de părere că Singapore consideră că este în propriul interes să procedeze ca atare“. Președintele Filipinelor, Corazon Aquino, preciza că ar dori să cunoască și ceea ce consideră celelalte state membre ale ASEAN a fi în interesul regiunii, al păcii și securității sale.

Protest împotriva bazelor militare americane de pe teritoriul filipinez

Referindu-se la situația creată, președintele Senatului filipinez, Jovito Salonga, a apreciat că anumite aspecte de mare însemnătate „subliniază necesitatea continuării cooperării și a climatului de înțelegere“ între membrii Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est. Adresîndu-se participanților la cea de a 10-a conferință a Organizației interparlamentare a ASEAN (AIPO), recent desfășurată la Manila, Salonga a evocat problemele importante ce confruntă țara sa, ca și celelalte state din zonă, și a reafirmat însemnătatea păstrării regiunii în afara influențelor străine, a edificării unui spațiu al păcii, libertății și neutralității în sud-estul Asiei.

La actuala întrunire a parlamentarilor ASEAN, dezbaterile s-au concentrat asupra aspectelor privind dezvoltarea economică a regiunii și, în special, asupra problemei datoriei externe, a efectelor negative pe care le au asupra economiilor sud-est asiatice practicile protecționiste ale unor state occidentale. Nu au lipsit, însă, nici referirile la necesitatea intensificării eforturilor pentru transformarea Asiei de sud-est într-o regiune a libertății, păcii, neutralității. În această perspectivă s-ar înscrie inițiativa — la care s-a referit președintele Camerei Reprezentanților din parlamentul filipinez — ca parlamentarii ASEAN să se reîntîlnească, în noiembrie, anul acesta, în Singapore, pentru „convorbiri consultative“, în legătură cu problema bazelor militare americane. Un document al Comitetului pentru probleme politice al Organizației interparlamentare a ASEAN — supus atenției recentei conferințe — conține revendicarea înlăturării tuturor instalațiilor și bazelor militare, ca și a dispozitivelor nucleare din sud-estul Asiei, aceasta avînd o contribuție însemnată — după cum se menționează în document — la realizarea obiectivului pe care și-l propun statele organizației : făurirea unei zone a păcii, libertății, neutralității în regiunea lor.

Liana Enescu